

Fra Bolig til Hjem

Evaluering af frivillig indretningsstøtte til kvinder med børn efter et krisecenterophold

Juliane Birkedal Poulsen og Lars Benjaminsen

Fra Bolig til Hjem – Evaluering af frivillig indretningsstøtte til kvinder med børn efter et krisecenterophold

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7582-019-1

Forsidefoto: Ricky John Molloy/VIVE

Projekt: 301359

Finansiering: Røde Kors med støtte fra Den A.P. Møllerske Støttefond

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Forord

I denne rapport præsenteres resultaterne af en evaluering af indsatsen 'Fra Bolig til Hjem', der gennemføres af Røde Kors i samarbejde med Arkitektforeningen og KAB – Københavns Almene Boligselskab. Evalueringen præsenterer indsatsens resultater ved afslutningen af projektperioden, der strækker sig fra medio 2018 til februar 2022.

Indsatsens formål er at hjælpe mødre med at etablere sig i eget hjem efter udflytning fra et krisecenter. Således har indsatsen til hensigt at støtte kvinder og deres børn, der har haft et krisecenterophold, i deres proces med at skabe et trygt og funktionelt hjem, der kan øge trivsel og hjælpe til fastholdelse af et liv uden vold.

Indsatsen består af støtte fra frivillige arkitekter, der yder indretningshjælp til den fysiske hjemskabelsesproces, således at hjemmet på bedst mulig vis kan danne ramme om en ny og tryk start for familien efter en kaotisk periode.

Vi retter en stor tak til de kvinder og frivillige arkitekter samt ansatte på krisecentre, der har bidraget til undersøgelsen som interviewpersoner.

Rapportudkastet har endvidere været i eksternt review hos to anonyme reviewere, og vi takker i den forbindelse for gode og konstruktive kommentarer til rapporten.

Evalueringen er gennemført af VIVE – Det Nationale Forsknings og Analysecenter for Velfærd. Seniorforsker Lars Benjaminsen er projektleder og videnskabelig assistent Juliane Birkedal Poulsen er projektmedarbejder på undersøgelsen.

Evalueringen er bestilt og finansieret af Røde Kors. Røde Kors har opnået støtte fra Den A.P. Møllerske Støttefond til projektet og til at gennemføre evalueringen.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social

Indhold

Sammenfatning	6
1 Indledning og baggrund.....	11
1.1 Baggrund for indsatsen	11
1.2 Evalueringens formål og fokus	13
1.3 Rapportens struktur	13
2 Metode og data	15
2.1 Spørgeskema til kvinder ved opstart og afslutning af forløb	15
2.2 Registreringsskema udfyldt af de frivillige arkitekter.....	16
2.3 Kvalitative data.....	16
2.4 Indvirkning af covid-19	18
3 Indsatsmodellen	20
3.1 Indsatsens indhold og udformning.....	20
3.2 Indsatsens mål og succeskriterier	26
3.3 De igangsatte forløb	27
4 Karakteristik af kvinderne i indsatsen.....	29
4.1 Kvindernes alder	29
4.2 Kvindernes børn	29
4.3 Etnisk baggrund	30
4.4 Ophold på krisecenter	30
4.5 Beskæftigelse.....	31
4.6 Selvvurderet trivsel og mestring	31
5 Behov for indsatsen	33
5.1 Kvindernes oplevelser af perioden efter udflytning fra krisecenter	33
5.2 Behov for støtte, sparring og omsorg	34
5.3 Behov for hjælp til etablering i ny bolig	35
5.4 Vurdering af boligen ved opstarten af indsatsen	38
5.5 Opsamling	39
6 Indretningsforløbenes indhold og karakter	41
6.1 Hjælp og støtte fra de frivillige arkitekter	41
6.2 Økonomisk støtte	45
6.3 Behov for håndværksmæssig hjælp.....	48
6.4 Samarbejdet mellem kvinderne og de frivillige arkitekter.....	49
6.5 Kvindernes børn	51
6.6 Oplevelser af at være frivillig arkitekt i indsatsen.....	54
6.7 Opsamling	59
7 Resultaterne af indsatsen.....	60

7.1	Opfyldelse af mål og succeskriterier.....	60
7.2	Kvindernes oplevelse af udbyttet af indsatsen.....	67
7.3	Krisecentermedarbejderes vurdering af kvindernes udbytte af indsatsen.	77
7.4	Qnet – Røde Kors' tilbud til voldsudsatte kvinder og børn.....	79
7.5	Opsamling	80
	Litteratur	81

Sammenfatning

I denne rapport præsenteres resultaterne af en evaluering af indsatsen 'Fra Bolig til Hjem', der gennemføres af Røde Kors i samarbejde med Arkitektforeningen og KAB – Københavns Almene Boligselskab. Evalueringen har fulgt indsatsen i en 3-årig pilotfase fra midten af 2018 og frem til februar 2022.

Formålet med indsatsen er at støtte voldsudsatte kvinder og deres børn, når de fraflytter et krisecenter og skal etablere et nyt hjem. Indsatsen består af indretningsstøtte fra frivillige arkitekter, der hjælper kvinderne i den fysiske hjemskabelsesproces, således at hjemmet på bedst mulig vis kan danne ramme om en ny og tryk start for familien efter en kaotisk periode. Foruden støtten fra arkitekterne tilbydes kvinderne også økonomisk støtte i form af et gavekort på op til 10.000 kr., der kan benyttes som hjælp til indretningen. Det overordnede formål med indsatsen er at skabe øget tryghed, trivsel og livsmestring for målgruppen og derigennem bidrage til, at kvinder og deres børn får bedre forudsætninger for at fastholde et liv uden vold. Her er det projektets målsætning at nedbringe andelen af kvinder med genindskrivning på et krisecenter. Samtidig er det en målsætning, at de deltagende kvinder og børn oplever øget trivsel i hjemmet, øget handlevne samt styrket socialt netværk efter endt forløb.

Desuden tilbydes de kvinder, der deltager i indsatsen, også psykosocial støtte gennem Røde Kors' eksisterende indsats 'Q-net', der er et tilbud målrettet kvinder, der har været udsat for vold i nære relationer. Da erfaringen har været, at det er mest hensigtsmæssigt, at et eventuelt Q-net forløb igangsættes efter et forløb i Fra Bolig til Hjem, har fokus i evalueringen været på at afdække resultaterne og erfaringerne med selve indsatsen i Fra Bolig til Hjem.

Metode og datagrundlag

Evalueringens analyser er baseret på både kvantitative og kvalitative data. Det kvantitative datamateriale har karakter af en før- og eftermåling og består af besvarelser af et kort spørgeskema, som kvinderne får, når de første gang er i kontakt med Røde Kors omkring tidspunktet for udflytning til eget hjem, samt et opfølgende spørgeskema efter endt forløb.

Der er gennemført kvalitative interview med en del af de kvinder, der har deltaget i indsatsen. Der er både foretaget interview ved opstarten af forløbene og opfølgende interview ved afslutningen af forløbene. Det har givet mulighed for at afdække kvindernes udgangssituation, deres forventninger til forløbet, oplevelsen af selve indsatsen samt udbyttet af indsatsen efter endt forløb. Ud over de kvalitative interview med kvinderne er der gennemført et fokusgruppeinterview samt to enkeltpersoninterview med arkitekter, som har været frivillige i indsatsen. Der er desuden gennemført et fokusgruppeinterview med medarbejdere fra to kvindekrisecentre samt et interview med de medarbejdere i Røde Kors, som er involveret i indsatsen.

Endelig er evalueringen baseret på registreringer foretaget af de frivillige arkitekter. Disse registreringer, der tager form af logbøger, indeholder bl.a. oplysninger om, hvornår

den frivillige har besøgt familien, hvad den frivillige konkret har hjulpet med, og hvordan gavekortet er blevet anvendt.

Resultater af indsatsen

Antal forløb

Der er i alt igangsat 40 indretningsforløb i regi af projektet. Heraf er 25 forløb igangsat i København, mens der er igangsat 15 forløb i andre byer i landet. 31 af forløbene var afsluttet på tidspunktet for udarbejdelsen af evalueringen. 2 forløb blev af forskellige grunde afbrudt undervejs, mens de øvrige uafsluttede forløb alle er blandt de senest igangsatte forløb i byerne uden for København.

Den gennemsnitlige varighed for forløbene er ca. 4 måneder. Varigheden af forløbene er dog meget varierende. Der er både eksempler på forløb af kortere varighed på ca. 1 måned og forløb med en længere varighed på op til 8 måneder. Gennemsnitligt har der i forløbene været 5 møder mellem kvinderne og de frivillige arkitekter.

Stort behov for indsatsen

Både kvinderne, de frivillige arkitekter og krisecentermedarbejdere beskriver, at der generelt er et stort behov for indsatsen. De interviewede kvinder giver udtryk for at have et fortsat behov for støtte, omsorg og sparring i tiden efter opholdet på krisecenter. I forhold til boligen opleves det for mange af kvinderne som en omfattende og udfordrende opgave at skulle etablere sig i en ny bolig efter opholdet på krisecenteret. Støttebehovet afspejler det forhold, at kvinderne på tidspunktet for indflytning i den nye bolig typisk befinder sig i en vanskelig økonomisk situation og har et begrænset overskud og for nogles vedkommende ligeledes et begrænset socialt og familiært netværk. På den måde udgør udflytningen fra krisecenteret til egen bolig generelt en kritisk overgangsfase, hvor der kan være behov for hjælp og støtte, både i forhold til de sociale problematikker (herunder følgevirkningerne af den vold, der været til grund for opholdet på krisecenteret) og i forhold til den boligmæssige del, hvor kvinderne samtidig med at være brudt ud af et voldeligt forhold også skal etablere et nyt hjem i en ny bolig.

I forhold til boligen flytter flere af kvinderne ind i en bolig, som ikke i udgangspunktet dækker familiens behov, fx pladmæssigt, ligesom nogle kvinder oplever, at boligen er i relativt dårlig stand. Kvinderne omtaler en række konkrete udfordringer i deres nye bolig, som de oplever et behov for hjælp til at løse eller imødekomme. Det gælder bl.a. et behov for hjælp til at indrette sig på begrænset plads, til at skabe rum for privatliv til alle familiens medlemmer og til at gøre den nye bolig mere hyggelig og personlig. Dertil kommer et behov for hjælp af mere konkret og praktisk karakter. Her fremhæver kvinderne særligt et behov for hjælp til anskaffelse af møbler og andre basale fornødenheder til det nye hjem. Dette behov for støtte skal ses i sammenhæng med, at kvinderne typisk har enten ingen eller meget få ejendele med sig fra deres tidligere hjem.

Alsidig hjælp og støtte

Kvinderne har generelt modtaget en meget alsidig hjælp og støtte fra de frivillige arkitekter. Således rummer forløbene typisk alt fra vejledning i forhold til indretning, udarbejdelse af indretningskitser og indkøbslister, praktisk hjælp – fx samling af møbler,

hjælp til malearbejde, opsætning af hylder og lamper mv. – samt transport til diverse møbel- og byggeforretninger og hjælp og sparring i forbindelse med indkøbene. En del af kvinderne har desuden fået hjælp til at skabe praktiske, pladsbesparende og funktionelle indretningsløsninger i deres bolig.

Mødet mellem kvinderne og de frivillige arkitekter

Kvinderne oplever generelt mødet med de frivillige arkitekter som meget positivt, og beskriver de frivillige arkitekter som venlige, imødekommende og hjælpsomme. Indtrykket er, at kvinderne føler sig forstået og mødt af de frivillige arkitekter, og kvindernes beskrivelser af forløbet tegner et billede af, at de oplever samarbejdet med arkitekten som et møde i øjenhøjde. Den generelle oplevelse blandt kvinderne er, at de frivillige arkitekter er tilgængelige og nemme at kommunikere og komme i kontakt med.

Kvindernes børn

Børnene har en meget central betydning i forløbene. Både kvinderne og arkitekterne er således meget opmærksomme på at skabe et hjem, som tager højde for børnenes ønsker og behov. Der er i arbejdet med at indrette boligerne generelt lagt stor vægt på at skabe rum og muligheder for det gode samvær for hele familien i boligen.

Det er forskelligt, hvor aktivt og direkte børn har været involveret i indretningsforløbene. Således møder nogle børn den frivillige arkitekt, mens andre ikke gør. Blandt de interviewede kvinder, hvis børn har mødt den frivillige arkitekt, er der overvejende positive erfaringer med dette. Dog oplever både kvinderne og de frivillige arkitekter, at tilstedeværelsen af særligt yngre børn ved selve møderne kan være en udfordring, idet kvinderne i disse tilfælde kan have vanskeligt ved at koncentrere sig helt og fuldt om indretningsopgaven og samarbejdet med den frivillige arkitekt.

Arkitekternes oplevelser af at være frivillig i indsatsen

De frivillige arkitekter giver generelt udtryk for at finde indsatsen meget meningsfuld. Flere af de interviewede arkitekter fortæller, at de er motiverede af at kunne bruge deres faglighed i en ny og anden kontekst, end de arbejder i til dagligt. Særligt fremstår muligheden for at kunne gøre en forskel på et menneskeligt plan – for en kvinde og hendes børn – som den mest fremtrædende, motiverende faktor for de frivillige.

Selvom der er oplevelser og erfaringer, der vækker genkendelighed på tværs af forløbene, er indtrykket, at rollen som frivillig kan være relativt varierende alt afhængig af de respektive kvinders ressourcer, karakteren af kvindens familiære og sociale netværk samt boligens beskaffenhed. Således giver nogle arkitekter udtryk for at have haft en meget aktiv rolle i indretningsforløbene, mens andre i højere grad har ageret sparringspartner og understøttet den positive proces, som kvinden var i gang med.

En generel erfaring blandt arkitekterne er, at forløbene kræver relativt stor fleksibilitet fra deres side. Særligt i opstartsfasen oplever flere arkitekter at skulle investere meget tid og energi i forløbene. I tillæg giver en del af arkitekterne udtryk for, at det af og til kan være vanskeligt at finde balancen mellem en personlig og professionel relation. Det gælder bl.a. i spørgsmålet om, hvor meget man som frivillig kan og bør hjælpe, men bliver også tydeligt i arkitekternes oplevelser af, at det i nogle tilfælde kan være vanskeligt at afslutte samarbejdet med kvinden.

Arkitekterne oplever også, at de, som følge af uddannelsesforløbet i Røde Kors, føler sig godt forberedt på rollen som frivillig. Arkitekterne udtrykker en høj grad af tilfredshed med både form, indhold og fagligt niveau af den uddannelse, de som frivillige modtager forud for opstart i indsatsen. Endvidere oplever arkitekterne en tryghed i at kunne henvende sig til Røde Kors' medarbejdere med viden om vold i nære relationer.

De fleste af de interviewede arkitekter giver endvidere udtryk for, at de gerne vil have nye match, når deres første forløb er afsluttet, og dermed ønsker flere at fortsætte deres frivillige engagement i indsatsen.

Udbytte af indsatsen

Kvinderne oplever et stort udbytte af deres forløb, og der er blandt kvinderne generelt en stor tilfredshed med forløbene. Langt hovedparten af kvinderne vurderer, at indretningsstøtten i høj grad har været medvirkende til, at både de selv og deres børn trives bedre i deres hjem. Selvom det kvantitative datagrundlag er baseret på et forholdsvis lille antal personer, er der tegn i materialet på, at væsentligt flere kvinder efter forløbet vurderer, at hjemmet opfylder familiens behov. Evalueringens opgørelser viser dermed også, at de succeskriterier, der er opstillet for indsatsen, generelt er opfyldt.

Både kvinder og krisecentermedarbejdere vurderer støtten fra de frivillige arkitekter som meget afgørende. Oplevelsen er, at arkitekternes hjælp og støtte er med til at gøre hjemskabelsesprocessen mere overskuelig. Kvinderne oplever generelt, at indretningsstøtten har hjulpet med at indrette boligen, så den fungerer bedre som en ramme om hverdagen og familielivet. Det gælder fx i forhold til at få det bedste ud af pladsen i hjemmet i forhold til opholdsrum, opbevaring og værelser/plads til børnene.

Samtidig oplever både kvinderne og de frivillige arkitekter også den økonomiske støtte, der ydes i indsatsen, som meget afgørende for muligheden for at etablere sig i eget hjem efter et krisecenterophold, da den giver mulighed for at anskaffe materialer o.l., hvilket er en nødvendig forudsætning i forbindelse med indretningsløsningerne. Den økonomiske støtte giver også mulighed for at anskaffe forskellige basale fysiske fornødenheder, som kvinderne ofte mangler i udgangssituationen efter opholdet på krisecenteret. Samtidig giver hjælpen til indretningen også kvinderne mere overskud til at fokusere på andre dele af deres liv, ligesom også den økonomiske hjælp til indretningen er med til at frigive økonomiske ressourcer, så der fx bliver bedre råd til aktiviteter for børnene.

Ikke alle kvinderne når dog helt i mål med hjemskabelsesprocessen. Her har både kvindens ressourcer (personlige, økonomiske og sociale) samt boligens beskaffenhed betydning for, hvor langt kvinden og den frivillige arkitekt kan nå igennem forløbet. Kvinderne føler sig dog generelt hjulpet rigtig godt på vej, og den samlede indsats (arkitektfaglig hjælp og økonomisk støtte) fremstår for kvinderne som afgørende for, at de ved afslutningen af forløbet er nået dertil, hvor de er i forhold til indretningen af den nye bolig. Arkitekternes hjælp fremstår således som en væsentlig katalysator for kvindernes hjemskabelsesproces.

Ud over hjælpen til indretningen af boligen oplever kvinderne også, at forløbet og hjælpen fra de frivillige arkitekter er med til at dække en del af det fortsatte behov for støtte

og sparring, som generelt kan opleves i tiden efter udflytning fra krisecenter. I den sammenhæng skal det dog også påpeges, at kvinderne, vi har interviewet, kun i meget begrænset grad modtager anden hjælp efter udflytningen fra krisecenteret, herunder også, at kvinderne kun i meget begrænset grad beskriver at få social støtte fra kommunen.

Det kræver en del administrative ressourcer at organisere indsatsen

Indretningsstøtten er generelt baseret på en frivillig indsats fra de frivillige arkitekter. Evalueringen viser dog også, at der generelt er en del administrative opgaver forbundet med at facilitere indsatsen. Det gælder fx i forhold til at understøtte rekrutteringen af frivillige, uddannelse af frivillige, samarbejde og koordination med krisecentre, matchningen mellem kvinderne og de frivillige arkitekter, administration af gavekort samt at foretage de nødvendige sikkerhedsvurderinger. I forhold til forankring og videreførelse af indsatsen er det således vigtigt at være opmærksom på, at en generel forankring af indsatsen nødvendiggør, at der ud over den frivillige indsats også er midler til lønnede medarbejdere, der kan varetage de administrative og organisatoriske opgaver knyttet til indsatsen.

Konklusion og perspektivering

Med 'Fra Bolig til Hjem' er der skabt en indsats, der kan være med til at understøtte kvinder i den kritiske overgang, som det er at flytte fra krisecenter til egen bolig. Særligt kendetegnende for indsatsen er, at den med sit fokus på boligen og processen omkring hjemskabelse har fokus på en dimension, som kun i begrænset omfang har været adresseret i den eksisterende indsats for målgruppen. Samtidig er det tydeligt, at indretningsstøtten og forløbet med at skabe et hjem også rækker ind i resten af kvindernes liv, hvor indsatsen kan bidrage til at skabe stabilitet og tryghed i en fase, hvor mange af kvinderne stadig er sårbare og har et generelt socialt støttebehov. Derved kan indsatsen komplementere en traditionel social støtteindsats, hvor det dog samtidig er kendetegnende, at mange af kvinderne, der har deltaget i projektet, ikke modtager støtte i et nævneværdigt omfang fra det offentlige velfærdssystem efter opholdet på krisecenteret. På den måde bidrager indsatsen generelt til at imødekomme et forholdsvist udækket støttebehov blandt kvinderne.

Indsatsen udgør også et eksempel på, hvordan det er muligt at skabe en ny indsats gennem en frivillig indsats forankret i civilsamfundet, der med fokus på boligdimensionen og indsatsen fra de frivillige arkitekter også er med til at bringe nye fagligheder i spil på det sociale område. På baggrund af resultaterne og erfaringerne fra projektet er der generelt et potentiale for at udbrede indsatsen til andre byer og krisecentre. Her skal der dog også gøres opmærksom på, at indsatsen som nævnt også fordrer, at der lokalt er administrative ressourcer til rådighed til at facilitere den frivillige indsats.

1 Indledning og baggrund

I denne rapport præsenteres resultaterne af en evaluering af indsatsen 'Fra Bolig til Hjem', der gennemføres af Røde Kors i samarbejde med Arkitektforeningen og KAB – Københavns Almene Boligselskab. Evalueringen præsenterer resultaterne af indsatsen ved udløbet af projektets 3-årige pilotfase, som strækker sig fra medio 2018 til februar 2022.

1.1 Baggrund for indsatsen

Målgruppen af kvinder med børn, der fraflytter et krisecenter, er ofte karakteriseret ved at befinde sig i en særligt sårbar situation (Danner, 2011). Det skyldes, at konsekvenserne af at have levet i et voldeligt forhold ofte rækker langt ind i tiden efter krisecenteropholdet (Ottosen & Østergaard, 2018). Psykiske følger, en presset økonomi, manglende tilknytning til arbejde eller uddannelse samt et sparsomt netværk kan gøre det meget vanskeligt for kvinder, der har været udsat for partnervold, at etablere gode sociale og fysiske rammer for et stabilt hverdagsliv. Reetableringsfasen i det nye hjem er dermed ofte meget sårbar. Overskuddet til at skabe gode fysiske rammer i en ny bolig er for kvinder, der har haft et krisecenterophold, typisk meget begrænset, og de mangelfulde hjemlige rammer kan medvirke til ringe tilhørsforhold, dårlig trivsel og begrænset socialt fællesskab for både kvinden og hendes børn.

Overgangen fra krisecenter til egen bolig er således en kritisk overgangssituation, hvor kvinderne typisk vil have brug for støtte og hjælp til at håndtere en række udfordringer på forskellige områder af deres liv. Det gælder både socialt, i forhold til boligen, økonomi, og i forhold til børnene, der måske skal starte i en ny skole, og samtidig ligesom kvinderne selv ofte stadig er påvirket af de forhold, der ledte til opholdet på krisecenteret. Sårbarheden indebærer også en risiko for en tilbagevenden til den voldelige partner, fx på grund af den ensomhed, der også kan følge med at skulle etablere sig på ny i tilværelsen.

Der har også i regi af det offentlige velfærdssystem været igangsat forsøgsindsatser med det formål at understøtte kvinderne i den kritiske overgang ved fraflytningen fra et krisecenter. Fire projektkommuner deltog således i en afprøvning af metoden Critical Time Intervention (CTI) – støtte i en kritisk overgangsfase – der blev givet til kvinder, der fraflyttede et krisecenter i de fire kommuner. Evalueringen af projektet viste generelt, at kvinderne, der deltog i indsatsen, havde en positiv udvikling på næsten alle de parametre, der indgik i projektets progressionsmåling, ligesom evalueringen viste, at kvinderne blev bedre til at tage vare på sig selv og deres situation (Deloitte, 2019). Kendetegnende for denne indsats var dog, at fokus var på den sociale støttedel, herunder den sociale støtte i forbindelse med overgangen til egen bolig, mens der ikke i indsatsen var et selvstændigt fokus på processen omkring bolig og hjemskabelse.

Som led i forberedelserne til projekt 'Fra bolig til hjem' blev der af Røde Kors udarbejdet en forundersøgelse (Madsen & Thønnings, 2019), der satte nærmere fokus på støttebehov og muligheder i forbindelse med at udvikle en særlig indsats rettet mod etableringen i egen bolig og processen med at skabe et hjem i boligen for kvinder, der fraflytter et krisecenter. Forundersøgelsen tog bl.a. udgangspunkt i en langvarig erfaring i Røde Kors

af, at mange kvinder, der har haft ophold på krisecentre, ikke *"formår at skabe et velfungerende hjem for sig selv og sine børn bl.a. på grund af de store psykiske og sociale belastninger, som volden har ført med sig"* (ibid., s. 3). Forundersøgelsen tog også udgangspunkt i litteraturen om hjem og hjemskabelse, herunder også litteratur, der i bredere forstand har belyst bolig-mæssig ustabilitet og opbrud fra boligen for familier og børn. Eksempelvis viste Gram-Hansen og Bech-Danielsen (2007) i en undersøgelse af bolig-mæssige opbrud ved skilsmisser, hvordan forældre efter en skilsmisse har brug for at etablere en fast base for at kunne skabe fred og ro samt rum til samvær med børnene. I en anden undersøgelse af børnefamilier, der bliver sat ud af deres bolig, viste Oldrup et al. (2013), hvordan udsættelser fra boligen var forbundet med et følelsesmæssigt tab, og at børnene oplever uro og smerter i kroppen ved at have mistet deres hjem. Forundersøgelsen til 'Fra Bolig til Hjem' studerede også litteraturen om hjemskabelse, hvor bl.a. Vacher (2008) viste, at hjemskabelsen er en proces, man gør, og at det at have en bolig dermed ikke er det samme som at have en hjemfølelse. Hjemmet skal således skabes og opbygges som en følelsesmæssig relation mellem beboer og bolig (Madsen & Thønnings, 2019, s. 6). Endelig byggede forundersøgelsen også på et kvalitativt interviewmateriale med både kvinder, der var fraflyttet et krisecenter, og med eksperter på området. De kvalitative interview kastede yderligere lys på de særlige udfordringer omkring bolig og hjemskabelse ved fraflytningen fra krisecenter. Interviewene pegede bl.a. på den ambivalens, kvinderne ofte føler ved at skulle flytte i en ny bolig. På den ene side er der glæde og lettelse over, at kvinderne og børnene har fået et nyt hjem efter bruddet med den voldelige eks-partner, men samtidig er der stor usikkerhed, frygt og risiko for ensomhed, og mange udfordringer at tage stilling til og handle på (ibid., s. 7). I forhold til boligen er der ofte tale om en anvist bolig, der ofte har forholdsvis begrænset plads til kvinden og hendes børn, ligesom boligen ikke altid er i god stand. Der er mange ting, der skal ordnes og skaffes, og ofte er kvinden kommet ud af den voldelige relation med kun de mest nødvendige ting eller slet ingenting, samtidig med at mange af kvinderne har meget begrænsede økonomiske ressourcer (ibid., s. 9). De mange usikkerheder og udfordringer er således ofte overvældende og kaotiske, men samtidig er netop behovet for at etablere et nyt hjem og at kunne sætte sit eget præg på hjemmet vigtigt for at kunne etablere en ny base og at kunne få en følelse af tryghed og stabilitet i en ny hverdag. På den måde afdækkede forundersøgelsen et stort behov for at støtte kvinderne i processen med at etablere sig i en ny bolig og skabe et hjem.

Målgruppens behov for hjælp i relation til bolig og hjemskabelse er også belyst i en anden ny dansk undersøgelse *Barrierer og hjælpebehov for at kunne forlade en voldelig relation*, der er gennemført af Als Research for Røde Kors (Turner, Følner & Bjerregaard, 2021). Undersøgelsen er baseret på spørgeskemabesvarelser fra i alt 862 aktuelt eller tidligere voldsudsatte kvinder og konkluderer generelt, at *"både boligsituation, økonomi, usikkerhed om børns fremtid og manglende kendskab til hjælpemuligheder er væsentlige barrierer for voldsudsatte kvinders mulighed for at forlade en voldelig relation"* (ibid., s. 5). En høj andel (57 %) af de adspurgte kvinder i undersøgelsen angiver således, at deres boligsituation i meget høj grad eller i høj grad har udgjort en barriere for at forlade en voldelig relation, mens 49 % af kvinderne svarer det samme i forhold til deres økonomiske situation. Undersøgelsen dokumenterer også et udtalt behov for hjælp til at finde og etablere sig i en ny bolig, når der brydes med vold i en nær relation. Således angiver 44 % af de adspurgte kvinder, at de i høj eller meget høj grad har haft et behov for hjælp til

at finde og etablere sig i en ny bolig. Samme andel, 44 %, erklærer at have haft behov for økonomisk hjælp i processen med at forlade en voldelig relation.

Med udgangspunkt i ovenstående viden og erfaringer blev indsatsen 'Fra Bolig til Hjem' udviklet som en indsats særligt henvendt til kvinder med børn, der flytter fra krisecenter i egen bolig og rettet mod at understøtte kvinderne i processen med at etablere sig i en ny bolig og skabe et hjem. Omdrejningspunktet i indsatsen er et forløb, hvor frivillige arkitekter støtter kvinderne i processen med at indrette boligen og skabe en følelse af hjemlighed. Indsatsen sigter dermed mod at understøtte såvel den fysiske som sociale hjemskabelsesproces for kvinder med børn, der fraflytter et krisecenter. Ambitionen med indsatsen er at understøtte udviklingen af et bæredygtigt familieliv med øget tryghed, trivsel og livsmestring for tidligere voldsudsatte kvinder og børn. Forhåbningen er, at indsatsen, i kraft af støtte i reetableringsfasen, vil bidrage til, at kvinder og børn, der har haft et krisecenterophold, kan fastholde et liv uden vold efter opholdet på krisecenter, og i forlængelse heraf, at færre kvinder genindskrives på et krisecenter.

1.2 Evalueringens formål og fokus

Evalueringen har til formål at dokumentere indsatsens resultater og formidle den læring om indsatsens udformning og gennemførelse, der er opnået undervejs i forløbet. I evalueringen belyses, hvilken rolle de fysiske omgivelser i form af boligen spiller for skabelsen af et hjem og et bedre familieliv efter et ophold på et krisecenter, samt hvordan det fysiske og det sociale spiller sammen i processen med at skabe et hjem. Dette gøres ved at afdække kvindernes oplevede behov for støtte i forbindelse med etableringen i en ny bolig, herunder hvilke konkrete og praktiske udfordringer der kan være forbundet med at skulle etablere sig i boligen. Evalueringen belyser, hvordan forløbet med de frivillige arkitekter bidrager til at støtte kvinderne i processen med at få etableret et nyt hjem og at få indrettet boligen på en måde, så den kan understøtte kvinderne i, at hverdagslivet kommer til at fungere igen for dem og deres børn. I den forbindelse fokuserer evalueringen på at belyse forandringsprocesser i forhold til boligen, herunder hvordan indsatsen kan være med til at skabe en oplevelse af 'hjemlighed' i boligen. Endelig belyser evalueringen også de organisatoriske erfaringer med gennemførelsen af indsatsen og med at udvikle og understøtte en frivillig indsats med arkitektfagligt indhold.

1.3 Rapportens struktur

Evalueringens resultater præsenteres gennem en tredelt analyse, der først belyser udgangssituationen for kvinderne og deres børn og dermed behovet for indsatsen. Derefter udfoldes indholdet af indsatsen gennem deltagernes oplevelser af forløbene. Endelig belyses det oplevede udbytte af indsatsen, både gennem kvindernes egne fortællinger og gennem perspektiver fra de frivillige arkitekter og krisecenteransatte.

I kapitel 2 præsenteres evalueringens datagrundlag, som består af kvantitative spørgeskemabesvarelser fra kvinderne, der har deltaget i indsatsen, og af kvalitative interview med henholdsvis de deltagende kvinder, arkitekterne, som har været tilknyttet indsatsen som frivillige, samt medarbejdere fra to kvindekrisecentre.

Kapitel 3 rummer en beskrivelse af indsatsen 'Fra Bolig til Hjem', herunder organiseringen af indsatsen samt rekruttering og match mellem kvinder og frivillige arkitekter.

Kapitel 4 rummer en karakteristik af kvinderne, herunder aldersfordelingen for kvinderne og deres børn, kvindernes beskæftigelsesmæssige status, deres selvvaluerede trivsel samt varigheden af krisecenteropholdet.

I rapportens kapitel 5 afdækkes udgangssituationen for kvinderne ved udflytningen fra krisecenteret og dermed behovet for indsatsen. Afsnittet belyser kvindernes egne oplevelser af udfordringerne omkring etableringen i boligen, ligesom afsnittet også bygger på de frivillige arkitekters og krisecentermedarbejderes erfaringer af kvindernes behov for støtte til etableringen i egen bolig.

Kapitel 6 omhandler selve indsatsen og fokuserer således på kvindernes og de frivillige arkitekters oplevelser af indretningsforløbene. Kapitlet præsenterer den hjælp og støtte, som kvinderne har modtaget fra de frivillige arkitekter, ligesom kvindernes og arkitekternes oplevelser af samarbejdet i forløbene udfoldes.

I kapitel 7 afdækkes indsatsens resultater og det oplevede udbytte af indsatsen for kvinderne. I kapitlet ser vi på udviklingen fra opstarten til afslutningen af forløbet baseret på spørgeskemaerne til kvinderne. Kapitlet trækker også på de opfølgende interview, vi har gennemført med kvinder, som har været en del af indsatsen, ligesom vi inddrager erfaringerne fra de frivillige arkitekter og fra de interviewede medarbejdere på krisecentre.

2 Metode og data

Evalueringens analyser bygger på både kvantitative og kvalitative data, som er indsamlet undervejs i projektperioden. Datagrundlaget omfatter:

- Spørgeskema besvaret af kvinderne ved opstart og afslutning af forløb
- Registreringsskemaer (logbøger) udfyldt af de frivillige arkitekter i indsatsen
- Kvalitative interview med deltagende kvinder ved opstart og afslutning af forløb
- Fokusgruppe- og enkeltinterview med frivillige arkitekter
- Fokusgruppeinterview med krisecenteransatte
- Interview med de medarbejdere i Røde Kors, som er involveret i indsatsen.

2.1 Spørgeskema til kvinder ved opstart og afslutning af forløb

Til evalueringen er der udformet et spørgeskema, som de deltagende kvinder er blevet bedt om at udfylde ved forløbets opstart og igen efter forløbets afslutning. Røde Kors har været ansvarlig for både udsendelsen og indsamlingen af opstartsspørgeskemaerne samt de opfølgende spørgeskemaer. Oplysningerne fra spørgeskemaet anvendes til at tegne et billede af kvindernes baggrund, situation og udvikling undervejs i forløbet samt deres udbytte af indsatsen.

I spørgeskemaerne afdækkes kvindernes trivsel ved hjælp af spørgsmål fra instrumentet MHI5 (Mental Health Inventory), der belyser nervøsitet, frygt, nedtrykthed, ro og glæde, samt ved hjælp af enkelte spørgsmål, der omhandler kvindernes tryghed i deres hjem og lokalområde. Derudover belyses kvindernes handlekraft ved hjælp af udvalgte spørgsmål fra instrumentet general self-efficacy-scale (selvhjulpenshed). Kvindernes sociale liv er belyst gennem spørgsmål om, hvor ofte de mødes med venner og familie.

Spørgeskemaet indeholder også spørgsmål, der omhandler børnenes trivsel og sociale liv. Her spørges mødrene bl.a. om, hvorvidt barnet virker glad og tilfreds generelt og med hjemmet, samt hvor ofte barnet har besøg af kammerater og venner. Disse spørgsmål har også været anvendt i andre af VIVEs undersøgelser på børne- og ungeområdet.

Tabel 2.1 indeholder en oversigt over antallet af besvarede spørgeskemaer henholdsvis før og efter endt forløb. Der er indsamlet 40 spørgeskemaer ved opstarten af indsatsen. Datatrækket til slutevalueringen er foretaget i oktober 2021. På det tidspunkt var der i alt 31 gennemførte og afsluttede forløb. Ud af de 31 afsluttede forløb ved datatrækket til slutevalueringen er det lykkedes at indsamle 22 afsluttende spørgeskemaer blandt kvinderne. Der er desuden enkelte tilfælde, hvor ikke alle spørgsmål i de indsamlede spørgeskemaer er besvaret. Når det ikke er lykkedes at indhente en afsluttende besvarelse fra alle kvinderne, skyldes det i disse tilfælde først og fremmest, at det ikke er lykkedes at skabe kontakt med kvinden igen på trods af gentagne forsøg, fx over telefon og/eller mail. Det er formentlig udtryk for, at nogle af kvinderne fortsat befinder sig i en ustabil situation, hvilket er et almindeligt billede ved dataindsamlinger blandt udsatte og sårbare målgrupper.

Tabel 2.1 Antal spørgeskemaabesvarelser ved opstart og afslutning af indsatsen

Spørgeskema	Antal besvarelser
Spørgeskema ved opstart af forløb	40
Spørgeskema ved afslutning af forløb	22

2.2 Registreringsskema udfyldt af de frivillige arkitekter

Til evalueringen er der også udarbejdet et registreringsskema, som udfyldes af de frivillige arkitekter undervejs i indretningsforløbene.

Registreringsskemaerne indeholder oplysninger om, hvornår den frivillige arkitekt har besøgt familien, hvad arkitekten konkret har hjulpet med, og hvor lang tid de enkelte besøg har varet. Registreringsskemaet indeholder desuden en række åbne felter, hvor arkitekten, for hvert besøg, har mulighed for at notere bemærkninger og refleksioner.

I tillæg til ovenstående indeholder registreringsskemaet spørgsmål omhandlende dato for opstart og afslutning af indretningsforløbet. Til evalueringen har VIVE modtaget registreringsskemaer fra 27 ud af i alt 31 afsluttede indretningsforløb.

Ligesom for spørgeskemaerne har Røde Kors ligeledes været ansvarlig for både udsendelse og indsamling af registreringsskemaerne.

2.3 Kvalitative data

Det kvalitative datamateriale består af interview med kvinder, der har været en del af indsatsen, samt af to fokusgruppeinterview, henholdsvis ét med frivillige arkitekter og ét med krisecenteransatte. Derudover er der gennemført to enkeltpersoninterview med frivillige arkitekter, samt interview med medarbejdere i Røde Kors.

Interview med kvinder i indsatsen

Til evalueringen af indsatsen er der gennemført kvalitative enkeltpersoninterview med deltagende kvinder ved både opstart og afslutning af forløb i 'Fra Bolig til Hjem'.

Opstartsinterviewene afdækker bl.a. kvindernes tilfredshed med den bolig, de ved tidspunkt for interviewet er flyttet ind i, samt deres tanker om indretning af boligen. Derudover er kvinderne spurgt til deres forventninger til forløbet samt deres oplevelse af selve processen med at flytte fra krisecenter til egen bolig. Såfremt kvinden på tidspunktet for opstartsinterviewet allerede har haft det første møde med den frivillige arkitekt, har vi også spurgt ind til kvindens oplevelse af dette.

Der er gennemført i alt 14 opstartsinterview med kvinder, der er en del af indsatsen. Hver gang en ny kvinde er opstartet i forløb, har Røde Kors sendt kvindens kontaktoplysninger til VIVE. VIVE har taget kontakt til en del af kvinderne med henblik på at lave en interviewaftale. Langt de fleste af de kvinder, vi har kontaktet, har indvilget i at deltage i et interview, som i de fleste tilfælde er gennemført i kvindens hjem. Enkelte interview er, grundet nedlukningen som følge af covid-19, gennemført virtuelt. Forud for interviewet

er kvinden blevet informeret om undersøgelsen, ligesom vi har oplyst kvinden om, at hun og hendes børn er garanteret anonymitet i undersøgelsen, bl.a. ved at både kvinderne og deres børn er tildelt et alias i evalueringens afrapportering. Desuden er der i forbindelse med de anvendte citater fra interviewene i nogle tilfælde detaljer, der er udeladt af hensyn til anonymiseringen af kvinderne.

De kvinder, som har medvirket i et opstartsinterview, er efter endt forløb alle blevet kontaktet af VIVE med henblik på at medvirke i et opfølgende interview. Ud af de i alt 14 kvinder, som har medvirket i et opstartsinterview, er der gennemført et opfølgende interview med 11 af kvinderne. Af de 3 kvinder, som der ikke er gennemført et opfølgende interview med, har 2 ikke vendt tilbage på vores henvendelser (telefonopkald, mail, sms), mens indretningsforløbet for den tredje kvinde blev afbrudt af personlige grunde. Af den grund har det ikke været muligt at gennemføre et opfølgende interview med den pågældende kvinde.

Fokus for det opfølgende interview har været oplevesen af det samlede indretningsforløb samt kvindens oplevelse af udbyttet af indsatsen. Vi har således bl.a. spurgt til forandringer i hjemmet, konkrete typer af hjælp og støtte i indretningsforløbet, samarbejdet med arkitekten og betydningen af at have modtaget hjælp gennem 'Fra Bolig til Hjem'.

Tabel 2.2 rummer en oversigt over antallet af gennemførte interview med kvinder, som har været en del af indsatsen.

Tabel 2.2 Antal gennemførte interview med kvinder i indsatsen

	Opstartsinterview	Opfølgende interview
København	10	7
Fyn og Jylland	4	4
Total	14	11

I det oprindelige evalueringdesign indgik også interview med kvindernes børn som en del af undersøgelsens kvalitative datagrundlag. Således var det tiltænkt at gennemføre interview med i alt otte børn, der var fyldt mindst 6 år. Disse interview skulle bl.a. afdække børnenes oplevelse af hjemmet og lokalområdet samt deres sociale liv i skolen og i deres fritid.

Undervejs i undersøgelsesprocessen blev det klart, at disse børneinterview ikke var mulige at gennemføre. Hovedsageligt fordi langt de fleste af kvindernes børn var under 6 år og dermed ikke i målgruppen for børneinterviewet. Derudover ønskede enkelte af de kvinder, vi har gennemført interview med, ikke, at deres børn blev interviewet, og desuden ønskede nogle af kvinderne heller ikke, at deres barn/børn var til stede, når de selv blev interviewet om deres deltagelse i indsatsen.

For at belyse børneperspektivet tilstrækkeligt har vi i stedet i interviewene med kvinderne spurgt grundigt ind til deres vurdering af børnenes trivsel, sociale liv og behov til hjemmet og dets funktioner i forhold til børnene. Tilsvarende har vi i interviewene med de frivillige arkitekter og ansatte på kvindekrisecentre ligeledes været særligt opmærksomme på at afdække børneperspektivet. I interviewene med de frivillige arkitekter har vi eksempelvis spurgt ind til, hvorvidt arkitekterne har mødt kvindens børn, hvordan de

har afdækket børnenes behov i forhold til hjemmet og indretningen, og hvordan de har tilstræbt at tage højde for børnenes behov og ønsker i forbindelse med indretningsforløbene. I fokusgruppeinterviewet med krisecentermedarbejderne har vi bedt de ansatte vurdere, hvilket udbytte børn har af 'Fra Bolig til Hjem' som en indsats efter opholdet på krisecenter.

Interview med frivillige arkitekter samt ansatte på kvindekrisecentre

Som led i evalueringen er der også gennemført interview med henholdsvis arkitekter, som er tilknyttet indsatsen som frivillige, og ansatte fra to kvindekrisecentre.

I forhold til interviewene med de frivillige arkitekter, er der gennemført et fokusgruppeinterview med arkitekter, som har gennemført forløb med kvinder i og omkring København, mens der er gennemført to enkeltpersoninterview med arkitekter, som har gennemført forløb med kvinder på Fyn og i Jylland.

Såvel fokusgruppeinterviewet som de to enkeltpersoninterview berører bl.a. de frivillige arkitekters oplevelse af at møde kvinderne og i nogle tilfælde kvindernes børn, de frivilliges tilgang til indretningsopgaven og deres oplevelse af samarbejde med og kontakt til Røde Kors. Vi har desuden bedt de frivillige arkitekter om at give konkrete eksempler på, hvordan de har hjulpet kvinderne for dermed at belyse, hvordan de har understøttet kvinderne i hjemskabelsesprocessen.

I fokusgruppeinterviewet med krisecenteransatte har vi bedt medarbejderne vurdere 'Fra Bolig til Hjem' som et tilbud efter opholdet på krisecenteret. Vi har spurgt ind til deres tanker om indsatsen, både i forhold til indsatsens form og indhold og i forhold til målgruppens behov for indsatsen. Vi har ligeledes bedt de krisecenteransatte fortælle om selve henvisningsprocessen, da det netop er krisecentrene, der henviser kvinder til indsatsen. Da krisecenteransatte ofte bevarer kontakt til kvinderne efter udflytning, eksempelvis gennem efterværnstilbud på krisecenteret, har vi desuden bedt de ansatte om at vurdere udbyttet for de kvinder og børn, som har været en del af indsatsen.

Interview med Røde Kors-medarbejdere

Endelig har vi som led i evalueringen også gennemført et interview med de medarbejdere i Røde Kors, som er involveret i 'Fra Bolig til Hjem'. Fokus for interviewet har været at afdække de erfaringer, som Røde Kors har gjort sig undervejs i projektets pilotfase – bl.a. i forhold til gennemførelsen af selve indretningsforløbene, i forhold til indsatsens organisering samt i relation til udbredelsen af indsatsen til andre byer. Formålet med interviewet har desuden været at opnå indblik i baggrunden for eventuelle tilpasninger af indsatsens rammer og indhold undervejs i projektperioden.

2.4 Indvirkning af covid-19

Projektperioden har omfattet perioden, hvor landet har været ramt af covid-19 og de medfølgende nedlukninger. Det er derfor vigtigt at overveje den potentielle indvirkning af covid-19 i relation til evalueringens datagrundlag og fund. I forhold til indsatsforløbene har nedlukningerne i nogle tilfælde betydet, at forløbene har måttet sættes på pause og

først er blevet genoptaget, når det atter var muligt for kvinden og arkitekten at mødes igen. Det har været medvirkende til, at nogle af forløbene rent tidsmæssigt er blevet registreret som meget langvarige.

I forhold til dataindsamlingen har covid-19 bl.a. betydet, at nogle af de kvalitative interview har måttet gennemføres virtuelt. Det har været vores oplevelse, at det efter omstændighederne har fungeret tilfredsstillende at gennemføre nogle af interviewene virtuelt, herunder fx at kvinderne med videokamera har fremvist nogle af de forbedringer og tiltag, som de har foretaget sammen med arkitekterne i forbindelse med indretningen af deres bolig.

Såvel opstartsspørgeskemaet som det opfølgende spørgeskema indeholder spørgsmål, der belyser kvindernes og børnenes sociale liv og trivsel. I den sammenhæng bør man være opmærksom på, at covid-19 og de relaterede nedlukninger kan have påvirket familiernes livssituation og hverdag og dermed i større eller mindre grad kan have ydet indflydelse på besvarelser omhandlende trivsel og socialt liv for både kvinder og børn. Den potentielle indvirkning af covid-19 er bl.a. søgt håndteret ved, at spørgeskemaerne ved opstarten af indsatsen, i en periode efter nedlukningen, indeholdt en rammesætning, der bad kvinderne tage højde for situationen og dermed i højere grad tænke på deres sociale liv og trivsel umiddelbart inden selve nedlukningen.

For at afdække, hvilken betydning covid-19 har haft for kvindernes sociale liv og trivsel og dermed også for spørgeskemabesvarelserne, har vi desuden i de kvalitative interview spurgt ind til familiernes hverdag, sociale liv og trivsel i perioden, og hvilken betydning, nedlukningen har haft i den forbindelse. Erfaringen fra interviewene er, at det i højere grad er andre forhold end nedlukningen, der har haft betydning for kvindernes og børnenes sociale liv og trivsel. Eksempelvis har kvinderne i højere grad henvist til mængden af overskud, kvaliteten af deres sociale og familiære netværk samt øvrige forhold, som for eksempel igangværende retssager, når vi har spurgt til deres sociale liv og trivsel, som fx hvor ofte de mødes med venner og bekendte, samt hvorvidt de har haft gæster i hjemmet. Selvom vi har spurgt meget konkret og direkte ind til nedlukningens potentielle betydning for kvindernes egen og deres børns trivsel, omtaler kvinderne ikke covid-19 og nedlukningen som noget, der har haft afgørende betydning for familiens trivsel og sociale liv i perioden efter udflytning fra krisecenter. Af den grund vurderer vi, at spørgeskemabesvarelserne, trods nedlukningerne, giver et forholdsvis retvisende billede af selvvurderet trivsel og socialt liv hos målgruppen i tiden efter udflytning fra krisecenter.

3 Indsatsmodellen

I dette kapitel beskrives indsatsen 'Fra Bolig til Hjem'. De følgende afsnit har således til formål at give indblik i indsatsens indhold, organisering og rammer. Kapitlet bygger på Røde Kors' indsatsbeskrivelse samt på interviewet med medarbejderne fra Røde Kors, der har stået for indsatsen. Som tidligere nævnt kan indsatsen generelt ses som et eksempel på støtte i en kritisk overgangssituation – i dette tilfælde overgangen fra krise-center til egen bolig. Særligt for indsatsen er dog, at hvor de fleste indsatser på det sociale område primært har fokus på den sociale støttedel, er der i indsatsen i Fra Bolig til Hjem et primært fokus på processen omkring bolig og hjemskabelse. Tanken er dog samtidig, at ved at understøtte processen med at skabe et hjem og den stabilitet og tryghed, der knytter sig hertil, styrkes samtidig forudsætningerne for, at kvinderne også socialt og psykisk bedre kan komme sig og finde fodfæste i tilværelsen igen, oven på de omstændigheder, der ledte til opholdet på krisecenteret.

3.1 Indsatsens indhold og udformning

Igangsæt i fire byer

Ved udgangen af projektets pilotfase er 'Fra Bolig til Hjem' igangsæt i fire byer. Foruden København, hvor de første forløb fandt sted, er der således igangsæt forløb i henholdsvis Aarhus, Odense og Vejle.

At 'Fra Bolig til Hjem' er igangsæt i netop København, Aarhus, Odense og Vejle har flere årsager. Blandt andet har det betydning, at der i disse byer findes større krisecentre, at der er et eksisterende Q-net (Røde Kors' frivillige sociale indsats til kvinder, der fraflytter et krisecenter) i områderne, og at der er en base at rekruttere frivillige arkitekter fra. Således findes der i flere af byerne større tegnestuer med en social profil.

Røde Kors-medarbejdere står for driften af indsatsen

Med undtagelse af Aarhus, hvor en frivillig står for en del af driften af 'Fra Bolig til Hjem', drives indsatsen af lønnede medarbejdere i Røde Kors. Foruden administrative opgaver, herunder udstedelse af gavekort og registrering af budgetskemaer, står lønnede Røde Kors-medarbejdere bl.a. for uddannelse og løbende sparring for de frivillige arkitekter, ligesom det også er medarbejderne i Røde Kors, der foretager selve matchet mellem en kvinde og en frivillig arkitekt.

Rekruttering og uddannelse af frivillige arkitekter

Til indsatsen er der blevet rekrutteret en række frivillige med arkitektfaglig baggrund. Der er rekrutteret i alt 35 frivillige arkitekter til de 40 forløb, der er igangsæt i regi af projektet. En håndfuld af arkitekterne har altså været matchet med mere end én kvinde.

Der er generelt meget positive erfaringer med rekruttering af frivillige arkitekter til indsatsen. Røde Kors har således oplevet stor interesse fra arkitekter i forhold til at blive matchet med en kvinde i 'Fra Bolig til Hjem'. Kun i en enkelt af de fire byer, hvor indsatsen er igangsæt, har rekrutteringen af frivillige været udfordret. En årsag til dette kan være, at rekrutteringen her faldt sammen med den covid-19-relaterede nedlukning af samfundet.

Rekrutteringen af frivillige arkitekter har bl.a. fundet sted via opslag på Arkitektforeningens nyhedsbreve og medlemsblad, direkte mails til medlemmerne, opslag på foreningens Facebook-side samt gennem opslag på LinkedIn. Desuden har en Røde Kors-medarbejder holdt oplæg om indsatsen på to større tegnestuer i København.

Røde Kors afholder samtaler med alle frivillige arkitekter inden opstart i forløb, ligesom der indhentes børneattest på alle frivillige.

For at forberede arkitekterne på rollen som frivillig afholder Røde Kors en uddannelsesdag for nye frivillige. Den uddannelse, som de frivillige modtager forud for match med en kvinde, har bl.a. til formål at give de frivillige arkitekter indblik i partnervold som fænomen, ligesom de frivillige forberedes på den situation, som kvinden og hendes børn kan befinde sig i. Desuden præsenterer Røde Kors de frivillige arkitekter for regler og rammer for indretningsforløbene og det frivillige engagement. Endelig trænes de frivillige arkitekter i at give psykosocial støtte, ligesom de informeres om, hvordan – og i hvilke tilfælde – der skal laves en underretning til myndighederne.

Et centralt fokuspunkt fra Røde Kors' side er desuden at skabe rum for fælles snak og refleksion mellem de frivillige arkitekter. I tillæg til uddannelsesdagen afholdes der således et antal workshops, hvor de frivillige arkitekter kan mødes og erfaringsudveksle. Ved tidspunktet for udarbejdelsen af denne evaluering er der i København afholdt to workshops i henholdsvis 2020 og i 2021, mens der i Odense er afholdt én workshop med deltagelse fra arkitekter matchet med kvinder i både Odense og Vejle.

Ved opstart af et nyt indretningsforløb matches de frivillige arkitekter to og to, således at alle har en sparringspartner. Tanken med denne ordning er, at de frivillige arkitekter løbende kan kontakte hinanden med alt fra konkrete spørgsmål til forhold eller oplevelser, som man kan have behov for at drøfte eller dele med en anden, der er frivillig i indsatsen. Erfaringen i Røde Kors er, at ordningen særligt benyttes af de frivillige, som ikke i det daglige deler arbejdsplads med andre, der er frivillige i indsatsen.

Rekruttering af kvinder – Inklusionskriterier og sikkerhedsvurdering

Rekruttering af kvinder til indsatsen foregår ved, at de krisecentre, som Røde Kors samarbejder med i denne indsats, henviser interesserede kvinder til Røde Kors. Krisecentrene foretager i den forbindelse en screening for, om kvinden opfylder indsatsens inklusionskriterier, som er:

1. At der er et oplevet behov for hjælp og støtte til (gen)etablering af bolig
2. At kvinden har et eller flere børn
3. At der er mulighed for at mødes med en frivillig arkitekt i den periode, som forløbet strækker sig over
4. At kvinden har tilstrækkelige danskundskaber
5. At kvinderne ikke har alvorlige psykiske lidelser eller misbrugsproblemer.

Det er krisecentrene, der foretager henvisningen af kvinderne til indsatsen, ligesom krisecentrene også foretager den indledende vurdering af, om kvinderne opfylder kriterierne for at deltage i indsatsen. Ud over at kvinden skal have et behov for indsatsen og mulighed for at mødes med den frivillige arkitekt, har det også været et krav, at kvinden

har hjemmeboende børn. Indretningsstøtten har således været forbeholdt kvinder med børn, og kvinder på krisecenter uden børn har således ikke haft mulighed for at indgå i projektet. Det har også været et krav, at kvinden skulle have tilstrækkelige dansk kundskaber, da der ikke har været mulighed for at deltage i projektet ved brug af tolk, da det ville kræve en for omfattende koordination og planlægning. Samtidig har der været et hensyn til, at kvinderne også har kunnet deltage i de dokumentationsaktiviteter, der indgår i evalueringen af projektet. Endelig har det været et krav, at kvinderne ikke har måttet have alvorlige psykiske lidelser eller misbrugsproblemer. Her har det været vurderingen, at kvinder med svær udsathed ikke ville være i stand til at modtage indretningsstøtten, men vil have brug for en længerevarende, professionel social støtte, som det har ligget uden for projektets rammer at tilbyde.

Ud over at sende kvindens kontaktoplysninger til Røde Kors udarbejdes der fra krisecentrenes side også en sikkerhedsvurdering, der bl.a. afdækker kvindens aktuelle risiko for at blive udsat for vold. Når kvindens kontaktoplysninger er modtaget, foretager Røde Kors en yderligere screening i forhold til inklusionskriterierne og sender i den forbindelse et kort screeningsspørgeskema til kvinden. Her afdækkes bl.a. kvindens sprogkundskaber og øvrige inklusionskriterier, herunder også kvindens sikkerhedssituation. I nogle tilfælde udarbejdes der endnu en sikkerhedsvurdering. Dette sker i tilfælde, hvor Røde Kors har behov for en grundigere vurdering af kvindens situation. Sikkerhedsvurderingen er væsentlig, dels ud fra et sikkerhedshensyn til de frivillige arkitekter, men også fordi Røde Kors med en sådan vurdering kan fastslå, hvorvidt kvinden – frem for 'Fra Bolig til Hjem' som frivillig indsats – kan have behov for professionel hjælp.

Af de kvinder, som krisecentre har henvist til 'Fra Bolig til Hjem', har Røde Kors afvist tre med henvisning til kvindens sikkerhedsvurdering.

Match mellem kvinde og frivillig arkitekt

Såfremt sikkerhedsvurdering og screeningsskema tilsiger det, opstartes kvinden i et 'Fra Bolig til Hjem'-forløb. Med afsæt i nedenstående hensyn finder Røde Kors en frivillig arkitekt til kvinden:

1. Transport/afstand mellem kvinde og frivillig arkitekt: Har arkitekten bil eller anden mulighed for at transportere sig?
2. Mulighed for at mødes: I matchet mellem kvinde og arkitekt tages der højde for muligheder og præferencer i forhold til tidspunkt for at mødes (dag, aften, weekend)
3. Køn: Kvinden spørges, om hun foretrækker en mandlig eller en kvindelig arkitekt, eller om arkitektens køn er underordnet
4. Allergi: Hvis kvinden har husdyr, skal der findes en arkitekt, som ikke har allergi.

Når der er fundet et match, sættes kvinden og den frivillige arkitekt i kontakt. Kvinden informeres om, at der altid kan rettes henvendelse til Røde Kors, hvis der skal findes et nyt match med en frivillig.

Indhold af indretningsforløb

Efter match med en frivillig arkitekt igangsættes selve forløbet. Typisk startes der med et indledende møde mellem kvinden og den frivillige arkitekt, hvor familiens ønske til indretning af boligen afdækkes. Det indledende møde kan finde sted i kvindens hjem, på en café eller lignende, ligesom der også er eksempler på, at det første møde mellem arkitekt og kvinde har fundet sted på det krisecenter, som kvinden har boet på, eventuelt med deltagelse af kvindens kontaktperson på krisecenteret.

Efter det indledende møde følger en række møder, hvor selve indretningen af boligen finder sted. Den frivilliges hjælp kan bestå af alt fra udarbejdelse af indretningsplaner til praktisk hjælp i form af samling af møbler, opsætning af lamper, malearbejde mv.

Efter ca. 3-7 møder med den frivillige arkitekt afsluttes indretningsforløbet.

Økonomisk støtte – Tildeling af gavekort

Som en del af forløbet modtager kvinderne økonomisk støtte i form af et gavekort på op til 10.000 kr. til indretning af deres bolig. Gavekortet kan anvendes frit efter kvindens ønske, så længe pengene bliver brugt på indretning af boligen. Rammerne for brug af gavekortet er som følger:

1. Kvinden informeres om brug af gavekort ved opstart af forløb
2. Kvinden udfylder – evt. i samarbejde med den frivillige arkitekt – et budgetschema over de genstande, som kvinden ønsker at købe
3. Kvinden eller den frivillige arkitekt sender udfyldt budgetschema til Røde Kors
4. Røde Kors sender elektronisk(e) gavekort til kvinden, som kan anvendes i de(n) ønskede butik(ker)
5. Såfremt kvinden ønsker at anvende en del af gavekortet i en forretning, som ikke udsteder gavekort, har kvinden mulighed for selv at lægge ud og efterfølgende sende kvittering til Røde Kors, som herefter dækker kvindens udlæg.

Kvinderne skal ikke nødvendigvis bruge hele gavekortet på én gang. Der er således mulighed for at sende et udfyldt budgetschema til Røde Kors løbende gennem indretningsforløbet.

Stort set alle kvinder har ved afslutningen af indretningsforløbet brugt det fulde beløb på 10.000 kr. Enkelte kvinder har brugt en anelse mindre, dog har ingen modtaget mindre end 9.400 kr. i indretningsstøtte.

I tillæg til gavekortet har alle kvinder fået tilbud om et tilskud på 1.000 kr. til transport af de møbler, de måtte købe.

Erfaringer i relation til henvisningsprocessen

Som tidligere beskrevet er det krisecentrene, som henviser kvinder til indsatsen. Det er således krisecentermedarbejdere, der står for den indledende screening af, om kvinderne opfylder indsatsens inklusionskriterier.

Indtrykket er, at krisecentermedarbejderne oplever indsatsens inklusionskriterier som relativt tydelige. Dette hænger i et vist omfang sammen med, at krisecentrene, i løbet af

indsatsens projektperiode, oplever at være blevet stadigt klogere på disse kriterier, fx i vurderinger af, hvad det vil sige at have tilstrækkelige danskundskaber (et af inklusionskriterierne). Ligeledes forholder det sig med den vurdering, som krisecentrene skal foretage af kvindens sikkerhedsniveau. Således oplever medarbejderne på krisecentrene, at de undervejs i indsatsperioden er blevet fagligt skarpere på, hvilke kvinder der falder inden for indsatsens målgruppe.

Erfaringer i relation til varighed af forløb og antal møder mellem arkitekt og kvinde

Ved opstart af indsatsen var tanken, at et 'Fra Bolig til Hjem'-forløb ville have en varighed på ca. 3 måneder med 3-7 møder mellem kvinden og den frivillige arkitekt, alt efter familiens behov for arkitektfaglig hjælp og støtte. Samtidig var der lagt op til, at der blev afholdt et afsluttende møde mellem kvinden og den frivillige arkitekt efter 6 måneder.

Erfaringen har dog været, at forløbene ofte strækker sig over en lidt længere periode, typisk omkring 4-5 måneder. At det er tilfældet, har flere årsager, herunder at kvinder af forskellige grunde kan være nødsaget til at aflyse planlagte møder med de frivillige arkitekter. Derudover har en del kvinder ønsket, at der går længere tid mellem møderne med den frivillige arkitekt, hvilket ligeledes har forlænget varigheden af nogle forløb. Endelig har covid-19 også haft betydning i relation til varighed af indretningsforløbene, idet nogle igangsatte forløb har været sat på pause under nedlukningsperioderne. Røde Kors informerer derfor nu både kvinder og frivillige arkitekter om, at den gennemsnitlige varighed af et 'Fra Bolig til Hjem'-forløb er mellem 4-5 måneder. Endelig kan det nævnes, at der ikke længere lægges op til et afsluttende møde mellem kvinde og frivillig arkitekt. Det skyldes, at erfaringen har været, at der typisk ikke er behov for et egentligt møde til afslutning af indretningsforløbene.

Erfaring med inddragelse af børn

Erfaringen fra de afsluttede forløb er, at de frivillige arkitekter ikke i alle forløb møder kvindens børn. At det forholder sig sådan, kan både skyldes praktiske omstændigheder, fx at børnene er i skole eller i institution under møderne, men der er også eksempler på, at kvinder har haft det bedst med at mødes med den frivillige arkitekt på egen hånd.

Røde Kors forbereder fortsat frivillige arkitekter på det potentielle møde med børn, men de frivillige informeres dog også om, at man som frivillig ikke med sikkerhed kommer til at møde kvindernes børn.

Erfaringer med arkitekter som frivilliggruppe

Sammenlignet med de fleste andre indsatser er det for indsatsen 'Fra Bolig til Hjem' særligt, at de frivillige – ud over et socialt engagement og lysten til at gøre en forskel – rekrutteres på baggrund af en specifik faglighed. Røde Kors oplever arkitekterne i indsatsen som engagerede og vedholdende i deres frivillige engagement. Som beskrevet tidligere i dette afsnit er det samlede billede, at der har været en stor interesse fra arkitekters side i forhold til at blive frivillig i indsatsen, ligesom flere efter endt indretningsforløb ønsker match med en ny kvinde og dermed fortsat gerne vil være frivillig i indsatsen.

Røde Kors oplever de frivillige arkitekter som meget kompetente. Blandt andet fremhæves faggruppens erfaringer med at arbejde projektorienteret og evne til at arbejde inden for et begrænset budget, som meget positivt i relation til indsatsen og gennemførelsen

af indretningsforløbene. Desuden er oplevelsen i Røde Kors, at arkitekterne har en god forståelse af deres frivilligrolle – herunder, hvad indhold og rammer er for den hjælp og støtte, de skal give til den kvinde, de bliver matchet med.

Udvidelse og forankring af 'Fra Bolig til Hjem'-indsatsen

Som beskrevet indledningsvist i dette kapitel fandt de første 'Fra Bolig til Hjem'-forløb sted i København. Grundet covid-19 blev den efterfølgende udvidelse til områderne Fyn og Jylland igangsat senere end planlagt. Som følge af den forsinkede udvidelse af indsatsen blev indsatsens pilotfase forlænget med et halvt år med udløb ultimo februar 2022.

Trods nedlukning og en senere udvidelse af indsatsen har Røde Kors oplevet stor interesse for indsatsen – fra både kvinder, frivillige arkitekter og krisecentre. Her kan det nævnes, at Røde Kors, i tillæg til midlerne fra Den A.P. Møllerske Støttefond, har modtaget yderligere midler fra en større erhvervsvirksomhed til at videreføre indsatsen i en periode. Det har også givet mulighed for en udvidelse af indsatsens målgruppe, således at også kvinder uden børn kan få støtte til skabelse af et hjem gennem indsatsen.

I forhold til forankring og videreførelse af indsatsen er vurderingen fra Røde Kors, at der vedvarende vil være behov for konsulentstøtte i indsatsen. Medarbejderne påpeger i den forbindelse, at der er en del administration forbundet med driften af indsatsen, fx at understøtte rekrutteringen af frivillige, uddannelse af frivillige, matchningen med kvinderne mv. Således er vurderingen, at der er behov for midler til lønnede medarbejdere, der kan varetage bl.a. administrative og organisatoriske opgaver i indsatsen. Trods ambitionen om i videst muligt omfang at få drift af indsatsen over på frivillige hænder har involvering af lønnede medarbejdere ud over at være en administrativ nødvendighed ifølge Røde Kors også den fordel, at indsatsen relativt nemt og forholdsvis hurtigt kan udvides til nye byer, idet igangsættelse af forløb i nye byer ikke afhænger af opbyggelse af nye, frivillige netværk.

Social støtte gennem Qnet

Foruden arkitektfaglig hjælp og økonomisk støtte, tilbydes kvinder i 'Fra Bolig til Hjem' psykosocial støtte gennem Røde Kors' eksisterende støtteindsats Qnet. Qnet er et tilbud målrettet kvinder (og deres børn), der har været udsat for vold i en nær relation. Foruden mulighed for at blive matchet med en frivillig rummer Qnet et tilbud om deltagelse i fælles aktiviteter. Her kan kvinder, med eller uden børn, møde andre kvinder, som har været udsat for vold i en nær relation.

De kvinder, der deltager i 'Fra Bolig til Hjem', modtager alle tilbud om at blive en del af Qnet. Såfremt en kvinde ønsker dette, henviser en Røde Kors-medarbejder kvinden til det Qnet, der er tættest på kvindens bopæl. Da der ikke udveksles oplysninger om kvinder på tværs af 'Fra Bolig til Hjem' og Qnet, vides det ikke præcist, hvor mange af de kvinder, der har været en del af 'Fra Bolig til Hjem', som efterfølgende deltager i Qnet. Ifølge registreringer fra Røde Kors har 23 af de kvinder, der har et afsluttet forløb i 'Fra Bolig til Hjem', udvist interesse for deltagelse i Qnet.

Erfaringen fra projektet er imidlertid, at kvinder i 'Fra Bolig til Hjem' først skal have tilbud om deltagelse i Qnet, når indretningsforløbet er afsluttet, idet overskuddet til deltagelse

i Qnet typisk vil være større på dette tidspunkt. Desuden kan der også for nogle af kvinderne være et hensyn til ikke at have for mange forløb i gang på en gang. Da et Qnet forløb således typisk først vil blive igangsat efter et forløb i Fra Bolig til Hjem, har evalueringen generelt ikke haft fokus på at inddrage erfaringerne med disse eventuelle efterfølgende forløb i Qnet.

Øvrig støtte

Det overvejende flertal af kvinder i indsatsen modtager ikke anden form for hjælp eller støtte end 'Fra Bolig til Hjem'. Det er erfaringen i Røde Kors, såvel som indtrykket fra de kvalitative interview med kvinderne, der er gennemført som led i evalueringen. Således udgør 'Fra Bolig til Hjem' for flertallet den eneste støtte i perioden efter udflytning fra krisecenter. Enkelte kvinder har i interviewene fortalt, at de deltager i en form for efterværnstilbud, oftest på det krisecenter, de har boet på. Andre fortæller, at de modtager psykologbehandling, hvilket som oftest er selvbetalt. Ingen kvinder har – selvom de er blevet adspurgt herom – givet udtryk for at modtage hjælp fra det øvrige offentlige, kommunale system. Det skal dog understreges, at der ikke har været foretaget en efterprøvnings af, hvorvidt kvinderne modtager støtte fra anden side. I lyset af ovenstående er indtrykket, at indsatsen 'Fra Bolig til Hjem' taler ind i et meget basalt og udækket støttebehov hos målgruppen i tiden efter udflytning fra krisecenter.

3.2 Indsatsens mål og succeskriterier

Forud for indsatsens opstart har Røde Kors opstillet en række mål, der er specificeret i en række succeskriterier for indsatsen. Disse mål er formuleret på forskellige niveauer. Der er mål på samfundsmæssigt niveau, indsatsniveau, deltagerniveau samt mål, der knytter sig til de frivillige arkitekter i indsatsen. Disse mål er operationaliseret og måles gennem de forskellige metodiske redskaber i form af spørgeskemaerne til kvinderne ved opstart og afslutning af indsatsen, samt i de registreringer, der foretages om indsatsen undervejs i forløbene. En oversigt over mål og succeskriterier er vist i Tabel 3.1. I forbindelse med disse mål og succeskriterier skal det understreges, at nogle af kriterierne, og herunder særligt dem, som henviser til fx øget trivsel, selvtillid m.m., er generelle mål, hvor også andre forhold end indsatsen gennem Fra Bolig til Hjem kan have indflydelse på de ændringer og den udvikling, kvinderne har oplevet. På den måde skal målingen og de forskellige indikatorer ses som generelle mål, der bidrager til at følge den udvikling, der er sket hos kvinderne undervejs i den periode, hvor de har deltaget i indsatsen.

Tabel 3.1 Indsatsens mål og succeskriterier

Mål	Succeskriterie
Samfundsmæssigt niveau Reducering af samfundsøkonomiske omkostninger forbundet med partner-vold	Halvering i andelen af kvinder med mere end ét krisecenterophold i løbet af et år, fra 13 % til max 6,5 %
Indsatsniveau Indsatsen udbredes bredt i hovedstadsområdet (25 forløb) og derefter til andre steder i landet (15 forløb)	40 kvinder har gennemført en indretningsindsats
Deltagerniveau Øget trivsel i hjemmet	75 % af kvinderne trives bedre i hjemmet efter endt forløb 75 % af børnene trives bedre i hjemmet efter endt forløb
Styrket handleevne	75 % af kvinderne oplever, at de bedre er i stand til at ændre deres livssituation til det bedre efter endt forløb
Styrket socialt netværk	75 % af kvinderne inviterer i højere grad venner, familie og/eller bekendte med hjem 75 % af børnene inviterer i højere grad venner med hjem
Tilfredshed med forløbet	75 % af kvinderne er tilfredse med boligforløbet
Frivilligniveau De frivillige er kompetente i forhold til at løfte målgruppens udfordringer i etableringen af et hjem	Alle frivillige har gennemført et psykosocialt kursus målrettet indsatsen 75 % af de frivillige oplever, at de har de rette kompetencer til at udføre deres frivilligopgave 75 % af de frivillige er tilfredse med boligforløbet

3.3 De igangsatte forløb

Der er i alt igangsat 40 indretningsforløb i regi af projektet. Af disse var 31 forløb gennemført og afsluttet på tidspunktet for datatrækket til evalueringen. 2 af forløbene er afbrudt undervejs af forskellige grunde. Der er dog igangsat et par ekstra forløb for at kompensere for de to afbrudte forløb. De øvrige uafsluttede forløb er alle med kvinder bosiddende uden for København og er således alle nogle af de senest igangsatte forløb, der endnu ikke har været fuldt gennemført inden datatrækket til slutevalueringen. Disse forløb forventes afsluttet med udgangen af projektperioden.

VIVE har modtaget udfyldte registreringsskemaer fra 27 ud af de i alt 31 afsluttede indretningsforløb. I registreringsskemaerne har de frivillige arkitekter haft mulighed for at notere dato for opstart og afslutning af indretningsforløbet, ligesom antallet af møder kan registreres. Tabel 3.2 viser en oversigt over varighed af indretningsforløb for de 27 afsluttede forløb, hvor der er udfyldt et registreringsskema. For 21 af forløbene er både opstarts- og afslutningsdato noteret. Den gennemsnitlige varighed for disse forløb er ca. 4 måneder. Varigheden har dog været meget varierende. Som det fremgår af Tabel 3.2, har der både været forløb af kort varighed og forløb med en varighed på mellem 7 og 8 måneder.

Tabel 3.2 Varighed af indretningsforløbene

Varighed af forløb	Antal forløb
1 måned	2
2 måneder	6
3 måneder	2
4 måneder	4
5 måneder	1
6 måneder	0
7 måneder	4
8 måneder	2
Ikke registreret	6
Total	27

Kilde: Opgørelse foretaget med afsæt i gennemgang af registreringskemaer udfyldt af frivillige arkitekter.

Tabel 3.3 viser en opgørelse over antal møder i indretningsforløbene. Ses der på antallet af møder, er billedet, at kvinder og arkitekter i størstedelen af forløbene holder sig til det antal på 3-7 møder, som der er lagt op til i indsatsen.

Tabel 3.3 Antal møder i indretningsforløbene

Antal møder	Antal forløb
1 møde	0
2 møder	2
3 møder	4
4 møder	3
5 møder	8
6 møder	3
7 møder	4
8 møder	0
9 møder	1
Ikke registreret	3
Total	27

Kilde: Opgørelse foretaget med afsæt i gennemgang af logbøger

Det gennemsnitlige antal møder i de 24 indretningsforløb, hvor antal møder kan opgøres, er 5 møder. Det skal nævnes, at kun fysiske møder mellem kvinde og arkitekt er medtaget i opgørelsen.

I tillæg til egentlige, fysiske møder er der typisk også anden form for korrespondance mellem kvinden og arkitekten undervejs i forløbet, herunder sms'er, mails og i nogle tilfælde telefonopkald. Derudover har flere arkitekter noteret i deres logbog/registreringskema, at de i tiden mellem de egentlige møder med kvinden har brugt tid i relation til forløbet, eksempelvis i form af udarbejdelse af indretningskitser og indkøbslister til den kvinde, de har været matchet med.

Afbrudte forløb

Blandt de kvinder, der har været opstartet i 'Fra Bolig til Hjem', har en enkelt kvinde selv afbrudt samarbejdet med den frivillige arkitekt. Den pågældende kvinde har ikke ønsket at blive matchet med en ny arkitekt og har derfor kun modtaget den økonomiske støtte, der følger med indsatsen. Derudover er indretningsforløbet for yderligere én kvinde blevet afbrudt af personlige årsager.

4 Karakteristik af kvinderne i indsatsen

I dette kapitel gives en karakteristik af kvinder og børn i indsatsen. Kapitlet tager udgangspunkt i kvindernes besvarelser af opstartsspørgeskemaet, der foruden spørgsmål af demografisk karakter, også indeholder spørgsmål i relation til bl.a. selv vurderet trivsel samt varighed og antal af ophold på krisecenter. Kapitlet har til hensigt at tegne et billede af de deltagende kvinder og børn ved tidspunkt for udflytning fra krisecenter og dermed umiddelbart forud for opstarten i 'Fra Bolig til Hjem'.

4.1 Kvindernes alder

Af de 39 kvinder, der helt eller delvist har besvaret opstartsspørgeskemaet, har 38 anført deres alder. Tabel 4.1 viser aldersfordelingen for disse kvinder. Der er generelt et betydeligt spænd i kvindernes alder. Mens hovedparten af kvinderne, 55 %, er mellem 30 og 39 år, og 21 % af kvinderne er mellem 40 og 49 år, er der også en gruppe af forholdsvis unge kvinder, der har deltaget i indsatsen, idet 24 % er under 30 år. Den yngste af kvinderne er 19 år, mens den ældste af kvinderne er 48 år.

Tabel 4.1 Kvindernes fordeling på aldersgrupper. Procent og antal.

Alder	Procent (antal)
19-29 år	24 (9)
30-39 år	55 (21)
40-48 år	21 (8)
Total	100 (38)

Anm.: I tabellen er opgjort kvindernes alder fordelt på aldersgrupper. Alderen er uoplyst for én af kvinderne, der har besvaret opstartsskemaet. Antallet af kvinder er opgjort i parentes efter procenttallet.

Kilde: Opstartsspørgeskema.

4.2 Kvindernes børn

Alle kvinderne har børn, hvilket også har været et af kriterierne for at deltage i indsatsen (Tabel 4.2). I den sammenhæng viser den landsdækkende statistik for kvinder på krisecentre, at kvinder har børn med i ca. halvdelen af opholdene på krisecentrene (Danmarks Statistik, 2021). Når vi ser på antallet af børn blandt kvinderne i indsatsen, har halvdelen af kvinderne (51 %) et enkelt hjemmeboende barn, mens 39 % har to hjemmeboende børn. En lille gruppe på 10 % af kvinderne har tre eller flere hjemmeboende børn.

Tabel 4.2 Antal hjemmeboende børn. Procent og antal.

Antal hjemmeboende børn	Procent (antal)
1 barn	51 (20)
2 børn	39 (15)
3 eller flere børn	10 (4)
Total	100 (39)

Anm.: I tabellen er opgjort fordelingen blandt kvinderne af antallet hjemmeboende børn. Antallet af kvinder er opgjort i parentes efter procenttallet.

Kilde: Opstartsspørgeskema.

Størstedelen af de kvinder, der har været en del af indsatsen, har yngre børn. I Tabel 4.3 ses en opgørelse over, hvor mange kvinder der har børn i forskellige aldersgrupper.

Tabel 4.3 Andel af kvinder med børn i forskellige aldersgrupper. Procent og antal.

Børnenes alder	Procent (antal)
0-5 år	56 (22)
6-10 år	31 (12)
11 år og derover	26 (10)
Beregningsgrundlag, antal kvinder	39

Anm.: I tabellen er opgjørt andelen af kvinder med børn i forskellige aldre. Antallet af kvinder er opgjørt i parentes efter procenttallet. Da den enkelte kvinde kan have børn i forskellige aldersgrupper, summerer procenttallene ikke til 100.

Kilde: Opstartsspørgeskema.

4.3 Etnisk baggrund

Ser man på fordelingen blandt kvinder på krisecenter på landsplan, er det ca. halvdelen af kvinderne på krisecenter, der har indvandrer- eller efterkommerbaggrund (Danmarks Statistik, 2021). Der er i projektet ikke foretaget en registrering af kvindernes nationalitet eller etniske baggrund, og det har derfor ikke været muligt at foretage en opgørelse af andelen med indvandrer- eller efterkommerbaggrund blandt de deltagende kvinder. Et af inklusionskravene i projektet har dog været, at kvinderne har skullet besidde de fornødne sprogkunderskaber i et rimeligt omfang til at kunne deltage i samarbejdet med den frivillige arkitekt samt indgå i de tilknyttede evalueringsaktiviteter. Derved *kan* der være tale om en vis selektion i projektet, således at det er forventeligt, at lidt færre af kvinderne har anden etnisk baggrund end dansk end i den generelle population af kvinder på krisecenter. Det er dog indtrykket fra både de kvalitative interview med kvinder, samt med Røde Kors-medarbejderne, at der generelt har deltaget kvinder med forskellige baggrunde, og at en del af de deltagende kvinder har anden etnisk baggrund end dansk.

4.4 Ophold på krisecenter

Da indsatsen generelt er henvendt til kvinder i forbindelse med udflytning fra et krisecenter, har alle kvinder i indsatsen således haft et forudgående ophold på et krisecenter. For de fleste er der tale om det første ophold på et krisecenter, mens der er 8 af kvinderne, som har været på krisecenter mere end én gang i deres liv (ikke vist i tabel). Foruden antallet af krisecenterophold har kvinderne i opstartsspørgeskemaet angivet varigheden af seneste ophold på krisecenter (Tabel 4.4). De fleste af kvinderne har haft forholdsvis lange ophold på krisecenteret, idet 47 % af været på krisecenteret imellem et halvt og 1 år, og 28 % har været på krisecenter i 1 år eller længere. For 25 % af kvinderne har opholdet været under et halvt år. Dermed har varigheden af krisecenteropholdet generelt været længere blandt kvinderne, der har deltaget i Fra Bolig til Hjem, end blandt kvinder på krisecentre generelt, hvor den landsdækkende statistik viser, at ca. 3 ud af 4 ophold varer mindre end 3 måneder (Danmarks Statistik, 2021).

Tabel 4.4 Varighed af kvindernes seneste krisecenterophold. Procent og antal.

Antal måneder	Procent (antal)
< ½ år	25 (9)
½-1 år	47 (17)
1 år og derover	28 (10)
Total	100 (36)

Anm.: I tabellen er opgjort varigheden af det seneste ophold på krisecenter. Spørgsmålet er uoplyst for 3 af kvinderne, der har besvaret opstartsspørgeskemaet. Antallet af kvinder er opgjort i parentes efter procenttallet.

Kilde: Opstartsspørgeskema.

4.5 Beskæftigelse

Vi har også spurgt kvinderne, om de er i beskæftigelse eller uddannelse. Fordelingen på beskæftigelsessituation ved opstarten af forløbet er opgjort i Tabel 4.5. 37 % af kvinderne er i beskæftigelse, mens 29 % er under uddannelse. 8 % er i aktivering, praktik eller lignende. Der er 26 % af kvinderne, der hverken er i arbejde, under uddannelse eller i aktivering/praktik. Fordelingen på beskæftigelsessituation afspejler generelt, at kvinderne har forskellige ressourcer – nogle er på arbejdsmarkedet, mens andre står uden for arbejdsmarkedet. Det kan afspejle, at vold i parforholdet eller familien kan ramme vidt forskellige kvinder, herunder både kvinder med uddannelse og arbejde, og kvinder, som står uden for arbejdsmarkedet. Samtidig kan en konsekvens af vold i nære relationer også være, at det er vanskeligt at fastholde uddannelse og arbejde.

Tabel 4.5 Kvindernes beskæftigelsessituation ved opstarten af forløbet. Procent og antal.

Beskæftigelsesmæssig situation ved opstarten af forløbet	Procent (antal)
I arbejde	37 (14)
Under uddannelse	29 (11)
I aktivering, praktik eller lignende	8 (3)
Hverken i arbejde, under uddannelse eller i aktivering, praktik eller lignende	26 (10)
Total	100 (38)

Anm.: I tabellen er opgjort beskæftigelsessituationen for kvinderne ved opstarten af forløbet. Spørgsmålet er uoplyst for en af kvinderne, der har besvaret opstartsskemaet. Antallet af kvinder er opgjort i parentes efter procenttallet.

Kilde: Opstartsspørgeskema.

4.6 Selvvurderet trivsel og mestring

Kvinderne er også blevet stillet spørgsmål, der belyser deres trivsel og evne til mestring i hverdagen ved opstarten af forløbet. Nogle af spørgsmålene belyser, om kvinderne har forskellige former for negative følelser (depressive symptomer), og om de har svært ved at klare forskellige gøremål i hverdagen (Tabel 4.6). Selvom en del af kvinderne giver udtryk for, at de hele tiden, det meste af tiden eller noget af tiden har haft forskellige former for negative følelser, som fx at føle sig nervøs eller trist til mode, er der også en del af kvinderne, der kun lidt af tiden eller på intet tidspunkt har haft disse følelser inden for de sidste 4 uger frem til opstarten af forløbet. Det kan afspejle, at selvom kvinderne

generelt har været gennem en svær periode i deres liv omkring de forhold, der ledte frem til et ophold på krisecenter, har de ved opstarten af forløbet i 'Fra bolig til Hjem' typisk været gennem et længere ophold på krisecenteret, hvor de har fået hjælp og støtte til at komme videre i tilværelsen. Selv efter opholdet på krisecenteret er det dog 45 % af kvinderne, der svarer, at de hele tiden, det meste af tiden eller noget af tiden har været meget nervøse inden for de seneste 4 uger.

Tabel 4.6 Andelen med forskellige negative følelser og udfordringer i hverdagen. Procent og antal.

Hvor ofte har du inden for de sidste 4 uger...	Hele tiden/Det meste af tiden	Noget af tiden	Lidt af tiden/På intet tidspunkt	Total
... været meget nervøs?	16 (6)	29 (11)	55 (21)	100 (38)
... været så langt nede, at intet kunne opmun- tre dig?	8 (3)	16 (6)	76 (29)	100 (38)
... følt dig trist til mode?	8 (3)	18 (7)	74 (28)	100 (38)
... manglet interesse for de ting, du gør i hver- dagen?	16 (6)	39 (15)	45 (17)	100 (38)
... haft svært ved at klare hverdagsting, såsom at stå op om morgenen, købe ind, rydde op, tjekke mail eller e-boks?	6 (2)	24 (8)	71 (24)	100 (34)

Anm.: I tabellen er opgjort andelen, der har oplevet forskellige følelser og udfordringer inden for de sidste 4 uger. Antallet af kvinder er opgjort i parentes efter procenttallet.

Kilde: Opstartsspørgeskemaet.

I Tabel 4.7 er opgjort fordelingen på forskellige mål for trivsel og selvhjulpethed i hverdagen. Det er eksempelvis halvdelen af kvinderne, der giver udtryk for, at de hele tiden eller det meste af tiden har følt sig glade og tilfredse i løbet af de sidste 4 uger før opstarten af indsatsen. Det kan imidlertid også bemærkes, at 26 % af kvinderne kun lidt af tiden eller på intet tidspunkt har følt sig rolige og afslappede, mens 34 % har haft denne følelse noget af tiden. Det er således 'kun' 39 % af kvinderne, der svarer, at de hele tiden eller det meste af tiden har følt sig rolige og afslappede. Det hænger formentlig i høj grad sammen med de forhold, der har ledt frem til opholdet på krisecenteret og med den turbulente tid kvinderne generelt har været igennem. Samtidig understreger disse opgørelser vigtigheden af at få etableret en ny base, hvor kvinderne kan få en følelse af tryk-
hed og sikkerhed i hverdagen.

Tabel 4.7 Trivsel og selvhjulpethed i hverdagen. Procent og antal.

	Hele tiden/Det meste af tiden	Noget af tiden	Lidt af tiden/På intet tidspunkt	Total
Hvor ofte har du inden for de sidste 4 uger været glad og tilfreds?	52 (20)	34 (13)	13 (5)	100 (38)
Hvor ofte har du inden for de sidste 4 uger følt dig rolig og afslappet?	39 (15)	34 (13)	26 (10)	100 (38)
Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?	74 (28)	24 (9)	3 (1)	100 (38)
Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?	79 (30)	21 (8)	0 (0)	100 (38)

Anm.: I tabellen er opgjort andelen, der har oplevet forskellige følelser og udfordringer inden for de sidste 4 uger. Antallet af kvinder er opgjort i parentes efter procenttallet.

Kilde: Opstartsspørgeskemaet.

5 Behov for indsatsen

I dette kapitel tegner vi et billede af behovet for indsatsen 'Fra Bolig til Hjem'. Dette gøres ved at beskrive kvindernes oplevelser af deres udgangssituation ved tidspunktet for indflytningen i egen bolig efter opholdet på krisecenter. I tillæg til kvindernes egne oplevelser og erfaringer inddrages de frivillige arkitekters og krisecentermedarbejderes syn på målgruppens behov for støtte til etablering i egen bolig efter et krisecenterophold.

5.1 Kvindernes oplevelser af perioden efter udflytning fra krisecenter

I de kvalitative interview ved opstarten af forløbene har vi spurgt kvinderne om deres oplevelse af at flytte fra krisecenter til egen bolig. Interviewene viser, at perioden omkring udflytningen for mange af kvinderne har været præget af meget modsatrettede følelser. Størstedelen af de interviewede kvinder fortæller om, at de har set frem til at flytte i egen bolig. Her fremhæver flere, at de har glædet sig til mere privatliv, til at etablere sig i en ny bolig og til at starte på en frisk efter krisecenteropholdet, som for nogle vedkommende har været af længere varighed. Omvendt er perioden omkring udflytning fra krisecenter for de fleste også præget af bekymringer over at skulle flytte i egen bolig og en frygt for at skulle stå på egne ben efter en længere periode på krisecenter, hvor der altid er ansatte, frivillige eller andre kvinder at henvende og støtte sig til. Flere af kvinderne fortæller desuden, at en begrænset økonomi og manglende overskud har gjort tanken om at skulle flytte i egen bolig meget uoverskuelig. Indtrykket er således, at perioden omkring udflytning fra krisecenter samt den indledende reetableringsfase er præget af meget ambivalente følelser. Om dette fortæller Susanne:

Det er helt vildt svært at flytte på krisecenter, men det er faktisk også lidt svært at flytte derfra, fordi man er vant til at have nogen omkring sig hele tiden. Du er aldrig alene. Du kan altid, hvis du bliver ked af det eller bange, eller hvad du nu bliver, så er der altid nogen, du kan henvende dig til, og der er altid nogen, der ved, hvis ikke de ved det, så ved de i hvert fald, hvor du skal henvende dig. Så det dér med pludselig at være alene, det er faktisk en stor omvæltning. Det er faktisk lidt svært også. [...] Det er sådan lidt sjovt, fordi man glæder sig jo til at flytte, men det er faktisk også lidt underligt, at der ikke er nogen lige inden for rækkevidde. (Susanne)

I lighed med Susanne fortæller Jennifer følgende om oplevelsen af at skulle fraflytte krisecenteret:

Det var en meget blandet følelse. Jeg havde glædet mig rigtig meget til at komme væk derfra, fordi der er meget larm, og der er ikke den samme struktur, som man har selv. Så det var rart at komme væk og få ro på og få sin struktur tilbage, men samtidig, så er det også – altså, der er ikke samme sikkerhedsfølelse, den samme tryghed, som man havde derhøje. Og der er heller ikke det samme sociale. Altså, man er mere alene nu og sådan noget. Så det er anderledes. Man skal lige vænne sig til det også. (Jennifer)

Ud over at perioden omkring udflytning fra krisecenter ofte er præget af ambivalens, omtaler flere af kvinderne en række særlige behov, når de forholder sig til udgangssituationen. Disse spænder for flertallets vedkommende fra mere generelle behov og ønsker for støtte, omsorg og sparring til de behov, der er knyttet til indretningen af boligen, herunder også behov for støtte og hjælp af mere konkret og praktisk karakter. Disse behov udfoldes i de følgende afsnit.

5.2 Behov for støtte, sparring og omsorg

Interviewene tegner samlet et billede af, at kvinderne ofte oplever et fortsat behov for støtte, omsorg og sparring i tiden efter endt krisecenterophold. Nogle af kvinderne giver i den forbindelse udtryk for, at de i tiden efter krisecenteropholdet har følt sig ensomme og har oplevet en form for tomrum. Som Sofie beskriver det:

At gå fra at få så meget omsorg [på krisecenteret] til ikke noget, det er sådan lidt mystisk. (Sofie)

Også Amira, der beskriver perioden efter udflytning fra krisecenter som svær og hård, taler ind i et fortsat behov for støtte i perioden efter indflytning i den nye bolig:

Det er meget hårdt, det er rigtig hårdt. Jeg føler mig alene, jeg ved ikke hvorfor. Men det er børnene, og det er stressende, og min tid er rigtig kort. Jeg kan slet ikke holde pauser, børnene er altid inde ved mig. Jeg synes, det er så svært for mig nu, lige i øjeblikket. Det er ikke nemt, livet alene, det er ikke nemt. Jeg er træt. (Amira)

Netop oplevelsen af, at det kan være hårdt, vanskeligt og uoverkommeligt at skulle stå på egne ben og etablere et nyt hjem efter et krisecenterophold omtales også af Josefine:

Så det har været en hård omgang, så jeg var helt nedkørt. [...] Og det tager tid at komme i orden, jeg har boet her i snart en måned, og der ser ud, som om at jeg flyttede ind i går. [...] Jeg klarer det jo. Men jeg forsvinder lidt i alt sammen, jeg ved ligesom næsten ikke helt, hvem man er, fordi man ikke har egen tid og eget liv til sig selv. Men det bliver vel bedre. En dag ad gangen. (Josefine)

Kvindernes betragtninger afspejler en oplevelse af fortsat at have behov for støtte og omsorg i tiden efter opholdet på krisecenter, hvor flertallet har benyttet sig af og fundet tryghed i muligheden for altid at kunne henvende sig til ansatte, frivillige eller andre kvinder.

Behovet for fortsat støtte og sparring efter endt krisecenterophold omtales også af en af de krisecenteransatte, der har medvirket i det afholdte fokusgruppeinterview:

Nogle gange kan være rigtig svært at flytte fra et krisecenter, hvor man har fået rigtig meget hjælp, og hvor man har slået sig ned i en periode. Så det dér med hele forberedelsen til at kunne indrette sit nye hjem har jeg jo set, hvordan de [frivillige arkitekter i indsatsen] nogle gange har siddet her på krisecenteret og tegnet op og fundet frem og gjort ved, som også har gjort, at kvinden har

[...] glædet sig til at komme ud og komme i gang, og hun havde ellers været rigtig nervøs for det inden. Så på den måde synes jeg, det var rigtig fint i tråd med den der udskrivningsproces. (Henriette, krisecentermedarbejder)

Blandt de krisecenteransatte er der generelt enighed om, at indsatsen kan være med til at dække en del af det fortsatte behov for støtte, omsorg og sparring, som en del kvinder oplever i perioden efter et krisecenterophold, herunder ved at indsatsen generelt kan være med til at lette overgangen fra krisecenter til egen bolig. Når kvinderne får hjælp til at indrette boligen og få skabt et hjem, er det med til at give en stabilitet, der også har indvirkning på omfanget af de sociale støttebehov, herunder også kvindernes rum og overskud til at fokusere på andre aspekter og problematikker i deres liv.

5.3 Behov for hjælp til etablering i ny bolig

I tillæg til det mere generelle behov for støtte og sparring i tiden efter et krisecenterophold giver stort set alle kvinder udtryk for, at de har haft et udtalt behov for hjælp til at etablere sig i boligen, herunder også behov af konkret og praktisk karakter. Dette behov skal for størstedelen af kvindernes vedkommende også ses i sammenhæng med en meget vanskelig økonomisk situation, og det forhold, at de ofte enten ingen eller meget få møbler havde med sig ved indflytning i den nye bolig. Om udgangssituationen fortæller Lone:

Man mister mange ting, når man kommer ind i sådan et krisecenter [...]. Så vi starter jo fra nul, fordi mange gange, nogle [kvinder] kommer ud med ingenting. (Lone)

Oplevelsen af at skulle starte "fra nul", som Lone udtrykker det, gør sig gældende for flertallet af de øvrige kvinder. For fleres vedkommende er denne oplevelse blevet yderligere vanskeliggjort af det forhold, at de i udgangspunktet hverken har haft overskuddet eller det økonomiske råderum til at kunne etablere sig i en ny bolig. Josefine fortæller:

Jeg synes ikke, at det er sjovt at flytte ind til ting, der kræver så meget arbejde og økonomi, som jeg ikke har. (Josefine)

Kvindernes fortællinger om, hvor lidt de typisk har med sig fra deres tidligere hjem, afspejler således bl.a. et behov for hjælp til at anskaffe møbler og andre helt basale ting til den nye bolig.

Behov for hjælp til anskaffelse af møbler og andre basale fornødenheder til hjemmet

Kendetegnende for flertallet af de interviewede kvinder er, at de kun havde meget få ting med sig ved indflytning i den nye bolig. Susanne og Tine fortæller eksempelvis:

Altså, det, som jeg har fået med fra det fælles bo, det er vitterligt kun en skænk og en standerlampe og en bogkasse og en taburet – af møbler. (Susanne)

Jeg havde ikke, jeg havde egentlig ikke så meget med. Jeg var ude [i det tidligere hjem] og få et par køkkenting. Ellers så resten var noget, jeg måtte købe. (Tine)

Kvinderne oplever altså typisk at mangle møbler og andre ting for at kunne dække helt basale behov i hjemmet. Mere konkret fortæller flere af kvinderne eksempelvis, at de ved tidspunktet for udflytning fra krisecenter manglede lamper, et spisebord, stole og lignende. Yasmin fortæller:

Og jeg mangler også lamper. Jeg mangler nogle tæpper, ja. Jeg mangler nogle småting til køkkenet også. Ja, og jeg mangler nogle dyner og puder og mange forskellige ting. Selvom det er små ting, men det er jo stadig mange ting. (Yasmin)

Også kvindernes børn kan mangle helt basale ting. Amira fortæller følgende om et af sine største ønsker:

Jeg vil gerne, at børnene kunne få deres egen seng. (Amira)

Behovet for hjælp til anskaffelse af møbler og andre basale fornødenheder til hjemmet omtales også af en af de interviewede krisecentermedarbejdere:

Og jeg synes også, altså før projektet [Fra Bolig til Hjem], der havde vi jo rigtig mange kvinder, der levede uden lamper, gardiner, altså helt basale ting i virkelig lang tid, og som ikke har ret meget netværk at spørge om hjælp. Så jeg synes, altså det rammer jo ind i et afgrundsdybt behov. Så det er jo en indsats, der ikke mig bekendt findes ret meget lignende af. (Berit, krisecentermedarbejder)

Berit fremhæver, at indsatsen, med den medfølgende økonomiske støtte til møbler og andre basale fornødenheder, rammer ind i et med hendes ord "afgrundsdybt behov" hos målgruppen. Også de frivillige arkitekter, der er blevet interviewet, omtaler dette behov for hjælp til den helt basale indretning af boligen. Således beskriver flere, at den kvinde, de har været matchet med, har manglet helt basale fornødenheder som senge, lamper, et bord og stole ved indflytning i den nye bolig. Blandt andet af den grund vurderer en del af de frivillige arkitekter, at den kvinde, de har hjulpet, ville have haft vanskeligt ved at skulle etablere et hjem uden hjælp fra indsatsen. Som en af de frivillige arkitekter udtrykker det:

Jeg er lidt rystet over, at et menneske i hendes situation får tilbudt en bolig i så dårlig stand. Uden min og projektets hjælp var det en umulig opgave for hende. (Jeanette, frivillig arkitekt)

Behov for hjælp til indretning af boligen

Foruden behovet for hjælp til anskaffelse af møbler og andre basale fornødenheder, omtaler flere af kvinderne en række konkrete udfordringer i deres nye bolig, som de har behov for hjælp til at løse eller imødekomme.

De betragtninger, som kvinderne gør sig, skal ses i sammenhæng med, at kvinderne typisk flytter ind i en bolig, som i udgangspunktet ikke lever op til deres ønsker og behov. Flere af de kvinder, vi har interviewet, har fået tildelt en bolig gennem den kommunale akutliste (kommunal boliganvisning), mens andre har fundet en privat lejebolig. Trods forskelle i, hvordan kvinderne har fundet en ny bolig, er det generelle billede, at de boliger,

som kvinderne flytter ind i efter endt krisecenterophold, er forholdsvist små. I praksis betyder det for flere af kvinderne, at de selv skal sove i stuen, fordi deres barn/børn har fået boligens eneste værelse(r). I den forbindelse oplever mange kvinder et behov for hjælp til at skabe et funktionelt hjem, hvor familiens behov, trods begrænset plads, kan blive dækket. Til spørgsmålet om, hvad behovet for hjælp konkret består i, svarer Elvira:

At se muligheder med pladsen i lejligheden, fordi vi er tre. Så muligheden for at få tingene på plads på en god og hyggelig måde. Ikke bare rod. (Elvira)

I lighed med Elvira fortæller Yasmin om behovet for hjælp til at indrette sig på begrænset plads:

Yasmin: Og vi tænkte faktisk mere på, at vi bruger den lille plads til at have noget i, som hjælper med de små ting. [...] Så arkitektens store hjælp, den skal komme fra, at hun hjælper med de små steder. Når man ikke har så meget plads, hvad skal vi sætte her, og hvordan skal det placeres: "Måske her er bedre eller nej, vi skal dreje den her", selvfølgelig, helt sikkert, hun [arkitekt] har nogle idéer om, hvad skal vi købe præcis til de enkelte steder.

Interviewer: Ja, så det handler om, hvordan man indretter sig bedst muligt, når man ikke har så meget plads?

Yasmin: Ja, præcis. Og det er det, jeg virkelig har brug for hjælp til.

Også de krisecenteransatte beskriver et stort behov hos målgruppen for hjælp til at etablere et nyt hjem, herunder i forhold til den helt praktiske indretning af boligen. Berit udtaler:

Så jeg tænker projektet [Fra Bolig til Hjem] tilbyder det dér praktiske islæt på: Hvordan får jeg faktisk etableret et hjem? Og hvordan får jeg det praktisk til at fungere, hænge sammen? (Berit, krisecentermedarbejder)

Behovet for hjælp til at indrette sig på begrænset plads afspejler sig således for flere af kvindernes vedkommende i et ønske om at få hjælp til at skabe gode, funktionelle løsninger i hjemmet.

Flere af kvinderne udtrykker også et ønske om at få hjælp til at gøre boligen mere personlig. En af de kvinder, der omtaler dette behov for hjælp, er Rie, som er flyttet ind i en lejelejlighed. Adspurgt om, hvilke tanker hun gør sig om sin nye bolig, udtaler Rie:

Klassisk lejelejlighed. Der tænker jeg sådan, at der er nogle andre, der har bestemt, hvordan tingene skal se ud. Og det kan man ikke ændre så meget på, så er man nødt til at gøre noget andet med sin personlighed for at vise den igennem [...] Altså sådan noget, som er helt særligt for kun mig. (Rie)

Senere i interviewet vender Rie tilbage til sit behov for hjælp til at gøre boligen mere personlig. Hun fortæller her, at hun, ud over hjælp til praktiske løsninger, håber at kunne få gode idéer til, hvordan hun kan hænge sine billeder op.

For en del af de kvinder, der som Rie ønsker hjælp til at skabe et mere personligt hjem, står et ønske om at skabe et hjem, som barnet/børnene føler sig tilpas i, meget centralt. En af de kvinder, der taler ind i behovet for at skabe et mere personligt hjem for hele familien, er Jennifer:

Altså, jeg synes i hvert fald, især min datters værelse, det er sådan meget – der står en seng, og der står en kommode. Der skulle bare være noget, som kunne være der og sådan noget. Det er meget upersonligt. Det, tror jeg også, det virker også meget som om, at hun [datter] selv synes det. Hun er ikke ret meget derinde. (Jennifer)

Om sit håb for det samlede forløb fortæller Jennifer videre:

Jeg håber, at den [boligen] føles mere varm og hjemlig og mere personlig. Og altså, passer bedre til os. (Jennifer)

At kvinderne oplever et behov for hjælp til at skabe et mere personligt hjem, hænger således for de fleste af dem sammen med, at de hverken har ejendelene, midlerne eller overskuddet til på egen hånd at gøre den nye bolig hyggelig og personlig.

Netop behovet for støtte og hjælp til at skabe et trygt, rart og personligt hjem efter krisecenteropholdet fremhæves også af flere af krisecentermedarbejderne. Deres erfaring er, at det for mange kvinder kan være særdeles vanskeligt at etablere sig på egen hånd. En krisecentermedarbejder fortæller:

Og når man lige sidder og snakker om det: Tænk, at man flytter ud i sin egen lejlighed, og der er nogen, der hjælper én til, at det bliver rart, ikke? Og dem, der ikke får den hjælp, hvor det ikke bliver rart... Jeg har været i mange hjem, hvor jeg har tænkt: "Hold da op, der trænger til, at der kommer nogle her og hjælper med at sætte sofaen et andet sted", at det bliver et samlet hjem, ikke? Nogle overlever kun med de lejligheder, altså der tænker jeg jo, at det er en kæmpe gave at starte en ny fremtid i noget, der er dejligt. (Marianne, krisecentermedarbejder)

Krisecentermedarbejderne tegner således et billede af, hvordan indsatsen kan være med til at dække det fortsatte behov for støtte, som de fleste kvinder, der fraflytter et krisecenter, har – både i forhold til det mere generelle behov for social støtte og sparring og i forhold til de konkrete behov omkring at etablere sig i en ny bolig, herunder også behovet for økonomisk støtte til at kunne indrette sig i boligen. Krisecentermedarbejderne vurderer således, at indsatsen kan have væsentlig betydning for, om boligen bliver et hjem for kvinden og hendes barn/børn eller blot et sted, hvor familien – udtrykt med Mariannes ord – overlever.

5.4 Vurdering af boligen ved opstarten af indsatsen

I spørgeskemaerne er der også stillet nogle spørgsmål om, hvordan kvinderne oplever deres nye bolig. Disse spørgsmål har vi stillet både ved opstarten og afslutningen af forløbet. Enkelte af kvinderne har dog besvaret opstartsskemaet, kort før de flyttede ind

i den nye bolig, mens de stadig opholdt sig på krisecenteret, og disse kvinder har således ikke kunne vurdere boligen ved opstarten af indsatsen.

I Tabel 5.1 er vist kvindernes vurdering af boligen for de 31 af kvinderne, som har udfyldt opstartsskemaet kort efter indflytningen i boligen. En del af kvinderne har allerede ved opstarten af forløbet en positiv vurdering af boligen på flere af disse spørgsmål. For eksempel er 68 % af kvinderne helt enige/enige i, at de føler sig trygge og afslappede, når de er i deres hjem, mens 77 % er helt enige/enige i, at børnene kan lide at bo i familiens nye hjem. Disse svar afspejler formentlig, at det for både kvinderne og børnene opleves positivt at have fået en ny bolig efter et længere ophold på krisecenteret. Der er 45 % af kvinderne, der er helt enige/enige i, at deres hjem er pænt og hyggeligt at være i, og ligeledes 45 %, der er helt enige/enige i, at hjemmet opfylder deres og børnenes behov. Det afspejler dog samtidig, at en del af kvinderne således enten er uenige/helt uenig eller svarer 'hverken enig eller uenig' til, at hjemmet er pænt og hyggeligt, eller at det opfylder deres og børnenes behov. Heri ses således også i den kvantitative opstartsmåling det behov for forbedringer omkring hjemmets indretning og funktionalitet, som kvinderne ligeledes påpeger i de kvalitative opstartsinterview.

Tabel 5.1 Kvindernes oplevelse af boligen ved opstarten af forløbet. Procent og antal.

I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende fire udsagn om dit hjem?	Helt enig/enig	Hverken enig eller uenig	Helt uenig/uenig	Ved ikke	Total
Når jeg er i mit hjem, føler jeg mig tryk og afslappet	68 (21)	16 (5)	13 (4)	3 (1)	100 (31)
Jeg synes, mit hjem er pænt og hyggeligt at være i	45 (14)	32 (10)	16 (5)	6 (2)	100 (31)
Jeg synes, mit hjem opfylder mine og mine børns behov	45 (14)	29 (9)	23 (7)	3 (1)	100 (31)
Mit barn/mine børn kan lide at bo i vores hjem	77 (24)	10 (3)	3 (1)	10 (3)	100 (31)

Kilde: Opstartsspørgeskema.

5.5 Opsamling

Sammenfattende tegner interviewene et billede af, at kvinder, der fraflytter et krisecenter, oplever et udtalt behov for støtte og hjælp for at kunne etablere sig i eget hjem. Ud over at kvinderne ofte oplever et generelt behov for fortsat støtte og omsorg i tiden efter opholdet på krisecenter, er der også et stort behov for hjælp til at indrette sig i boligen og skabe et hjem. Kvinderne har ofte enten ingen eller meget få møbler, hvorfor de typisk mangler senge, stole, lamper og lignende helt basale fornødenheder i hjemmet. Samtidig vidner kvindernes fortællinger om, at mange, når de flytter ind i den nye bolig, oplever et behov for hjælp til at løse eller imødekomme helt konkrete udfordringer i hjemmet. Det gælder fx behov for hjælp til at indrette sig på begrænset plads, herunder at tilgodese både kvindens og børnenes behov i boligindretningen, når der er få værelser, og til i det hele taget at skabe et personligt og rart hjem i den nye bolig. Det er også tydeligt i inter-

viewene, hvordan de sociale og boligmæssige behov spiller sammen. Manglen på overskud og uoverskueligheden ved at skulle etablere sig i en ny bolig spiller også ind på kvindernes sociale situation, og behovet for hjælp til at indrette boligen skal derfor også ses som et væsentligt element i forhold til kvindens samlede situation i den kritiske overgang fra opholdet på krisecenter til et liv i ny bolig.

6 Indretningsforløbenes indhold og karakter

I dette kapitel fokuserer vi på selve indsatsen. Vi udfolder kvindernes oplevelser af forløbene, herunder deres beskrivelser af, hvad de konkret har fået hjælp til, og hvordan de har oplevet samarbejdet med den frivillige arkitekt. Vi inddrager desuden betragtninger fra de frivillige arkitekter og afdækker deres oplevelser af forløbene, ligesom vi i et særskilt afsnit fokuserer på arkitekternes oplevelse af at være frivillige i indsatsen.

6.1 Hjælp og støtte fra de frivillige arkitekter

I de kvalitative interview har vi bedt såvel kvinderne som de frivillige arkitekter beskrive og give konkrete eksempler på den hjælp og støtte, som er blevet givet i indretningsforløbene. Selvom indretningsforløbene har været forskellige, og kvinderne har haft forskellige ønsker og behov, er der flere ting, der går igen på tværs af materialet, når det kommer til karakteren af den hjælp og støtte, kvinderne har fået gennem forløbene.

Alsidig hjælp og støtte

Det kvalitative interviewmateriale rummer mange konkrete eksempler på den hjælp og støtte, som kvinderne oplever at have modtaget fra de frivillige arkitekter. Disse eksempler tæller bl.a.: udarbejdelse af plantegninger og indretningskitser, samling af møbler, indkøbslister til byggemarkeder og møbelforretninger, hjælp til malearbejde, opsætning af hylde, billeder og lamper samt kørsel til forskellige forretninger. Det generelle billede er således, at kvinderne oplever at modtage en meget alsidig hjælp fra den frivillige arkitekt undervejs i forløbet. En af de kvinder, der sætter ord på den alsidige hjælp og støtte, er Yasmin, som fortæller:

Det første møde var hjemme hos mig i det nye rækkehus, hvor vi skal flytte til. Vi [den frivillige arkitekt og Yasmin] startede med at gå rundt i huset, og hun så, hvordan det så ud. Og vi begyndte at måle vinduer til gardinerne og målte på gulvet, hvor store de møbler, jeg har, er, og om spisebordet skal stå her, eller om det skal stå et andet sted. Og vi begyndte med soveværelset: Hvis vi sætter sengen her, hvor meget plads er der så til kommode? Eller hvis jeg sætter den et andet sted, så er der måske mere plads på den anden side? Og det er det, vi har snakket om. Og bagefter har vi kørt sammen til IKEA, hvor vi bare har kigget rundt omkring, hvad de har. Og hvad det koster, og hvor meget plads, eller hvor stor en kommode, jeg ville have, og hvor store de møbler, jeg har tænkt på, er. Om de passer, eller hvis jeg skal skifte mening. Og bagefter, der spiste vi frokost sammen, og til sidst, der kørte vi tilbage til rækkehuset, hvor hun havde parkeret sin bil hjemme hos mig. Og vi har lovet hinanden, at vi skal mødes nu på torsdag. I hvert fald, på vejen, har vi jo selvfølgelig snakket en lille smule om mit eget liv, og hvorfor jeg flyttede på krisecenter. Hvordan det gik med mig, og hvor mange børn, jeg har. [...] Og vi har jo også snakket meget om møblerne, om hvordan de skal se ud, og hvordan de skal placeres, og hvilken farve, jeg ønsker, og hvilken farve, jeg vil have. Og de gardiner, jeg gerne vil have, hvordan de skal se ud. Og alle de dér ting. Vi har jo snakket om rigtig meget, ja. (Yasmin)

I interviewmaterialet findes mange lignende beskrivelser af arkitekternes hjælp og støtte. Det generelle billede er således, at forløbene ofte rummer alt fra vejledning i forhold til indretning, praktisk hjælp – fx samling af møbler – transport til diverse møbel- og byggeforretninger og for mange kvinder også hyggeligt samvær med den frivillige arkitekt. At der ofte er tale om meget alsidig hjælp og støtte i indretningsforløbene er også indtrykket fra de interview, der er gennemført med frivillige arkitekter i indsatsen. Her fortæller flere, at de ud over at have udarbejdet plantegninger og/eller indretningskitser har lavet indkøbslister til byggemarkeder og andre forretninger. Desuden har flere hjulpet kvinden med malearbejde og med at hænge lamper, billeder og lignende op. Endelig er der en del af de frivillige arkitekter, der har været med kvinden i forskellige møbelforretninger og lignende.

Foruden interviewmaterialet giver også arkitekternes logbøger fra forløbene et indtryk af, at den hjælp og støtte, som de frivillige arkitekter yder, typisk har en meget alsidig karakter. En gennemgang af logbøgerne fra de afsluttede forløb viser, at indretningsforløbene ofte inkluderer hjælp som: opmåling af ny bolig, udarbejdelse af indretningsplan, indkøb af møbler og andet inventar, ophængning af gardiner og lamper, malearbejde, samling af møbler, besøg i møbelforretninger mv. Alsidigheden i støtten afspejler, at den tager udgangspunkt i kvindernes forskellige situation og individuelle behov, herunder også boligens beskaffenhed.

Funktionelle løsninger og praktisk indretning på begrænset plads

Flere af kvinderne fortæller, at de af den frivillige arkitekt har fået hjælp til at skabe funktionelle løsninger i de ofte relativt små boliger. En af de kvinder, som omtaler dette, er Rie:

Sengen inde ved børnene, den stod først ovre ved den anden væg. Og så sagde hun [arkitekten]: "Hvorfor står den dér?", og så sagde jeg: "Ja, det var bare det, jeg tænkte, at den skulle stå dér". Men det frigav meget mere plads, at vi flyttede den over ved den anden væg. Det gjorde min mor og jeg en eller anden dag og kunne se, at det var meget bedre. Fordi hun [arkitekten] kan se nogle ting, som arkitekt. Og hun talte om det dér med at have, altså, det dér med at have blikket gennem hele lejligheden, det behøvede man måske heller ikke. Det skulle heller ikke føles for tunnelagtigt. Det har hun også talt meget om, at det ikke skulle være presset op med ting. [...] Så nu har de [børnene] kæmpe-meget gulvplads ved siden af sengen, så sådan nogle ting kan hun se. Og så også komme med en idé til, hvordan skal billederne hænge, og hvor skal dét stå, og hvor kunne dét stå. [...] Jeg havde sådan en gammel kiste fra min mormor, hvor [arkitekt] så foreslog, at vi kunne sætte hynder ovenpå, og så har jeg selv købt noget filt, og så var det egentlig meningen, at børnene skulle sidde dér, når de fik sko af og på, det er ikke sådan lykkes os at bruge, men det skal det gøre, sådan at tingene bliver funktionelle og har mere end én funktion. (Rie)

Rie er ikke den eneste kvinde, som fremhæver arkitektens hjælp med at tænke i møbler, som har mere end én funktion. Også Tine, der bor i en bolig med meget begrænset plads, omtaler dette. Særligt fremhæver Tine en bænke, der til dagligt er placeret langs én af

stuens vægge og kan benyttes til opbevaring, men som, når Tine har gæster, kan flyttes hen til spisebordet og benyttes til ekstra siddepladser:

[...] og den her bænk, som jeg kan trække hen til spisebordet, når det er slået ud. Så i stedet for at have en helt masse stole, som jeg ikke har plads til, så kunne man jo bruge sådan én, når der lige var lidt ekstra [gæster], som de kunne sidde på. (Tine)

Opmærksomheden på at skabe praktiske og funktionelle indretningsløsninger i de ofte relativt små boliger, er også blevet nævnt af arkitekterne. Lise fortæller eksempelvis:

Så har jeg budt ind på – netop, fordi det er en lille lejlighed med nogle små rum – elementer, som kunne bruges til forskellige ting, altså. Vi fandt bl.a. en bænk, som kunne bruges til noget opbevaring, nogle planter og dit og dat i hverdagen, og så kunne man, når der var gæster, rydde den og sætte den hen til spisebordet, men der skulle så ikke stå otte spisebordsstole i dagligdagen. Der skulle stå fire, ikke også. Og også inde i børneværelset er der ting, hvor vi ligesom ... altså, jeg har jo ikke kaldt det dobbeltfunktion, men det er jo i virkeligheden det, det handler om, at alting kan bruges på forskellige måder, ikke også. Også i køkkenet. På den måde, tror jeg, at jeg har kunnet bruge min faglighed. (Lise, arkitekt)

Udsagnene fra såvel kvinderne som de frivillige arkitekter tegner således samlet et billede af, at funktionelle løsninger og praktisk indretning ofte har været et væsentligt fokuspunkt i indretningsforløbene.

Hjælp til at overskueliggøre og skabe retning i hjemskabelsesprocessen

Foruden de mere konkrete og praktiske eksempler på hjælp og støtte omtaler flere af kvinderne de frivillige arkitekters evne til at overskueliggøre hjemskabelsesprocessen som et væsentligt og betydningsfuldt aspekt af forløbene.

I kvindernes beskrivelser af forløbene er det flere gange blevet fremhævet, at arkitektens hjælp har rummet udarbejdelsen af en indretningsplan. Flere af kvinderne fortæller, at netop det at have en plan for indretningen af den nye bolig har været med til at gøre både indflytnings- og hjemskabelsesprocessen mere overskuelig. Elvira og Susanne fortæller eksempelvis:

Det var svært. For lige pludselig, så er det kun mig. Og som sagt det her med at samle møbler, det er ikke bare ..., det er ikke bare .... Og man er lidt sådan: "Hvor er jeg på vej hen?" Det er en proces, det er en tilvænnning. Altså NU er jeg her. Nu har vi en egen [bolig]. Nu kan jeg vælge, hvordan tingene de skal være. Så min rumdesigner, det var en kæmpe hjælp. Selvom hun var på ferie, men mens vi flyttede ind, så havde vi en god kontakt igennem e-mail. Og før hun gik på ferie, havde hun tegnet noget om, hvordan tingene skulle være. Ja, en plantegning. Så det var en kæmpe, kæmpe hjælp. (Elvira)

Så da hun [arkitekt] var der, der lavede hun egentlig – det fungerede rigtig godt for mig – der lavede hun egentlig sådan en tjekliste til: Når du bygger dem

her, så skal du dét, så skal du dét, så skal du dét. Og det var egentlig det, jeg synes, var rart, at det foregik på mine præmisser. At jeg kunne godt få lov til at sige: "Det er faktisk vigtigt for mig at lave det selv, men jeg har brug for hjælp for at kunne overskue det". Så hun udarbejdede sådan en hel tjekliste til mig og skrev indkøbsseddel til: "Når du skal i Jem & Fix, så køber du det og det, og når du skal i Bauhaus, så køber du det og det". Så det, altså, det synes jeg er rigtig rart, at det kan være, som jeg har lyst. (Susanne)

I tillæg til oplevelsen af, at en indretningskitse, en tjekliste eller en samlet plan for indretningsforløbet i sig selv gør processen med at indrette en ny bolig mere overskuelig, giver en del kvinder, bl.a. Rie, udtryk for, at det for dem har været en hjælp, at den frivillige har haft det overordnede overblik. Rie fortæller:

Hun [den frivillige arkitekt] har taget meget initiativ: "Så går jeg hjem og gør sådan og sådan", og så laver vi en ny aftale. (Rie)

Ud over at overskueliggøre processen ved at have det overordnede overblik, beskriver en del kvinder, at den frivillige arkitekt også på andre måder har spillet en vigtig rolle i forhold til at skabe et udgangspunkt for, at indretningen af boligen for deres vedkommende kom godt i gang. Jennifer, som giver udtryk for at have haft en lidt tvivlende og usikker tilgang til opgaven med at indrette og skabe et hjem i den nye bolig, fortæller:

Lige, da hun [den frivillige arkitekt] kom, der havde jeg det sådan lidt: "Hvad vil jeg egentlig have lavet? Og uh, det ved jeg ikke helt og måske ...". Men et par timer efter, at hun var taget hjem, der gik mit hoved fuldstændig i gang. Jeg fik alle mulige idéer: "Det kunne også være sådan, og det kunne også være sådan". Det var lidt underligt [pudsigt]. (Jennifer)

På samme måde som Jennifer giver også nogle af de øvrige interviewede kvinder udtryk for, at den frivillige arkitekt har sat gang i deres tanker om indretningen af boligen og på den måde på ret afgørende vis har ageret katalysator for den ellers lidt vanskelige hjemskabelsesproces.

Mens nogle af kvinderne altså oplever, at den frivillige arkitekt hjælper dem ved at igangsætte idéer til og tanker om indretningen af boligen, oplever andre kvinder – typisk dem, som har mange idéer til indretning af deres nye bolig – at arkitekterne skaber et godt afsæt for hjemskabelsen ved at sortere i de mange tanker, drømme og idéer, som kvinden har i forhold til indretningen af boligen. En af de sidstnævnte kvinder er Susanne, som fortæller:

Jeg er også sådan én, der har 10.000 idéer, og jeg kan aldrig lave halvdelen af dem færdig. Det er altid så urealistisk, fordi det kunne være dejligt, hvor man boede på 420 m² [griner]. Så hun [arkitekten] havde også lidt til opgave at sige sådan: "Jamen, du kan ikke både få opmagasineringsplads og siddeplads og hyggekrog og ... på de her kvadratmeter", "Nej, men du er jo arkitekt, så hvis vi kunne bygge noget" [griner]. Så det var sådan ligesom hendes opgave og også sådan lige få mig til at se en lille smule realistisk på tingene. (Susanne)

Flere af de interviewede arkitekter fortæller, at de som frivillige netop har haft fokus på at overskueliggøre og skabe retning i kvindens hjemskabelsesproces. Arkitekternes beskrivelser ligger her i tråd med kvindernes, idet de fortæller, at dette bl.a. er gjort ved at udarbejde plantegninger, moodboards¹ og indretningskitser. Desuden fortæller flere af arkitekterne, at de har lavet indkøbslister til byggemarkeder og andre forretninger.

I det følgende fortæller den frivillige arkitekt Margit, hvordan hun ved hjælp af udførlige indkøbslister og grundige vejledninger har søgt at overskueliggøre processen for den kvinde, hun har været matchet med:

Hun kunne slet ikke overskue det, hun anede ikke, hvad hun skulle stille op. Hun havde aldrig prøvet at male, hun havde aldrig hevet et søm ud af en væg. [...] Den [indkøbslisten] er fuldstændig specificeret, den har priser, den har varenumre, fulgt af en "What to do"-punkt for punkt: "Du tager vand i spanden, du hælder grundrens i, du tager handsker på, du vasker væggen". (Margit, frivillig arkitekt)

Også den frivillige arkitekt Katrine omtaler, hvordan et væsentlig aspekt af den hjælp, hun som frivillig har ydet, har handlet om at overskueliggøre hjemskabelsesprocessen:

Jeg tror, jeg har været den rummelige, der ligesom har kunnet holde overblikket for dem. Og ligesom anskueliggøre, hvad de har haft brug for. Fordi – det var i hvert fald også noget af det, hun sagde, den første kvinde, jeg var frivillig ved – at hun havde svært ved at overskue, hvor hun skulle starte, og hvor hun skulle slutte, og hvad der skulle ske nu og det hele. Og der var min rolle jo egentlig at facilitere og sige: "Prøv at høre, vi tager én ting ad gangen, og så skal vi nok tage ud sammen og købe tingene, og vi skal nok også gå ud at finde ting, hvis du har brug for det. Men du må sige til, hvad du har brug for, fordi så gør vi det i den rækkefølge". Så min overordnede opgave har egentlig bare været at være den, der sidder og holder styr på tingene og kommer med input og så egentlig bare kanalisere de idéer, de allerede har. (Katrine, frivillig arkitekt)

Kvindernes fortællinger vidner samlet om, at de oplever at modtage en meget alsidig hjælp og støtte fra de frivillige arkitekter. Den alsidige hjælp omfatter alt fra udarbejdelse af indretningsplaner og -kitser, praktisk hjælp som fx hjælp til samling af møbler, udtænkning af funktionelle indretningsløsninger samt kørsel til møbel- og byggeforretninger. Denne hjælp italesættes samlet set som noget, der i høj grad medvirker til at overskueliggøre og lette processen med at skabe et hjem efter et krisecenterophold.

6.2 Økonomisk støtte

Grundet det store oplevede behov for hjælp og støtte og de mange bekymringer, som ofte præger tidspunktet omkring udflytningen fra krisecenteret, fortæller samtlige af de interviewede kvinder, at tilbuddet om et 'Fra Bolig til Hjem'-forløb var en stor lettelse. Dette hænger både sammen med den indretningsmæssige hjælp fra den frivillige arkitekt

¹ Et moodboard er en inspirationsplanche, som ved hjælp af forskelligt materiale – fx billeder, tekst, materialeprøver, farver mv. – kan samle og formidle idéer til stil, design og indretning

og med den økonomiske støtte til etablering i den nye bolig, der ligeledes italesættes som meget afgørende af kvinderne. Yasmin havde, inden hun fik tilbud om et 'Fra Bolig til Hjem'-forløb, gjort sig mange bekymringer om sin økonomiske situation, bl.a. i forhold til at være nødsaget til at låne penge af familie og venner. Hun fortæller:

Og så lige pludselig, da de kom med tilbuddet, så synes man, at alting er lyst! Det er et stort problem, som er væk nu! Det, at man skal have alt på plads på en uges tid eller så snart som muligt, man skal ikke tænke hele tiden: "Jeg skal spare op, fordi jeg mangler det her og det her", så det var noget, som har løst alt på én gang, og det synes jeg er rigtig fint. (Yasmin)

I lighed med Yasmin fremhæver stort set alle kvinder, at den økonomiske støtte har haft stor og positiv betydning for overgangen mellem krisecenter og egen bolig. En af de øvrige kvinder fortæller:

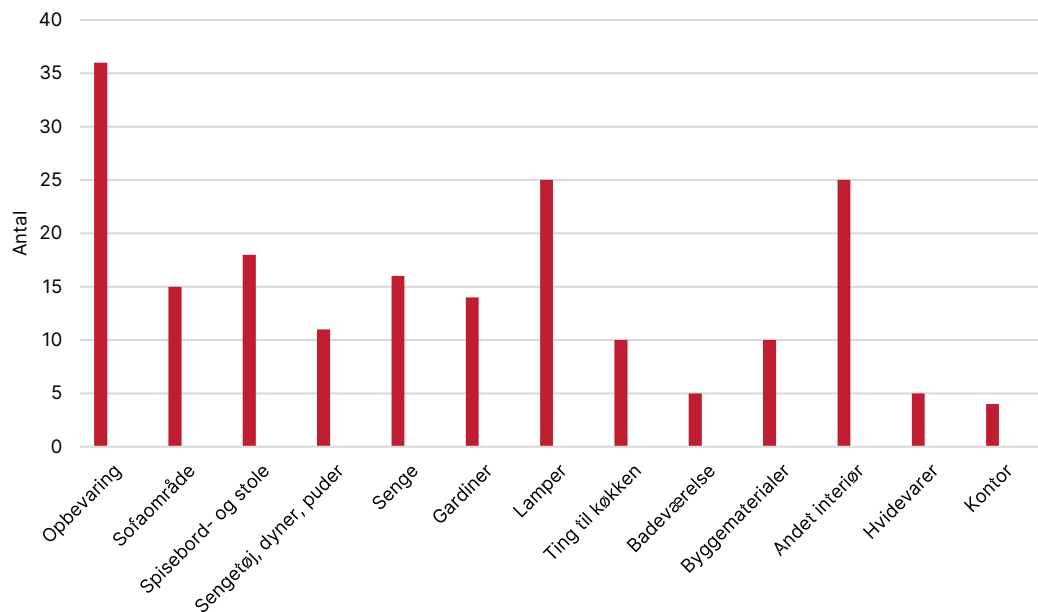
10.000 kr., du kan komme rigtig langt. Bare det dér med, at du kan få en sofa, og man ved, man kan få et spisebord, du kan få senge. Men bare det, at man kan starte op. For det ved jeg, at mange af os kvinder går rundt med: "Jeg skal starte op, jeg mangler, jeg mangler", og det er bare stress. Det gør overgangen meget nemmere. Nu skal jeg bare egentlig have fokus på at komme i bedring og finde vejen frem. (Lone)

Flere kvinder oplever som Lone, at den økonomiske støtte skaber øget ro i reetableringsfasen. Mange giver udtryk for, at de forud for flytningen har gjort sig bekymringer om, hvordan de skulle få råd til senge, et spisebord, lamper og andre helt grundlæggende fornødenheder i hjemmet, hvorfor den økonomiske støtte beskrives som en uvurderlig hjælp. Julia, der sammen med sine to børn sov på papkasser de første nætter i den nye bolig, fortæller:

Så da vi flyttede, var der ingen penge på kontoen, vi havde penge til at flytte her hen, men ikke til møbler, men så kommer de med det dejlige gavekort, så det var en stor hjælp. Ellers havde vi ikke noget som helst, så skulle vi sove i papkassen i 3 måneder måske, hvis vi ikke fik den hjælp. [...] Jeg ved godt, at 10.000 kr., det ikke er så meget, men for os er det ligesom en million. For det er et liv, som kan starte. Så for mig var det vigtigt med en seng og et spisebord, så det var ligesom en million, det var sådan, det føltes. (Julia)

Som citaterne oven for viser, har den økonomiske støtte stor betydning for kvinderne. Kvinderne bruger først og fremmest gavekortet på grundlæggende fornødenheder til hjemmet, herunder senge, lamper, stole, en sofa, gardiner og lignende. Figur 6.1 viser en opgørelse over, hvad kvinderne har brugt det tildelte gavekort på.

Figur 6.1 Oversigt over anvendelsen af den økonomiske støtte. Antal.

Anm.: Opgørelsen viser, hvor mange kvinder der har anvendt deres gavekort i de respektive kategorier.

Kilde: Opgørelse fra Røde Kors.

Ud over beskrivelserne af, hvad gavekortet er blevet brugt på, sætter en del af kvinderne ord på den betydning, som den økonomiske støtte mere generelt har haft for dem og deres børn. Tine udtaler eksempelvis:

Tine: Det [den økonomiske støtte] har jo betydet, at vi har kunnet gøre andre ting.

Interviewer: Hvad er det for nogle ting?

Tine: Jamen, så har der jo været mere [økonomisk råderum] til nogle biografer og sommerferien og alle de her ting, ikke også. Der er jo brugt mange penge på indskud også, ikke, så der skal jo lige pludselig hen og lægges penge til side igen, ikke. Så på den måde har det da givet rigtig meget. [...] Det [krisecenterophold og flytning] har jo heller ikke været nemt for hende [barn], vel. At så kunne man lige tage ud og hygge sig lidt. Se en film og glemme lidt.

Som citatet viser, har den økonomiske støtte for Tines vedkommende været med til at skabe mulighed for fælles oplevelser og hyggeligt samvær med hendes barn – noget, som Tine giver udtryk for ellers ville have været vanskeligt at få råd til. Tines udtalelse tegner et billede af, at den økonomiske støtte også mere generelt kan være med til at skabe værdi og overskud i hverdagen efter et krisecenterophold, herunder også at give børnene nogle af de muligheder, som andre børn har.

6.3 Behov for håndværksmæssig hjælp

Selvom der blandt kvinderne er stor tilfredshed med forløbet, og mange udtrykker taknemmelighed for den hjælp og støtte, de har modtaget, påpeger en del af kvinderne, at de med fordel kunne have brugt mere håndværksmæssig hjælp i forløbet. Elvira fortæller:

Fra krisecenter til egen bolig, jeg kunne godt tænke mig, at vi kunne have fået hjælp med håndværkerarbejde. For der er mange ting, små, store ting, som skal til i en ny bolig, som fx at hænge gardiner og hylder op, bord, lamper, elektricitet. Jeg har ingen forstand på det, så jeg er afhængig af venners mænd, deres tid og kontakt. Og de er langt væk, og man skal vente så. Så det kunne være rart med håndværkspraktisk hjælp. Især i starten med lamper, jeg har ingen forstand på hvordan. (Elvira)

Mens nogle kvinder har løst behovet for hjælp af håndværksmæssig karakter ved at henvende sig til venner eller familie, har nogle fundet andre løsninger. En af de sidstnævnte kvinder er Yasmin, som fortæller:

Jeg har også fået den idé, at man behøver ikke fx at hænge lamper op i loftet. Det behøver man ikke, hvis man ikke har nogen, der kan hjælpe med at hænge lampen op i loftet. Man kan jo have nogle hjørnelamper, der står i hjørnerne bare. Det er faktisk en idé, jeg har til næste gang, hvis jeg kommer til at flytte. Der har jeg fundet ud af det, at man skal jo tænke på det næste gang, når man flytter. (Yasmin)

Behovet for hjælp af mere håndværksmæssig karakter er også blevet omtalt af nogle af de frivillige arkitekter. Mens nogle har haft evner og kompetencer til at hjælpe kvinderne med eksempelvis ophængning af lamper og hylder, fortæller andre, at de har følt sig en anelse på udebane. Eksempelvis har den frivillige arkitekt Dorte noteret følgende refleksion i sin logbog:

Som håndværker er jeg på udebane. Jeg mangler kræfter og erfaring med at bore i murede vægge og er bekymret for, om fx gardinstænger er i fare for at falde ned. Med to børn i boligen er det en reel risiko. Bogleolen fik vi forankret til væggen.

En anden arkitekt, Lise, fortæller:

Altså, jeg vil sige, at da vi stod og skulle kigge på at, helt konkret at skulle montere belysning, der kunne det godt være fint med en eller anden mulighed for en frivillig elektriker, faktisk. [...] Jeg vil sige, at det her med, om vi manglede noget, det var måske nok det med installations ..., altså en elektriker, fordi jeg kan godt finde ud af at samle et møbel og skrue det op, og det kunne [kvinden] også, men lige netop det dér kunne godt være et issue. Og så har vi også kunnet finde ud af at bære tingene ind. Hvis det nu havde været på 4. sal, og det havde været en dyr sofa, så kunne det godt have været, at vi havde haft problemer med det. (Lise, frivillig arkitekt)

Indtrykket fra interviewene er således, at der i forløbene kan være behov for at supplere med hjælp fra et håndværkerkorps. I den forbindelse skal det nævnes, at Røde Kors i efteråret 2021 har oprettet et hjælpe-team – 'handy-korpset' – i København i tilknytning til 'Fra Bolig til Hjem'-indsatsen. Teamet består af et antal frivillige, heraf nogle med en håndværksfaglig uddannelse, som kan hjælpe med at løse nogle af de mere praktiske og håndværksmæssige opgaver i indretningsforløbene. Handy-korpset er nu i testfasen, hvor Røde Kors vil vurdere, hvad der virker og ikke virker i forhold til at udvikle denne indsats fremadrettet.

Ud over ønsket om mere håndværksfaglig hjælp, som italesættes af nogle af de interviewede kvinder, er der fra kvindernes side stort set ingen ønsker til forbedring af forløbet, hverken i forhold til indsatsens indhold, form eller rammer, herunder antal møder med arkitekten samt varighed af forløb.

6.4 Samarbejdet mellem kvinderne og de frivillige arkitekter

I interviewene har vi spurgt kvinderne, hvordan de oplever samarbejdet med de frivillige arkitekter samt de møder, de har haft. Stort set samtlige kvinder giver udtryk for, at deres møde med den frivillige arkitekt har været meget positivt, og kvinderne oplever generelt de frivillige arkitekter som imødekommende og lyttende. Nogle kvinder fortæller, at de, inden mødet med arkitekten, var nervøse for, hvorvidt arkitekten ville bestemme for meget, når det kom til indretning, herunder valg af farver og møbler. Langt de fleste fortæller dog, at arkitekten har været god til at lytte til deres ønsker, hvilket er medvirkende til, at kvinderne i høj grad oplever forløbet som et samarbejde:

Vi var rigtig gode til at samarbejde. Jeg havde mine gode idéer, og [arkitekt] kom med hendes faglige mål og er rigtig meget dygtig med hendes arkitektur. Og jeg kom med idéer, så vi har faktisk kombineret nogle gode ting sammen. Så jeg har lært rigtig meget af hende. Jeg tror også, hun har lært noget af mig, for jeg har en masse idéer. (Julia)

Kvinderne føler sig generelt forstået og mødt af de frivillige arkitekter, og deres beskrivelser af forløbet tegner et billede af, at langt de fleste oplever samarbejdet med arkitekten som et møde i øjenhøjde. I det følgende fortæller Elvira om sit første møde med den frivillige arkitekt:

Da [arkitekt] kom, der var øjenkontakt. Og så vi satte os. Selvfølgelig var hun også nervøs, hun kendte ikke mig. Men hun startede på en stille, god måde. Vi snakkede faktisk ikke så meget om lejligheden. Det var mere sådan, snuser lidt, hvem du er og de ting, ikke? (Elvira)

I lighed med Elvira fortæller Ana, at hendes arkitekt ved deres første møde spurgte ind til hendes interesser og rutiner:

Jeg kan godt forstå den måde, hun gjorde det på. For du kan jo ikke vide, hvordan en person skal have indrettet sit hjem, hvis ikke du kommer bare en lille smule ind på dem. [...] Jeg kunne godt lide den måde, hun snakkede til mig på og stillede mig spørgsmål. [...] Jeg sagde også til hende: "Hvis der er noget

personligt, du gerne vil spørge om, så spørger du bare løs”, for at finde ud af, hvordan jeg er som person, for bedst muligt at vise mig frem til, om det er velour, jeg skal se på, eller læder, jeg skal se på. (Ana)

Kvinderne har generelt en oplevelse af, at de frivillige arkitekter på en god måde spørger ind til deres egne og deres børns ønsker – både for indretningen og for det samlede forløb. Flere af de beskrivelser, som kvinderne er kommet med, tegner i den forbindelse et billede af, at de oplever forløbet som mere end en professionel relation. Rie fortæller i den forbindelse om, hvordan hun og arkitekten kom tættere på hinanden i forløbet:

Rent personligt også, der har hun [arkitekten] delt en personlig historie [...], og det er jeg rigtig glad for, for så kommer man også lidt tættere på hinanden. Så jeg synes, det har været mere end ... Altså, rigtig godt, at det var hende. Det var et godt match. [...] Så både personligt, vi har mødtes mange gange, 9 eller 10 gange, og hun har taget sig afsindig god tid. Og der har ikke været noget, der ikke har kunnet lade sig gøre. (Rie)

På samme måde som Rie giver også Rina udtryk for, at hun har oplevet samarbejdet med arkitekten som et rart og personligt møde:

Han [arkitekten] er også god til at indrette. Han er sgu sød. Vi havde sådan en rigtig god dag i går, det havde vi virkelig. Spiste noget mad [...] og sad og snakkede, man skulle tro, vi havde været venner i mange år. Sådan "Ej, Rina, nu må du lige beslutte dig" [griner], så det har været virkelig hyggeligt. (Rina)

At mødet med den frivillige af langt de fleste opleves som rart og hyggeligt, hænger for flere også sammen med den måde, som kvinderne oplever, at de frivillige arkitekter møder deres børn på. Elvira fortæller:

Hun [arkitekten] nævnte, at hun ville også mødes med pigerne. Jeg tænkte: "Wow", så fik hun et stort plus, fordi hun sagde, "Hvis der er tid til det, så kan jeg sagtens hjælpe dem med at indrette hos dem." For faktisk noget, hun tegnede, hun kom med forslag til pigernes værelser. (Elvira)

På samme måde som Elvira udtrykker også flere af de andre kvinder begejstring over, at den frivillige arkitekt ikke bare har fokuseret på kvindens ønsker til indretningen, men har fokuseret på at skabe et hjem, hvor også kvindens børn føler sig godt tilpas. Det er en væsentlig grund til, at arkitektens fokus på at skabe et hjem for hele familien opleves som en stor hjælp og støtte.

Kvinderne fremhæver også på meget positiv vis arkitekternes tilgængelighed samt deres måde at kommunikere på. Kvinderne fortæller her, at de frivillige arkitekter har været nemme at komme i kontakt med på både telefon og mail og har været hurtige til at vende tilbage, når de har henvendt sig. Rie fortæller følgende om, hvad der har været godt ved forløbet:

Også det, at der ikke har været noget pres. Man må gerne aflyse, og man må gerne være lidt svær at få fat på, og så er der nogen, der følger op og siger: "Hey, er du okay?". Det er jo altså en gave at få, at der er nogen, der drager

omsorg om en. Det synes jeg. Og har kunnet se: "Lad nu være med at presse mig i et eller andet, jeg kan ikke overskue det". Og jeg kan godt forstå, at jeg også skal sidde her sammen med dig [til interview], fordi det er også en del af det, men den proces har jo også lige taget lidt tid. Men det er det, at der sker fandeme meget, når man har boet på krisecenter. (Rie)

Den generelle oplevelse blandt kvinderne er, at de frivillige arkitekter udviser forståelse for deres situation og ønsker at gennemføre forløbet på deres præmisser og i deres tempo.

I tråd med kvindernes oplevelser af samarbejdet er indtrykket fra interviewene med de frivillige arkitekter, at der generelt har været en bevidsthed fra de frivilliges side om at møde kvinderne og deres børn på en god og anerkendende måde. Lise er en af de frivillige, som udtaler sig om dette. Om sin tilgang til samarbejdet med kvinden, fortæller hun:

Jeg har også været meget lyttende, altså, jeg synes ikke, det var min opgave at komme med et eller andet færdigt projekt, som bare skulle sluges. Det har ikke været min tanke. [...] Min tilgang til det var, som jeg også nævnte før, at jeg skulle absolut ikke komme og spille smart arkitekt og have en færdig indretningsplan til hende. [...] Vi har mødt hinanden på lige fod, og det har været rigtig, rigtig dejligt, altså. (Lise, frivillig arkitekt)

Flere af arkitekterne har udtrykt sig i lighed med Lise. Dermed er indtrykket, at de frivillige arkitekter i høj grad lægger stor vægt på at møde familierne i øjenhøjde.

6.5 Kvindernes børn

Et væsentligt fokuspunkt i evalueringen har været at belyse, hvilken betydning indsatsen har for kvindernes børn. I de kvalitative interview har vi derfor spurgt ind til bl.a. børnenes behov og ønsker i forhold til indretningen af den nye bolig og til børnenes inddragelse i de konkrete indretningsforløb.

Først og fremmest kan det fremhæves, at børnenes ønsker og behov i forhold til indretningen af den nye bolig generelt har stor betydning for kvinderne. Således fortæller flere af kvinderne, at de som det første, da de flyttede ind i den nye bolig, fokuserede på at få børnenes værelser på plads. Derudover giver flere udtryk for, hvor stor betydning det har for deres børn, at familien har fået en ny bolig og kan begynde indretningen af hjemmet. Rina udtaler:

Jeg har aldrig set så glad et barn, den dag vi flyttede med nøglen, hun gik bare rundt og kyssede væggene. "Det er VORES lejlighed, det er VORES." Det var så skønt, det er virkelig dejligt. [...] Den her lejlighed betyder ikke så meget for mig, den betyder meget mere for min datter. Og jeg vil virkelig gøre så meget, det skal ikke være så meget mit præg over alt, der skal også være meget sådan min datters. Et sted, hvor hun både kan være, så når hun er i stuen, er der et legehjørne, og når hun er inde på værelset, så har hun også sine ting. Så det er ikke så meget mig, men jeg er enormt glad for, at min datter også er glad for det. (Rina)

I flere tilfælde har kvinder desuden fortalt, hvordan de, sammen med den frivillige arkitekt, har indrettet boligen, så der skabes rum for hyggeligt samvær for hele familien. Tine, der efter samtale med sin arkitekt har købt et sammenklappeligt bord, fortæller eksempelvis:

Jeg havde et spisebord. Det var faktisk ret stort. Så jeg følte ikke rigtigt, at jeg havde noget gulvplads. Og mig og [barn], vi kan godt lide at stå og danse og træne på gulvet og sådan noget, og det manglede der jo lidt. Så vi har fundet et smart spisebord sammen med arkitekten, der simpelthen bare kan slås fuldstændig sammen, så vi kan danse og træne og det hele. Altså, sådan nogle små ting, ikke også. (Tine)

Foruden Tine omtaler også Susanne arkitektens hjælp i forhold til at skabe rammer for fælles aktiviteter i den nye bolig:

Men jeg tænker, at hun [arkitekten] skal hjælpe mig oppe på førstesalen. Vi får plads til at have sådan et motionsrum oven på, og det skal hun hjælpe med også, fordi det er sådan et sted, hvor jeg kan samles med de dér teenageunger. Det er snart det eneste, de gider at lave med mig [griner]. Så det er også lidt vigtigt for mig, at det rum, det kommer i orden [...]. Min søn, han er ikke sådan én, der gider at gå i træningscenter og sådan noget, men han vil faktisk godt træne, når det er hjemme. Normalvis så plejer vi at løbe og cykle sammen. Så løber jeg, og så cykler han ved siden af. Og lige nu har han, altså, han er selvfølgelig påvirket af alt det her, så han har også nogle ting, der skal ud. Så han skal have en boksepude, har vi aftalt. I stedet for at sparke på dørene og sådan noget, når han bliver gal, så må han gå der ind og bokse på den i stedet for. (Susanne)

Som beskrevet indledningsvist er det generelle indtryk, at børnenes ønsker og behov i forhold til indretningen har stor betydning for kvinderne. Blandt de interviewede kvinder er det dog forskelligt, hvordan børnene er blevet inddraget i indretningsforløbene. Således er der nogle kvinder, der fortæller, at deres børn ikke har mødt den frivillige arkitekt. I disse tilfælde har kvinderne typisk viderefremmet børnenes ønsker. I andre tilfælde har børn deltaget meget aktivt i indretningsforløbene, fx ved selv at tale med arkitekten om ønsker til indretning af deres værelse. I det følgende fortæller Anna (Elviras datter), der var hjemme under interviewet, om indretningen af sit nye værelse:

Anna: Jeg har selv valgt alt.

Interviewer: Og hvad kan du godt lide ved dit værelse?

Anna: Det er nok, at der er sådan lidt mere plads, fordi så kan jeg folde min madras ud og lave gymnastik. [...] Springgymnastik, det går jeg til.

Interviewer: Og hvordan var det at tale med arkitekten?

Anna: Det synes jeg var fint. Hun gav mig mange gode idéer, og vi har næsten brugt dem alle sammen.

Også Tines datter har været inddraget meget aktivt i indretningsforløbet. Om dette fortæller Tine:

Interviewer: *Har [datter] selv talt med [arkitekt] om, hvordan hun gerne ville have det [indretning af værelse], eller er det noget, du har talt med [arkitekt] om?*

Tine: *Nej, hun [datter] har været med i det. Ja. Det har været lidt vigtigt at få hende med i det også, fordi det er jo hendes værelse.*

Interviewer: *Har du talt med [datter] om, hvordan hun synes, det har været at tale med [arkitekt]?*

Tine: *Ja, hun synes jo, at det har været hyggeligt og er jo også altid med os [Tine og den frivillige arkitekt] ude, når vi er ude at handle og alle de her ting her, så er hun jo med. Ja, og – vi er jo ikke helt færdige med at handle endnu – og vi har da også snakket om, at vi, inden vi er helt færdige, så skal vi [Tine, datter og arkitekt], så skal vi lige have lidt mad sammen.*

Blandt de interviewede kvinder er der overvejende positive erfaringer med at inddrage deres børn i indretningsforløbene. Dog omtaler nogle kvinder, særligt med yngre børn, at det kan være vanskeligt at mødes med arkitekten, når børnene er i hjemmet og kræver deres opmærksomhed. Om dette fortæller Sofie:

Vi [Sofie og den frivillige arkitekt] blev også ret hurtigt enige om, at det næste møde skulle være, når hun [datter] var i børnehave. For [datter] har jo også været nogle ting igennem, så hun er jo også præget af det, også med hensyn til opmærksomhed og mig. Så når jeg har besøg, så får jeg ikke lov til at snakke med andre i særlig lang tid ad gangen, før at hun bryder ind. [...] Og det er jo også et forstyrrende element ind i hendes, altså, at der kommer en eller anden og bare plaprer løs, altså bevares. Når hun [datter] selv bare gerne vil slappe af. Der sker mange voksening i hendes liv hele tiden, og hun er jo kun 4 år.

At tilstedeværelsen af særligt yngre børn kan være en udfordring, er også blevet omtalt af nogle af de frivillige arkitekter. Eksempelvis fortæller Margit:

Jeg kunne se på moderen, at hun kunne slet ikke tænke og træffe beslutninger [når barnet var til stede]. Og hun prøvede også at give den lille sin telefon for at aflede, men det hjalp ikke. Så sagde jeg til hende: "Jeg tror, næste gang, skal vi så prøve at finde et tidspunkt, hvor [barn] er i institution?", "Ja, det tror jeg er bedst, jeg kan næsten ikke huske, hvad vi har snakket om". (Margit, frivillig arkitekt)

Selvom nogle arkitekter altså oplever tilstedeværelsen af (yngre) børn som udfordrende, er det væsentligt at fremhæve, at der også er eksempler på arkitekter, der har gode erfaringer med inddragelse af kvindens børn. En af disse er Lise, som fortæller, at kvindens barn har været med i hele processen:

Hendes barn har været med. Både, når vi har siddet og drukket kaffe og planlagt, og også, når vi så har været ude at handle og samle møbler bagefter. Så det har været rigtig fint. [...] Selvfølgelig ligger det i baghovedet, at vi skal være sikre på at have den rigtige proces [i forhold til at snakke og være sammen med barnet] over for sådan et barn, men det har været uproblematisk her. Altså, vi har været sammen alle tre [kvinden, barnet og Lise] og har haft en god ... Har haft det sjovt, ja. (Lise, frivillig arkitekt)

Det samlede indtryk fra de gennemførte interview er, at børnenes behov og ønsker har en meget central betydning i indretningsforløbene. Dette gælder både i de tilfælde, hvor børnene inddrages aktivt i forløbene, fx ved selv at tale med arkitekten, og i de tilfælde, hvor kvinderne videreformidler børnenes ønsker til indretning af boligen. Såvel kvinderne som de frivillige arkitekter er generelt meget opmærksomme på at skabe et godt hjem til hele familien.

6.6 Oplevelser af at være frivillig arkitekt i indsatsen

I dette afsnit fokuserer vi på arkitekternes oplevelser af at være frivillige i indsatsen. Vi udfolder arkitekternes betragtninger om den rolle, de som frivillige har spillet i kvindernes proces med at indrette en bolig og skabe et hjem, ligesom vi beskriver arkitekternes oplevelser af kontakten til Røde Kors, herunder deres oplevelse af at blive klædt på til rollen som frivillig.

At være frivillig – selve indretningsforløbene

I de kvalitative interview har vi bedt arkitekterne beskrive de oplevelser og erfaringer, de har gjort sig i forbindelse med at være frivillige i indsatsen. Selvom der er oplevelser og erfaringer, der vækker genkendelighed på tværs af forløbene, er indtrykket, at rollen som frivillig kan være relativt varierende alt afhængig af de respektive kvinders ressourcer, kvaliteten af kvindens familiære og sociale netværk samt boligens beskaffenhed. I den forbindelse er billedet, at kvindernes grad af overskud har betydning for arkitekternes oplevelse af at være frivillige. De arkitekter, der har været frivillig for en kvinde med begrænset overskud, evt. i kombination med tildelingen af en bolig af dårlig beskaffenhed, har generelt haft en forholdsvis aktiv rolle i de konkrete indretnings- og istandsættelsesopgaver. Jeanette, som har været frivillig for en kvinde med meget begrænset overskud, fortæller eksempelvis:

Jeg oplevede nogle af de dér dage, hvor jeg faktisk havde sat tid af, fordi vi ligesom skulle nå et stykke med det dér malarbejde, at det første, hun siger, når jeg træder ind ad døren, det er: "Jeg er simpelthen så træt", så tænker man: "Okay, hvordan skal vi lige få vendt denne her, så vi rent faktisk får lavet noget?". For der var ligesom også den udfordring, at hun kunne ikke særlig lang tid ad gangen. Udgangspunktet var et helt lavt energiniveau, så der var også nogle dage, hvor hun primært stod og så på mig male, men så havde hun jo set, hvordan man gjorde, og så gjorde hun det så på et andet tidspunkt. (Jeanette, frivillig arkitekt).

Yderligere et par arkitekter fortæller, i lighed med Jeanette, at de som frivillige har haft en meget aktiv rolle i indretningsforløbene. Her giver arkitekterne udtryk for, at de har udført opgaverne, men samtidig har fokuseret på at lære fra sig, således at kvinden selv har kunnet fortsætte arbejdet på et senere tidspunkt, hvor overskuddet har været større.

Andre arkitekter beskriver, at de har været matchet med kvinder med et større overskud og dermed med et andet behov for støtte. Disse arkitekter giver udtryk for, at deres rolle som frivillig, selvom flere arkitekter også i disse forløb har ydet praktisk og konkret hjælp, i højere grad har handlet om at understøtte den positive proces og udvikling, som kvinden var i gang med. Som Annette, frivillig arkitekt, fortæller:

Hun havde brug for penge, men vidste godt, hvad det var, hun manglede først, og hun kunne prioritere. Hun vidste, hvad hun ville have hvor, så jeg synes ikke, jeg kunne andet end bare sådan sige: "Det er da en super god idé", og hun havde et godt netværk, så det var ret minimalt, hvad jeg egentlig kunne byde ind med andet end formidler af noget. (Annette, frivillig arkitekt)

I lighed med Annette fortæller yderligere et par af de frivillige, at de har oplevet den kvinde, som de har været matchet med, som relativt selvstændig og selvkørende.

En generel erfaring blandt arkitekterne er, at forløbene kræver relativt stor fleksibilitet fra deres side. Mens arkitekterne oplever, at kvinderne i nogle perioder har behov for at mødes ofte og for at være i tæt kontakt med den frivillige, er der i de fleste forløb også perioder, hvor kvinden aflyser planlagte møder eller ikke vender tilbage, når de frivillige arkitekter tager kontakt til dem. Også når det kommer til tidspunkter for at mødes med kvinden, oplever de frivillige, at de må være fleksible. For nogle kvinder er det mest optimalt at mødes fra morgenstunden eller midt på dagen, mens andre ønsker at mødes med den frivillige arkitekt om eftermiddagen eller aftenen. Nogle arkitekter oplever også, at kvinden kan have behov for at mødes med meget kort varsel. I det følgende fortæller arkitekten Janne om kravet til fleksibilitet fra hendes side som frivillig:

Jeg oplevede også, at der var et meget lille vindue for, hvornår min [kvinde] havde lyst til at mødes, altså det var netop det dér med, at morgenen skulle gå på en bestemt måde, og så kunne hun først være klar kl. et eller andet, og så skulle vi netop nå det, inden hun skulle hente, og hvis der var en dag, hvor hun også skulle noget andet, så kunne hun ikke. Så man fik også et blik ind i det dér med, at det var faktisk nogle, der bare kæmpede for at få dagligdagen til at hænge sammen bare nogenlunde. Og var barnet syg, så væltede hele korthuset. Så for min var det også meget vigtigt, at børnene ikke var hjemme, ellers kunne hun overhovedet ikke koncentrere sig. Så det var det dér med at være meget fleksibel: "Selvfølgelig, jeg kommer kl. 10", fordi det var dér, vinduet var. Og så var hun træt. (Janne, frivillig arkitekt)

Behovet for fleksibilitet kommer også til udtryk ved, at flertallet af de interviewede arkitekter oplever forløbenes opstartsfasen som relativt tidskrævende. Den frivillige arkitekt Jette fortæller:

Noget af det, som flere af os oplevede, når man så blev matchet, så skal man altså have tid, det gik op for os. De første 2 uger var virkelig hektiske. Næste

gang skal man måske lige mærke, at man har kapacitet til det. (Jette, frivillig arkitekt)

Det overordnede indtryk er således, at forløbene stiller relativt store krav til fleksibilitet hos de frivillige arkitekter, særligt i opstartsfasen.

I tillæg til ovenstående tegner arkitekternes udtalelser et billede af, at det som frivillig i indsatsen af og til kan være vanskeligt at finde balancen mellem en personlig og professionel relation. Dette gælder bl.a., hvor meget man som frivillig kan og bør hjælpe, men bliver også tydeligt i arkitekternes oplevelser af, at det kan være vanskeligt at afslutte samarbejdet med kvinden – særligt fordi flere af arkitekterne føler, at de kommer tæt på kvinden, som i mange tilfælde har fortalt sin historie til den frivillige arkitekt. Som arkitekten Anette fortæller:

Men jeg er glad for, at der er et limit for, hvor mange timer, man må bruge, for ellers kan jeg ikke finde ud af at stoppe. (Anette, frivillig arkitekt)

Foruden det fastlagte antal møder, er der blandt de interviewede arkitekter enighed om, at gavekortet på 10.000 kr. er en hjælp til at afslutte samarbejdet med kvinden og dermed stoppe det frivillige engagement. Flere arkitekter fortæller, at de har oplevet det som en hjælp at kunne henvise til, at gavekortet var opbrugt, når de skulle gøre det klart for kvinden, at forløbet havde nået sin afslutning. Dermed bliver det et opbrugt gavekort og ikke arkitektens manglende tid eller lyst til fortsat at hjælpe kvinden, der markerer forløbets afslutning.

Endelig er der arkitekter, der oplever det som udfordrende, når kvinder fortæller deres historie, herunder baggrunden for deres krisecenterophold, typisk fordi de som frivillige kan finde det svært at vide, hvad det bedste er at sige i en sådan situation. Både i forhold til denne udfordring, men også i forhold til rollen som frivillig som sådan, fortæller arkitekterne, at de føler stor tryghed i at kunne henvende sig til medarbejderne i Røde Kors, som de oplever som fagligt dygtige og meget tilgængelige. I den forbindelse giver flere af de frivillige endvidere udtryk for, at det giver en stor tryghed og har væsentlig betydning, at der er mulighed for at rette henvendelse til Røde Kors' medarbejder med viden om vold i nære relationer.

Rollen som frivillig – forberedelse og understøttelse

En generel oplevelse blandt arkitekterne er, at de, som følge af uddannelsesforløbet i Røde Kors, føler sig godt forberedt på rollen som frivillig. Lise og Michael fortæller:

Vi havde et fællesmøde med flere, som havde meldt sig, og hvor vi fik noget god information om, hvordan sådan et forløb er. Også de dilemmaer, man kan støde på, og hvad det er for en situation, det er, de her kvinder, man møder, kan risikere at sidde i. Altså, og det er jo fuldstændig individuelt fra situation til situation, men jeg synes egentlig, at det var rigtig fint og dækkende, det, de [Røde Kors] forberedte os på. (Lise, frivillig arkitekt)

Jeg synes, vi var supergodt forberedt [på opgaven som frivillig i indsatsen]. Vi havde fået meget klare beskeder og idéer [fra Røde Kors], og så måtte vi tage

den derfra og se, hvad vi var havnet i. Og der har været støtte at hente, hvis man synes, man var havnet på for dybt vand. (Michael, frivillig arkitekt)

Indtrykket af, at arkitekterne generelt føler sig godt forberedt på deres rolle i indsatsen, ses også afspejlet i de udfyldte logbøger. Her har arkitekterne, ved indretningsforløb-nes afslutning, angivet, i hvilken grad de har følt sig klædt på til rollen som frivillig. Ifølge logbøgerne har arkitekten i 17 ud af de 27 forløb, der er registreret, angivet i høj eller i meget høj grad at have følt sig godt forberedt på rollen som frivillig, mens der for 5 af forløbene er svaret i nogen grad eller i mindre grad. For 5 af forløbene er der ikke foretaget en vurdering.

I tillæg til Røde Kors' uddannelse af de frivillige, som arkitekterne altså generelt finder både god og tilstrækkelig, oplever flertallet af arkitekterne det som positivt og trygheds-skabende at kunne sparre med hinanden om det at være frivillig i indsatsen. Uagtet om sparringen er faciliteret af Røde Kors, fx ved arrangementer, som afholdes for de frivil-lige, eller finder sted mere uformelt, fx i det daglige, hvor nogle af de frivillige arkitekter har lejlighed til at tale sammen, idet de deler arbejdsplads, betragtes det af arkitekterne som meget værdifuldt at kunne dele oplevelser og erfaringer – særligt, hvis man som arkitekt er relativt ny som frivillig i indsatsen. I det følgende fortæller Katrine om at bruge sin sparringspartner:

Vi har det dér med, at man har en makker, en anden arkitekt [som er frivillig i indsatsen], som man kan sparre med. Jeg fik jo så en af de andre arkitekter, som jeg kunne ringe og sparre med, fordi der er det her fortrolighed med, i forhold til at vi ikke må snakke med andre, så kan vi snakke indbyrdes. Så hver har én, vi kan ringe til og snakke med, hvis der var noget, der ligesom trykkede, ikke. Jeg har i hvert fald én gang ringet til min makker for at sige: "Det er helt vildt det her! Jeg har lige brug for at lette hjertet", så kunne jeg så snakke med hende om det, og vi kunne ping-ponge på det, ikke også. [...] Man fik én, som man vidste, du kunne ringe til, og de kunne ringe omvendt. Og hvis der var brug for det, så gjorde man det, ikke. Og jeg var bare heldig at få én af dem, der var supererfaren og supergod til det hele og kunne sige: "Ved du hvad, du skal bare gøre sådan her. Det er fint". Så det var bare rart, at man føler en tryghed [som frivillig i indsatsen]. (Katrine, frivillig arkitekt)

Det samlede indtryk er, at arkitekterne generelt føler sig godt klædt på til deres rolle som frivillig i indsatsen. Blandt de interviewede arkitekter er der både en høj grad af tilfreds-hed med den forberedelse, der finder sted forud for et match med en kvinde, og med de muligheder for støtte, vejledning og sparring, der er, mens forløbene står på.

At være frivillig i indsatsen – motivation og udbytte

Et fokuspunkt i de gennemførte interview har været at afdække de frivillige arkitekters motivation for at engagere sig i indsatsen. Her fremhæver en del, at de har været moti-verede af at bruge deres faglighed på en anden måde og i en ny kontekst end til dagligt. I det følgende fortæller den frivillige arkitekt Katrine om sin motivation for at engagere sig i indsatsen:

Og så ja, så var det for at skabe netværk og komme i gang og få noget andet input til, hvad jeg lavede i hverdagen, fordi det havde jeg brug for. Og det gav jo også mig noget at komme ud at tale med nogle andre, om det så var dem, jeg hjalp, men også det netværk, det åbnede op, at man fik noget sparring på tværs [sammen med de øvrige arkitekter i indsatsen]. Og jeg fik jo, min makker var så én af de mest erfarne i gruppen, ikke også, og jeg var den yngste og mindst erfarne, så jeg fik jo også noget sparring dér, hvis jeg havde brug for det. (Katrine, frivillig arkitekt)

Som uddraget giver indtryk af, fremstår sparring og netværksdannelse altså som en motiverende faktor blandt frivillige i indsatsen. I tillæg fremhæver andre, at de har været motiverede af at bruge deres faglighed i en ny og anden kontekst. I nedenstående logbogsuddrag beskriver den frivillige arkitekt Christina, hvordan hendes faglighed er kommet i spil i indsatsen:

At jeg havde en pose penge med, var nok den største motivation for kvinden, men det betyder alligevel alverden at kunne hjælpe med at definere og vejlede, hvor pengene så gør mest gavn. For eksempel blev jeg ret hurtig klar over, at gardiner i lejligheden ville skabe en stor tryghed for kvinden, fordi hun gav udtryk for, at hun følte, at eksmanden kunne stå nede i området omkring og kigge op i lejligheden. Det kræver ikke de store arkitektoniske værktøjer, men som arkitekt er jeg i mit arbejde med til at definere 'kundens behov', og det er jo også en stor del af opgaven her, bare på en anden måde. (Christina, frivillig arkitekt)

Selvom flere af de frivillige arkitekter er motiverede af at kunne bruge deres faglighed i en ny og anden kontekst, er indtrykket, at de frivillige arkitekter i særlig grad er motiverede af muligheden for at kunne gøre en konkret og synlig forskel for kvinder og børn, der efter en turbulent periode skal etablere sig i eget hjem. Også når det kommer til udbyttet af at være frivillig i indsatsen, har flere fremhævet værdien af at have gjort en forskel på et mere menneskeligt plan. Adspurgt om udbyttet af rollen som frivillig, fortæller Lise:

Det er sådan på det rent menneskelige plan, tror jeg faktisk, at man kan se, at man gør et eller andet, som folk bliver glade for. Altså, de dér spontane tilbagemeldinger, hvor det sådan kribler lidt på armene, fordi man kan se, at vedkommende er blevet glad og sådan nogle ting, det er det, jeg tager med mig. Altså, det har været en glæde på den måde dér, ikke. [...] Jeg synes, det har været en menneskelig glæde. (Lise, frivillig arkitekt)

I forlængelse af Lises udtalelse kan det fremhæves, at de interviewede arkitekter generelt finder indsatsen meget meningsfuld. I den forbindelse kan det nævnes, at størstedelen af de arkitekter, der er blevet interviewet til evalueringen, ønsker flere forløb og dermed gerne fortsat vil være frivillige i indsatsen.

6.7 Opsamling

Kvinderne oplever generelt at modtage en meget alsidig hjælp og støtte fra de frivillige arkitekter. Indretningsforløbene rummer således typisk alt fra vejledning om indretning, hjælp til at overskueliggøre og skabe retning i indretningsprocessen, praktisk hjælp – fx samling af møbler, malearbejde, opsætning af hylder, lamper mv. – samt hjælp til transport. I tillæg modtager flere hjælp til at skabe praktiske og funktionelle indretningsløsninger. Kvinderne udtrykker samtidig taknemmelighed for den økonomiske støtte, de har modtaget, og flertallet giver udtryk for, at gavekortet har været afgørende for muligheden for at etablere et nyt hjem. Den generelle oplevelse er, at den økonomiske støtte er med til at mindske bekymringer i relation til etableringen af det nye hjem og dermed lette overgangen fra krisecenter til egen bolig.

Kvinderne oplever generelt samarbejdet med de frivillige arkitekter som positivt, og arkitekterne beskrives som imødekommende, tilgængelige og hjælpsomme. Blandt kvinderne er der generelt en stor tilfredshed med indretningsforløbene og ud over mere håndværksmæssig hjælp, udtrykkes der ingen ønsker til tilpasning af forløbene, hverken i forhold til rammer eller indhold.

Det er varierende, hvor aktivt kvindernes børn inddrages i forløbene. Dog er indtrykket, at kvindernes børn i alle tilfælde har en meget central betydning i forløbene. Blandt både kvinder og frivillige arkitekter er der således en stor opmærksomhed på børnenes behov og ønsker til indretning af den nye bolig.

Rollen som frivillig kan være relativt varierende alt afhængig af kvindernes ressourcer og boligens beskaffenhed. Fælles er dog oplevelsen af, at forløbene kræver relativt stor fleksibilitet fra de frivilliges side og særligt i opstartsfasen kan være tidskrævende. Trods dette giver de frivillige arkitekter generelt udtryk for at finde indsatsen meget meningsfuld, og særligt er de motiverede af at gøre en forskel på et menneskeligt plan.

7 Resultaterne af indsatsen

I dette kapitel ser vi nærmere på resultaterne af indsatsen og det udbytte, som kvinderne og deres børn har haft af indsatsen. Først ser vi på opfyldelsen af projektets mål og succeskriterier, hvilket primært er baseret på spørgeskemabesvareelserne fra kvinderne. Vi afdækker også det oplevede udbytte af indsatsen baseret på de opfølgende interview, som vi har gennemført med kvinder, der har gennemgået et forløb. Desuden inddrages også erfaringer fra interviewene med de frivillige arkitekter og med krisecentermedarbejdere om udbyttet af forløbene.

7.1 Opfyldelse af mål og succeskriterier

Som beskrevet i kapitel 3 blev der ved opstarten af projektet opstillet en række mål og succeskriterier for indsatsen. Målene er knyttet til forskellige niveauer, og der var således opstillet mål på samfundsniveau, indsatsniveau, deltagerniveau samt mål på frivilligniveau. I det følgende gennemgår vi resultaterne for de forskellige mål.

På samfundsniveau er det et mål for indsatsen, at den skal medvirke til at forebygge genindskrivninger på krisecenter. Her er succeskriteriet, at maksimalt 6,5 % af deltagerne havde en genindskrivning på krisecenter inden for et år, hvilket svarer til det halve af genindskrivelsesandelen på landets krisecentre, som er 13 % på landsplan. Her skal man dog være opmærksom på, at genindskrivningsandelen formentlig generelt vil være højest blandt dem, der flytter tilbage til en voldelig partner efter opholdet, mens genindskrivningsandelen omvendt vil være lavere blandt dem, der flytter i egen bolig. I forhold til dette mål har vi opgjort, om kvinderne har været genindskrevet på et krisecenter inden for et år fra fraflytningen fra krisecenteret. Der er i alt 26 af kvinderne, hvor der ved afslutningen af projektførelsen er gået et år fra deres fraflytning fra krisecenteret. Disse kvinder har været forsøgt kontaktet af Røde Kors (på telefon, mail mv.), og det er lykkedes at få kontakt med 20 af disse kvinder. Ud af disse 20 kvinder er der ingen, der oplyser, at have været på krisecenter igen. Der er således 6 kvinder, som det ikke har været muligt at etablere kontakt til et år efter fraflytningen fra krisecenteret, og som vi derfor ikke ved, om har været på krisecenter igen. Vurderes målet ud fra de 20 kvinder, som det er lykkedes at få kontakt med, er der således tale om en opfyldelse af dette mål. Det skal dog understreges, at vi for de sidste 6 kvinder ikke ved, om nogle af dem eventuelt er blevet indskrevet på krisecenter igen.

På indsatsniveau knytter målet sig til antallet af deltagere i indsatsen, hvor det var et mål, at der blev gennemført mindst 40 forløb, heraf 25 forløb i hovedstadsområdet og 15 forløb uden for hovedstadsområdet, således at indsatsen også udbredtes til krisecentre uden for hovedstadsområdet. Som det tidligere er fremgået (jf. afsnit 3.3), er der frem til datatrækket til slutevalueringen gennemført og afsluttet 31 forløb. Ud over 2 forløb, der er afbrudt af personlige grunde, forventes de resterende forløb afsluttet inden projektperiodens udgang. Der er endvidere igangsat et par ekstra forløb for at kompensere for de to afbrudte forløb. Vi vurderer derfor målet for antallet af forløb opfyldt.

Hovedparten af målene og succeskriterierne er opstillet på deltagerniveau og knytter sig således til udbyttet af indsatsen for kvinderne og deres børn. Succeskriterierne for målene på deltagerniveau er opsummeret i det følgende:

- 75 % af kvinderne trives bedre i hjemmet efter endt forløb
- 75 % af børnene trives bedre i hjemmet efter endt forløb
- 75 % af kvinderne oplever, at de bedre er i stand til at ændre deres livssituation til det bedre efter endt forløb
- 75 % af kvinderne inviterer i højere grad venner, familie og/eller bekendte med hjem
- 75 % af børnene inviterer i højere grad venner med hjem
- 75 % af kvinderne er tilfredse med boligforløbet.

Det er generelt vigtigt at være opmærksom på, at flere af målene har en generel karakter og således vedrører aspekter, der også kan være påvirket af andre forhold i kvindernes liv. Det gælder fx målene for trivsel, selvhjulpethed og for det sociale netværk. Vi måler på disse aspekter, fordi det er forhold, som vi antager, at indsatsen kan have en positiv indvirkning på, og hvor indsatsen kan antages at være med til at understøtte kvindernes udvikling i en positiv retning i den kritiske overgangsfase ved udflytning fra krisecenter til egen bolig. I forbindelse med at vurdere målopfyldelsen skal der også gøres opmærksom på, at hovedparten af målene som udgangspunkt har været formuleret som mål for udviklingen fra før indsatsen til efter gennemførelsen af forløbet. Det gælder målene for trivsel, handlemuligheder og socialt netværk, hvor målet knytter sig til, at 75 % af kvinderne gennem forløbet har opnået en *forbedring* på disse områder. Vi vil derfor opgøre målopfyldelsen ud fra en sammenligning af før- og eftermålingen for de forskellige spørgsmål i spørgeskemaerne, der belyser disse forskellige forhold. Resultaterne fra førmålingen viser dog, at kvinderne allerede før indsatsen havde en forholdsvis høj score på flere af indikatorerne, hvorfor en forbedring vil være svær at påvise. Det skal endvidere tages i betragtning, at datagrundlaget for opgørelserne samlet set er forholdsvis begrænset. For de mål, der udelukkende belyses gennem eftermålingen, består datagrundlaget i de 22 kvinder, der har besvaret efterskemaet. For de mål, der er formuleret i forhold til udviklingen fra før til efter forløbet, er det samlede antal, der har besvaret spørgsmålene i både før- og eftermålingen for de fleste af spørgsmålene på 19 personer. For boligspørgsmålene er der 16 kvinder, der har besvaret disse spørgsmål både ved opstarten og afslutningen af forløbet, når vi fraregner en lille gruppe kvinder, der besvarede opstartsskemaet, før de var flyttet ind i boligen og således ikke kunne vurdere trivslen i boligen i opstartsspørgeskemaet.

Tilfredshed med indretningsforløbene

I spørgeskemaerne ved afslutningen af indsatsen er kvinderne blevet bedt om generelt at vurdere den hjælp, de har fået gennem indsatsen. I Tabel 7.1 er opgjort kvindernes vurdering af støtten fra den frivillige arkitekt, og af hvad indsatsen har betydet for trivslen i hjemmet for både kvinderne og deres børn. Disse spørgsmål belyser således tre af indsatsens succeskriterier, nemlig om indsatsen har bidraget til bedre trivsel for henholdsvis kvinderne og børnene samt kvindernes generelle tilfredshed med indsatsen. Der er i alt 22 kvinder, der har svaret på disse spørgsmål ved afslutningen af indsatsen. Næsten alle kvinder vurderer indretningshjælpen, de har modtaget, meget positivt. Det er

således 95 % af kvinderne, der svarer, at de i meget høj grad eller i høj grad har haft gavn af den sparring og hjælp, de har fået fra den frivillige arkitekt, at arkitekten har lyttet til deres ønsker, og at indretningshjælpen har hjulpet kvinderne til en bedre trivsel i hjemmet. 86 % af kvinderne oplever, at indretningshjælpen i meget høj grad eller i høj grad har hjulpet til en bedre trivsel i hjemmet for deres børn. Besvarelsene på disse spørgsmål peger således i høj grad på, at indsatsens succeskriterier er opfyldt.

Tablet 7.1 Kvindernes vurdering af indretningshjælpens betydning. Procent og antal.

	Gavn af sparring og hjælp fra den frivillige i indretningshjælpen	Den frivillige i indretningshjælpen har lyttet til dine ønsker	Indretningshjælpen har hjulpet til bedre trivsel for dig i hjemmet	Indretningshjælpen har hjulpet til bedre trivsel for dine børn i hjemmet
I meget høj grad/i høj grad	95 (21)	95 (21)	95 (21)	86 (19)
I nogen/mindre grad	5 (1)	5 (1)	5 (1)	5 (1)
Slet ikke	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Ved ikke/ønsker ikke at svare	0 (0)	0 (0)	0 (0)	9 (2)
Total	100 (22)	100 (22)	100 (22)	100 (22)

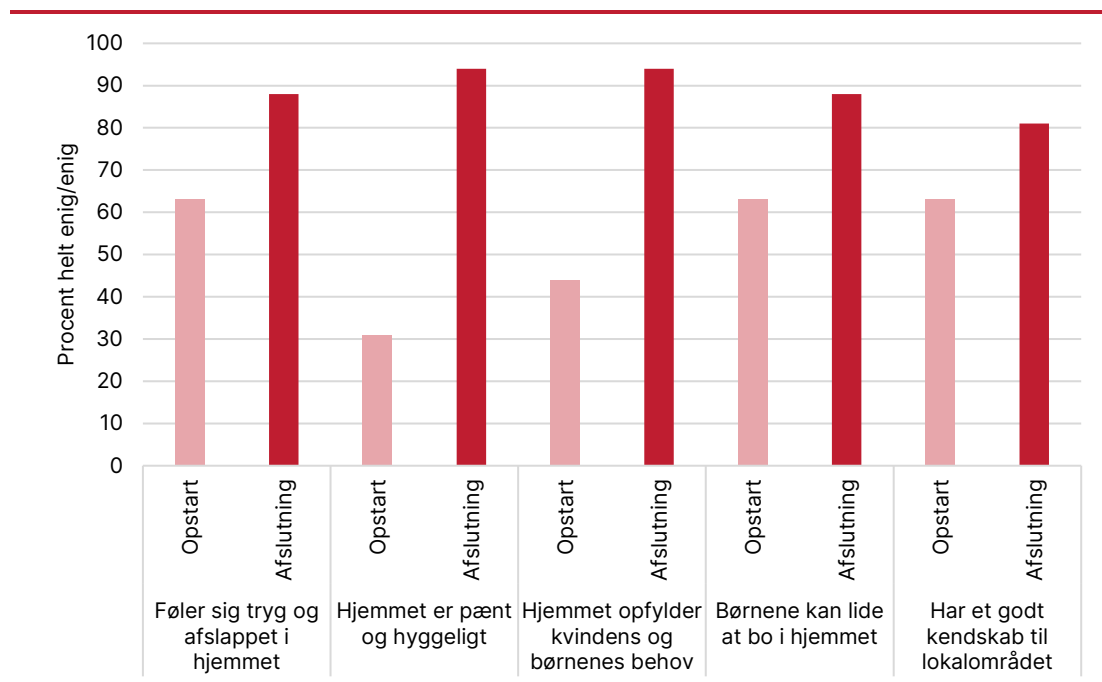
Anm.: I tabellen er opgjort kvindernes vurdering af indretningshjælpens betydning for dem og deres børn. Antallet af kvinder er opgjort i parentes efter procenttallet.

Kilde: Spørgeskema ved afslutning af forløbet.

Trivsel i hjemmet

I spørgeskemaerne ved opstarten og afslutningen af forløbene er kvinderne blevet bedt om at tage stilling til en række udsagn, der belyser trivslen i hjemmet. I Figur 7.1 er vist andelen af kvinderne, der har svaret helt enig eller enig til disse spørgsmål samt til et spørgsmål om kendskab til lokalområdet. Disse spørgsmål er opgjort for de 16 forløb, hvor vi kan sammenligne besvarelsene af boligspørgsmålene ved før- og eftermålingen. Der skal således tages forbehold for, at der er tale om et beskedent datagrundlag. Givet dette forbehold indikerer besvarelsene, at kvinderne på flere af indikatorerne oplever, at der gennem forløbet er sket en forbedring af trivslen i hjemmet. Særligt er der sket en stigning i andelen, der oplever, at hjemmet er pænt og hyggeligt, ligesom der også er væsentligt flere af kvinderne, der ved afslutningen af forløbet svarer, at hjemmet nu opfylder både deres egne og børnenes behov. Det er aspekter, der typisk også har været i fokus i forløbene, hvor der netop er arbejdet med hjemmets indretning og funktionalitet. På de øvrige spørgsmål – om kvinderne føler sig trygge og afslappede i boligen, om børnene kan lide at bo i hjemmet samt spørgsmålet om kendskab til lokalområdet – var der allerede ved opstartsmålingen en betydelig andel, der svarede helt enig/enig til disse spørgsmål, hvilket formentlig afspejlede en positiv oplevelse ved overhovedet at have fået en bolig efter opholdet på krisecenteret. Også ved disse spørgsmål er andelen med en positiv vurdering dog højest ved afslutningen af forløbet. Der er således generelt ved afslutningen af indsatsen en meget høj vurdering af trivslen i boligen.

Figur 7.1 Vurdering af trivsel i hjemmet ved henholdsvis opstart og afslutning af forløbet. Antal helt enige/enige i udsagn.

Anm.: I figuren er opgjort andelen af kvinder, der har svaret helt enige eller enige til forskellige udsagn om hjemmet og lokalområdet. I opgørelsen indgår 16 kvinder med sammenlignelige besvarelser af spørgsmålene ved henholdsvis opstarts- og afslutningsmålingen.

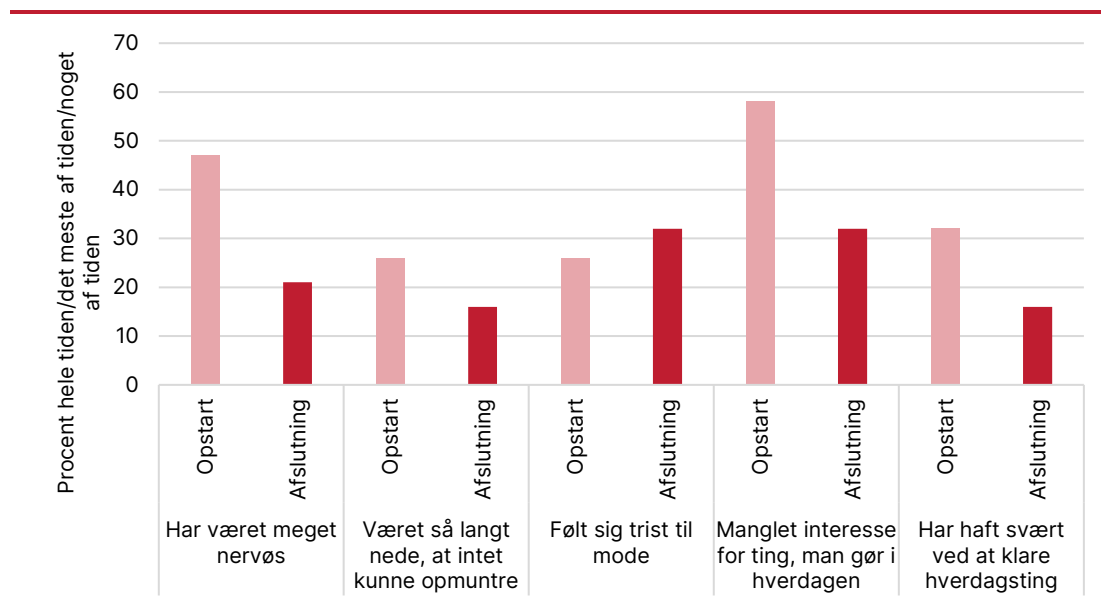
Kilde: Spørgeskemaer ved opstart og afslutning af forløb.

Kvindernes trivsel og selvhjulpethed

Vi har også set på kvindernes vurdering af deres generelle trivsel og selvhjulpethed i hverdagen ved henholdsvis opstarten og afslutningen af forløbet. Disse aspekter er bl.a. målt ud fra spørgsmål om, hvorvidt kvinderne har haft forskellige depressive følelser og tegn på lav selvhjulpethed i løbet af de sidste 4 uger. Som tidligere nævnt er succeskriterierne for bedre trivsel og bedre handlekraft formuleret ud fra, at mindst 75 % af kvinderne skal have opnået en forbedring på disse mål. Da der allerede ved opstartsmålingen var forholdsvis få af kvinderne, der gav udtryk for at have haft flere af de pågældende følelser, har vi vurderet, at det er mest hensigtsmæssigt for hvert af spørgsmålene at opgøre andelen, der har haft disse forskellige følelser hele tiden, det meste af tiden eller noget af tiden ved henholdsvis opstarten og afslutningen af forløbet, hvilket er vist i Figur 7.2. For disse spørgsmål er det muligt at foretage en sammenligning for i alt 19 af kvinderne, og der skal således også her tages forbehold for, at opgørelserne bygger på et begrænset antal personer. Figuren viser, at særligt for de to følelser, som flest gav udtryk for, at de havde haft ved opstartsmålingen, nemlig om man har følt sig nervøs eller manglet interesse for ting, man gør i hverdagen, er der sket et betydeligt fald i antallet af kvinder, der giver udtryk for at have haft disse følelser ved afslutningen af forløbene. Der er også sket et fald i andelen, der har været så langt nede, at intet kunne opmuntre dem, eller som har haft svært ved at klare hverdagsting, men allerede ved opstartsmålingen var det forholdsvis få af kvinderne, der angav at have disse følelser. Kun for et af spørgsmålene, nemlig om man har følt sig trist til mode, er der lidt flere, der angiver at have haft denne følelse ved den afsluttende måling end ved opstartsmålingen. Udlægger vi succeskriterierne således, at der bør være en lav andel af kvinderne, der haft disse

negative følelser ved slutmålingen, vurderer vi, at indsatsens succeskriterier også stort set er opfyldt for disse mål. Det skal dog generelt tages i betragtning, at andre forhold i kvindernes liv – herunder også fx traumer som følge af den vold, de har oplevet i en nær relation og bearbejdningen heraf – kan have betydning for kvindernes generelle trivsel og selvhjulpethed. På den måde kan man ikke udelukkende tilskrive niveauet og udviklingen på de forskellige spørgsmål til det gennemførte indsatsforløb.

Figur 7.2 Antal kvinder, der har haft forskellige depressive følelser og lav selvhjulpethed inden for de sidste 4 uger, målt ved henholdsvis opstarten og afslutningen af forløbet.

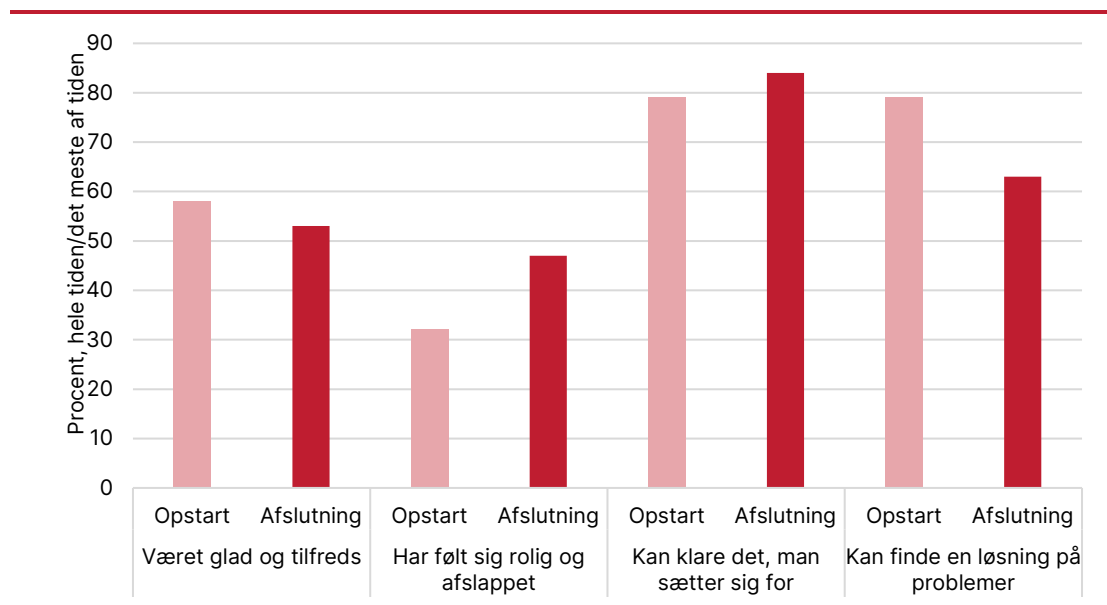
Anm.: I figuren er opgjort andelen af kvinder, der har oplevet forskellige depressive følelser og lav selvhjulpethed hele tiden, det meste af tiden eller noget af tiden i løbet af de sidste 4 uger opgjort henholdsvis ved opstarten og afslutningen af indsatsen. Opgørelsen er foretaget for i alt 19 kvinder, der har besvaret spørgsmålene både ved opstarten og afslutningen af indsatsen.

Kilde: Spørgeskema ved opstart og afslutning af forløbet.

I forhold til målene om bedre trivsel og øget selvhjulpethed har der i spørgeskemaerne også indgået spørgsmål om, hvorvidt kvinderne har haft forskellige 'positive' følelser i løbet af de seneste 4 uger. Da disse spørgsmål således 'vender modsat' spørgsmålene i Figur 7.2, har vi opgjort besvarelsene for disse spørgsmål separat i Figur 7.3. Her opgiver vi andelen, der hele tiden eller det meste af tiden har haft de pågældende følelser. Ser vi på disse mål for trivsel og selvhjulpethed, er der en lidt højere andel, der føler sig rolige og afslappede, mens der omvendt er en lidt lavere andel, der oplever at kunne finde en løsning på problemer. Ligesom for de øvrige mål afspejler det formentlig, at der kan være mange andre forhold ud over boligen, der kan virke ind på kvindernes trivsel og oplevelse af selvhjulpethed. I den forbindelse tyder de kvalitative interview på, at processen med at indrette boligen og den hjælp, kvinderne har fået i forløbet, har været med til at give dem mere ro og mulighed for at kunne føle sig hjemme i boligen. Samtidig er det tydeligt, at mange af kvinderne stadig er påvirkede af de omstændigheder, der nødvendiggjorde opholdet på krisecenteret, hvilket kan være med til at forklare, at der fortsat ved afslutningen af forløbet også er en del af kvinderne, der endnu ikke føler sig rolige og afslappede.

Figur 7.3 Antal kvinder, der har haft forskellige positive følelser inden for de sidste 4 uger, målt ved henholdsvis opstarten og afslutningen af forløbet.

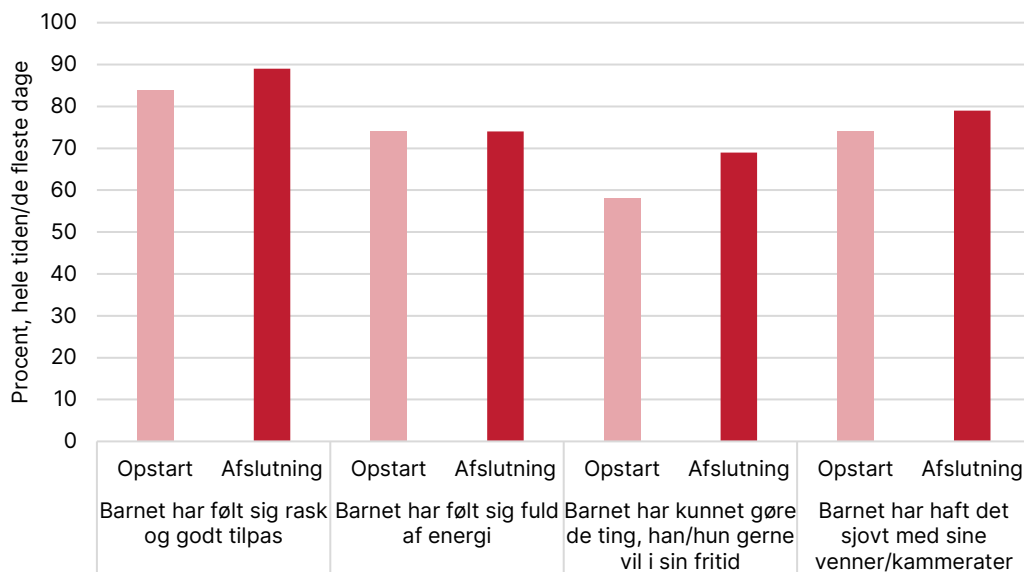
Anm.: I figuren er opgjort andelen af kvinder, der har oplevet forskellige positive følelser hele tiden eller det meste af tiden i løbet af de sidste 4 uger opgjort henholdsvis ved opstarten og afslutningen af indsatsen. Opgørelsen er foretaget for i alt 19 kvinder, der har besvaret spørgsmålene både ved opstarten og afslutningen af indsatsen.

Kilde: Spørgeskema ved opstart og afslutning af forløbet.

Børnenes trivsel

I spørgeskemaerne ved opstart og afslutning af forløbene er kvinderne også blevet bedt om at vurdere børnenes trivsel på forskellige aspekter. I Figur 7.4 er opgjort andelen af kvinderne, der vurderer, at barnet hele tiden eller de fleste dage har følt sig rask og godt tilpas, har følt sig fuld af energi, har kunnet gøre de ting, han/hun gerne vil i fritiden, og om barnet har haft det sjovt med sine venner/kammerater. For kvinder med mere end ét barn er kvinderne blevet bedt om at vurdere trivslen for det ældste barn. Som det ses af Figur 7.4, er der ikke nogen nævneværdig forskel på andelen, hvor børnenes trivsel vurderes positivt, når vi sammenligner vurderingerne ved henholdsvis opstart og afslutning af forløbet. I Figur 7.5 er vist andelen af kvinderne, der vurderer, at barnet hele tiden, de fleste dage eller halvdelen af dagene har følt sig henholdsvis ked af det eller følt sig ensom. Som det ses, var det allerede forholdsvis få af børnene, der havde disse følelser ved opstarten af forløbene, og ved afslutningen er det 16 % af børnene, der har været kede af det, og 11 %, der føler sig ensomme hele tiden, de fleste dage eller halvdelen af dagene. Som tidligere nævnt var der i forhold til børnenes trivsel formuleret et succeskriterie om, at 75 % af børnene får en bedre trivsel efter indsatsen. Ligesom for de øvrige indikatorer skal det også her påpeges, at der kan være andre forhold i børnenes og familiernes liv, der har indvirkning på børnenes trivsel. Da andelen af børnene, der ud fra de forskellige mål har en god trivsel, således var forholdsvis høj allerede ved opstarten af indsatsen, er det mest hensigtsmæssigt at vurdere opfyldelsen af succeskriteriet ud fra, at en høj andel af børnene har en god trivsel ved afslutningen af indsatsen. Sammenholder vi den generelt høje trivsel blandt børnene med kvindernes generelle vurdering af, at indsatsen i langt de fleste tilfælde i meget høj grad eller i høj grad har forbedret børnenes trivsel (Tabel 7.1), vurderer vi, at også succeskriteriet om, at indsatsen har forbedret børnenes trivsel, er opfyldt.

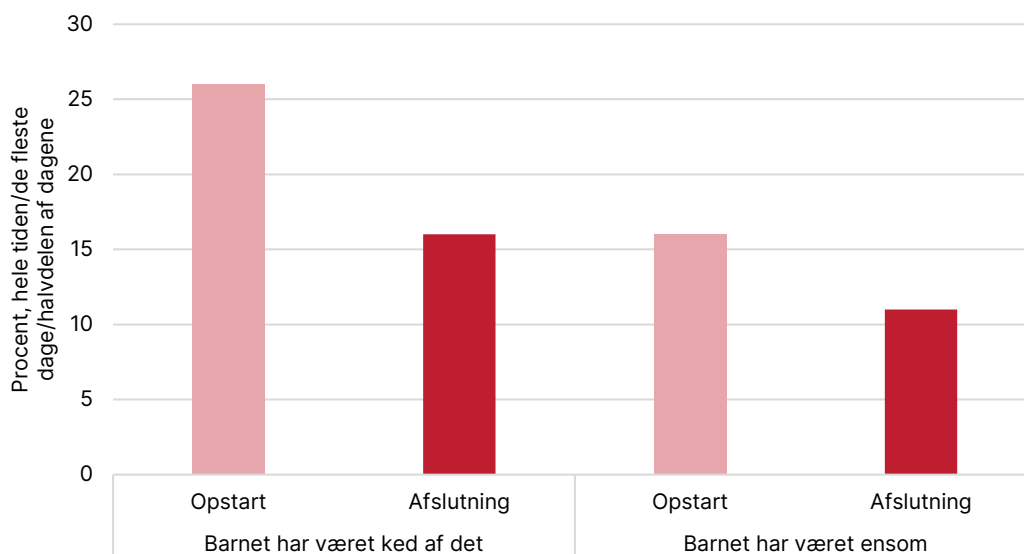
Figur 7.4 Kvindernes vurdering af barnets trivsel – 'positive udsagn'. Procent.

Anm.: I figuren er opgjort kvindernes vurdering af barnets trivsel henholdsvis ved opstarten og afslutningen af indsatsen. Opgørelsen er foretaget for i alt 19 kvinder, der har besvaret spørgsmålene både ved opstarten og afslutningen af indsatsen.

Kilde: Spørgeskema ved opstart og afslutning af forløbet.

Figur 7.5 Kvindernes vurdering af børnenes trivsel – 'negative udsagn'. Procent.

Anm.: I figuren er opgjort kvindernes vurdering af, om barnet har været ked af det eller har følt sig ensom inden for de seneste 4 uger. Opgørelsen er foretaget for i alt 19 kvinder, der har besvaret spørgsmålene både ved opstarten og afslutningen af indsatsen.

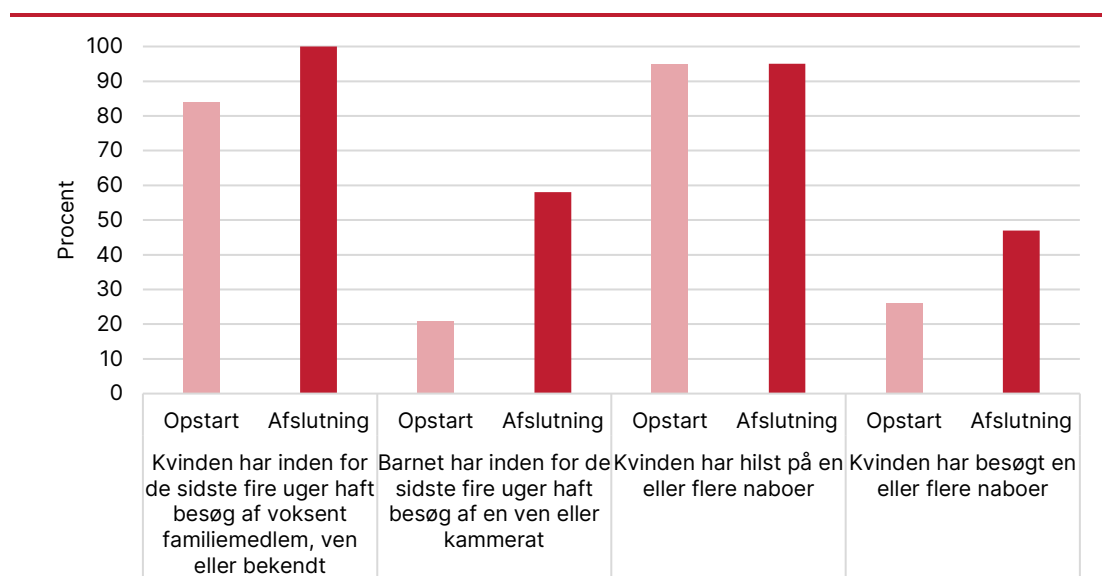
Kilde: Spørgeskema ved opstart og afslutning af forløbet.

Kvindernes og børnenes sociale liv i boligen

Endelig er kvinderne også blevet bedt om at besvare nogle spørgsmål om deres og børnenes sociale liv i boligen (Figur 7.6). De fleste af kvinderne havde allerede ved opstarten af forløbene haft besøg af andre voksne inden for de sidste 4 uger. Ved afslutningen af forløbet gælder det alle kvinderne. Særligt for børnenes vedkommende ses en udvikling,

idet forholdsvis få af børnene ved opstarten af forløbet havde haft besøg af en ven/kammerat inden for de sidste uger, mens denne andel er steget til over halvdelen af børnene ved afslutningen af forløbet. Ved afslutningen af forløbet er der også flere af kvinderne, der efterhånden har besøgt en eller flere af naboerne. Der kan være mange forhold, der spiller ind på kvindernes og børnenes sociale liv omkring den nye bolig – fx at børnene efterhånden lærer andre børn at kende fx i skolen eller i nabolaget. Som vi uddyber i afsnit 7.2, peger de kvalitative interview i den forbindelse på, at forbedringerne i boligen også har en positiv betydning for familiernes sociale liv, fx ved at kvinder oplever, at de har fået bedre rammer for at få besøg i boligen, herunder ikke mindst også, når børnene får venner og kammerater på besøg.

Figur 7.6 Andelen af kvinderne og deres børn, der har haft besøg af familie/venner eller hilst på/besøgt naboer. Procent.

Anm.: I figuren er opgjort kvindernes vurdering af deres og børnenes sociale liv ud fra forskellige spørgsmål. Opgørelsen er foretaget for i alt 19 kvinder, der har besvaret spørgsmålene både ved opstarten og afslutningen af indsatsen.

Kilde: Spørgeskema ved opstart og afslutning af forløbet.

Arkitekternes vurdering af familiernes udbytte af indsatsen

Endelig har vi også opgjort arkitekternes vurdering af familiernes udbytte af indsatsen. Denne vurdering finder vi i de logbøger, som arkitekterne har udfyldt i forbindelse med forløbene. Ud af de 27 udfyldte logbøger er der foretaget en kvantitativ vurdering af familiernes udbytte af forløbene i 21 forløb. I 15 af de 21 forløb med en registreret vurdering har arkitekterne vurderet, at familierne enten i høj grad eller i meget høj grad har haft udbytte af indsatsen. 5 arkitekter vurderer, at kvinden og hendes børn i nogen grad har haft udbytte af indsatsen, mens der i et enkelt tilfælde er svaret 'ved ikke'.

7.2 Kvindernes oplevelse af udbyttet af indsatsen

Vi har også belyst kvindernes oplevelse af, hvad de har fået ud af indsatsen, i de kvalitative interview ved afslutningen af forløbene. De kvinder, hvis forløb er afsluttet, og som har medvirket i et opfølgende interview, er generelt meget tilfredse med forløbet.

Kvinderne giver udtryk for at have fået et stort udbytte af indsatsen, som for de flestes vedkommende i høj grad har levet op til deres forventninger. Julia, der udtaler, at indsatsen har bragt hende "fra nul til det hele", fortæller følgende om sin situation efter endt forløb:

*Det føles som at tage 30 kg væk fra ryggen. Jeg kan også mærke det på [navn på børn] og mig, når vi kommer hjem. Så kommer vi **hjem**, vi kommer ikke hjem til problemer eller noget. (Julia)*

Flere kvinder deler Julias oplevelse af, at indsatsen har gjort en positiv forskel for hele familien i reetableringsfasen. Kvindernes beskrivelser tegner et billede af, at forløbet, med både økonomisk støtte og arkitektfaglig hjælp, har været med til at sikre – eller skabe et udgangspunkt for – en velfungerende ramme om familiens hverdagsliv i den nye bolig.

Ifølge flere af kvinderne har støtten fra den frivillige arkitekt også været med til at mindske den ensomhedsfølelse og udfylde det tomrum, som kan opstå i tiden efter et krisecenterophold. I det følgende beskriver Josefine, hvordan hun har oplevet det at være flyttet fra krisecenter, og hvilken betydning, som indsatsen har haft for hende i denne periode:

Jeg står helt alene med alt. Jeg er helt alene i Danmark, jeg har kun min eks-svigerfamilie. Men det er ensomt, så det er godt at få hjælp gennem Røde Kors og krisecenteret. Jeg har aldrig fået så meget hjælp i hele mit liv. Det er godt, at man kan få en form for hjælp, selvom man skal gøre det tunge arbejde selv. Så har man nogen, man kan få hjælp til noget økonomisk og noget vejledning. [...] Selvom jeg er vældig selvstændig og er kreativ og klarer tingene selv, så er det faktisk godt at have nogle at sparre med. Bare at have nogen, der kommer forbi og ser til dig på en måde. (Josefine)

I lighed med Josefine oplever også Line og Lone, at indsatsen har udgjort en afgørende støtte i den sårbare og omskiftelige periode omkring indflytning i egen bolig. Line og Lone fortæller:

Jeg føler også, at Røde Kors har været sådan en stor klippe at støtte sig op ad. (Line)

Også det, at man ikke står alene med det, det synes jeg er super rart. Fordi som regel, når man kommer fra et krisecenter, så står du bare alene med børn. Og her, der er det ligesom om, at man kan lægge noget ansvar fra sig og få hjælp til egentlig at gøre det rart. [...] Jeg synes, jeg er heldig, fordi jeg får lov at være med. (Lone)

Ud over at mindske ensomhedsfølelsen fremhæver flere kvinder, at tilstedeværelsen af den frivillige arkitekt har skabt ro i reetableringsfasen. Yasmin udtaler eksempelvis:

Altså, det er jo ikke ligesom, når man er alene. Når du har én med [den frivillige arkitekt], så føler du dig mere tryk, mere hjælpsomhed og mere ro i kroppen, fordi også, når man tænker fx: "Hvad skal jeg vælge, og hvad skal jeg gøre?",

så har du én med, også når det går så hurtigt. Jeg ved 100 procent, at det bliver rigtig godt. (Yasmin)

Det samlede indtryk er, at indsatsen, herunder tilstedeværelsen af den frivillige arkitekt, for flertallet af kvinderne har bidraget til, at de med en større ro og en øget grad af optimisme har påbegyndt processen med at skabe et hjem efter et krisecenterophold. I den forbindelse er det også tydeligt, at processen omkring indretningen af boligen og hjemskabelsen også har haft betydning, der rækker ud over det rent bolig-mæssige og i høj grad også har en generel betydning i forhold til resten af deres liv – herunder ikke mindst deres hverdagsliv og sociale liv i boligen sammen med deres børn. På den måde har indsatsen i høj grad været med til at understøtte kvinderne og styrke deres livssituation i den kritiske overgangsfase efter opholdet på krisecenteret.

Socialt liv

I de afsluttende interview har vi spurgt kvinderne om deres og deres børns sociale liv efter endt indretningsforløb. Mens nogle kvinder fortæller, at de ofte har besøg af venner, familie, naboer mv., giver andre udtryk for, at deres sociale liv er relativt begrænset. Blandt de interviewede kvinder, der har et begrænset socialt liv, er der både eksempler på, at de endnu ikke har skabt relationer i deres nye lokalområde, og at bruddet med den voldelige ekspartner har medført tab af tidligere fælles venner og bekendte. Endelig omtaler et par af kvinderne, blandt andre Yasmin, at de endnu ikke har overskuddet til at have et rigt socialt liv:

Jeg vil gerne falde lidt til ro, og jeg vil gerne slappe af. Jeg vil gerne passe lidt mere på mig selv og det hus, jeg bor i, og sætte tingene på plads og sådan noget. Så jeg synes, det [socialt samvær] haster ikke, det skal nok komme. Men ikke endnu. Når jeg har tid til det, når jeg gerne vil have det. (Yasmin)

Andre af de interviewede kvinder omtaler, at både de og deres børn – på tidspunktet for det opfølgende interview – har fået et mere aktivt socialt liv og således i stigende grad ser og har besøg af familie, venner og bekendte. Af disse kvinder omtaler flere, at boligforbedringerne har haft en betydning for det sociale liv. Eksempelvis fortæller Elvira:

Jeg er ikke generet på den måde, at "Åh nej, er der nogen, der skal komme på besøg". Fordi som sagt, tingene er så fine, synes jeg. Jeg er glad. Jeg kan vise dig min lejlighed. Jeg har ikke nogen ..., der er ikke noget, som jeg ikke er stolt over.

Elvira fortæller desuden om sine døtres sociale liv og tanker om det nye hjem:

De [døtre] kan godt lide deres hjem. [...] De har haft venner på besøg, før corona. Fra skolen. Og der var én, som kom og sov fra skolen. (Elvira)

Foruden Elvira giver også Lone og Jennifer udtryk for, at boligforbedringerne har haft en positiv betydning for deres børns sociale liv:

Min datter elsker sit værelse. Hun har jo, kan man sige, det største rum for sig selv, selvom stuen er det største, men det deler vi jo, selvom det er dér, jeg

sover. Så hun har fået det bedste. Og hun fungerer i det, og hun har veninder og sådan noget, drengevenner på besøg. (Lone)

Jeg synes, at begge mine børn er rigtig gode til at have venner med hjemme og er glade for at have venner med hjem. Især min søn, han leger rigtig meget med naboens søn, og de vil helst lege herinde [på sønnens nyindrettede værelse] altid, så det er jo rigtig godt [griner]. (Jennifer)

Som ovenstående uddrag giver indtryk af, fremhæver kvinderne i høj grad også boligforbedringerne som havende en positiv betydning for et mere aktivt socialt liv. Det har således stor betydning, at hjemmet føles rart og imødekommende, hvilket ikke mindst har betydning i forhold til at få besøg i hjemmet både for kvinderne og deres børn. Eksemplerne oven for viser ikke mindst, at indretningsforløbene har haft stor betydning for børnene, der nu bedre kan få besøg af venner og kammerater på deres nyindrettede værelser, hvilket har stor betydning for trivslen både for kvinderne og børnene.

Kombination af arkitektfaglig hjælp og økonomisk støtte

I de opfølgende interview har vi bedt kvinderne beskrive, hvad der har været det mest betydningsfulde for dem i forløbet. Kendetegnende for kvindernes betragtninger i den forbindelse er, at såvel arkitekternes hjælp som den økonomiske støtte af flertallet opleves som meget væsentlig. Adspurgte om det mest betydningsfulde i forløbet fortæller Rie:

Det har nok været den dér hjælp til indretning og de idéer, hun [arkitekten] kunne komme med, og selvfølgelig har pengene da også været rigtig dejlige. Det tænker vi jo på hver gang, vi bruger de ting, vi har fået. Men det er klart, at det er lidt blæret at kunne sige, at man har fået hjælp af én. [...] Så det dér faglige, arkitektfaglige vejledning og så den konkrete hjælp til at hente ting og hænge ting op. (Rie)

I lighed med Rie fremhæver også Yasmin kombinationen mellem økonomisk og arkitektfaglig støtte som meget værdifuld:

De [Røde Kors] har prøvet at gøre alt, hvad de kan, for os. Og det er meget fint. Det er en rigtig god idé, det dér med arkitekt og gavekort og et forløb, hvor arkitekten kommer frem og tilbage og prøver at hjælpe (Yasmin).

Kombinationen mellem arkitektfaglig hjælp og økonomisk støtte er også blevet omtalt af de interviewede krisecentermedarbejdere. Susanne fortæller:

For en del af kvinderne er det jo også en forudsætning, at økonomien også er der, fordi ellers er der ikke noget at indrette ud fra. Altså, så jeg er helt enig i, at det er arkitekten, der gør den afgørende forskel, men arkitekten ville ikke have noget at lave, hvis ikke også økonomien følger med. Fordi der er så få midler, og det er ikke alle kvinder, der har noget med sig i forvejen. Det er der jo også et tab forbundet med. Så jeg synes, at for en stor del af kvinderne er det en forudsætning, at begge dele er til stede. (Susanne, krisecentermedarbejder)

I lyset af ovenstående er det samlede indtryk fra de gennemførte interview, at kombinationen mellem både den arkitektfaglige hjælp og den økonomiske støtte betragtes som meget afgørende.

I de følgende afsnit udfolder vi mere detaljeret, hvad kvinderne oplever at få ud af forløbet, herunder samarbejdet med den frivillige arkitekt. Kvindernes oplevelser og erfaringer sammenflettes med betragtninger om 'hjem', og afsnittene har dermed ligeledes til formål, på et mere generelt plan, at belyse oplevelser af 'hjemlighed'. Vi har i analysen ladet os inspirere af litteratur om hjem og hjemlighed, bl.a. af Wentzel Winthers betragtninger, som præsenterer 'hjem' som en mangefacetteret størrelse med bl.a. fysiske, følelsesmæssige, rumlige og sanselige dimensioner (Winther, 2006, 2012). I forhold til de forskellige dimensioner af hjemlighed har vi også været inspireret af rapporten 'Beyond Four Walls – A new era of life at home' (IKEA, 2018), der identificerer en række konkrete dimensioner og forhold, der har betydning for oplevelser af hjemlighed (Boks 7.1), og som vi i vid udstrækning også genfinder i vores interviewmateriale med de deltagende kvinder. Ligeledes fremhæves det i en senere rapport (IKEA, 2021), at hjemlige omgivelser og menneskers mentale trivsel og velvære må betragtes som forbundne størrelser, hvilket som tidligere nævnt (kapitel 1) også generelt understøttes i litteraturen om hjemlighed og hjemskabelse (se fx Winther, 2006; Vacher, 2008).

Boks 7.1 Dimensioner af hjemlighed

1. Sikkerhed/tryghed: Handler om at føle sig tryk og "grounded" der, hvor man befinder sig – altså en følelse af hjemlighed, der dækker over mere end bare finansiel stabilitet og lås på døren.
2. Tilhørsforhold: Handler om at føle sig som en del af en gruppe, der respekterer én for den, man er, og en oplevelse af at befinde sig steder, der reflekterer og afspejler én.
3. Ejerskab: Vedrører en følelse af at have og være i kontrol over det rum og sted, man befinder sig i.
4. Tilpashed/bekvemmelighed: Handler om at føle sig tilpas, tilfreds og bekvem i sine fysiske og sociale omgivelser.
5. Privatliv: Vedrører følelsen af at være i kontrol over, hvor og hvornår, man kan slappe af, afkoble og reflektere – altså en følelse af hjemlighed, der dækker over mere end tilstedeværelsen af gardiner og lukkede døre.

Kilde: IKEA, 2018.

Bedre rammer for privatliv

Flere af de interviewede kvinder fortæller, at de, efter opholdet på krisecenter, ser frem til mere privatliv i den nye bolig. Idet de boliger, som kvinderne flytter ind i, typisk er relativt små, er det generelle billede dog, at kvinderne kan finde det vanskeligt at skabe rum for privatliv til både kvinden selv og børnene på egen hånd. Ud fra kvindernes fortællinger har de frivillige arkitekters hjælp i denne sammenhæng haft stor betydning i forhold til at skabe en følelse af privatliv i den nye bolig.

En af de kvinder, der omtaler følelsen af bedre rammer for privatlivet i boligen, er Rina, der er flyttet ind i en toværelseslejlighed. Mens Rinas datter har fået lejlighedens ene værelse, sover Rina i stuen. Efter samtale med arkitekten er Rinas seng blevet placeret i

et særligt og lidt afskærmet hjørne af stuen, hvilket Rina giver udtryk for, giver hende en følelse af at kunne trække sig, når hendes datter opholder sig i stuen. Rina fortæller:

Jeg stod op om morgenen, og min datter, hun sad og så fjernsyn her, og jeg sad bare lige i sengen dér, på telefonen, og sådan: "Hej mor, jeg ser lige Ramasjang". Det er så rart, at jeg ikke er så langt væk fra hende, specielt i weekender, i stedet for... [...] Det er bare det dér med, at hun kan sidde og se fjernsyn på en lørdag, og så kan jeg bare sidde derovre oppe på sengen og lige, man har, man er sammen, men man har lidt afstand. Det er rigtig rart. (Rina)

På samme måde som Rina omtaler også Josefine, at det for hende er vigtigt at skabe rum for privatliv trods den begrænsede plads:

Så jeg prøver at lave børnevenligt, men alligevel opdelt lidt, så jeg også får mit private space, fordi min datter ville gerne sove på samme værelse som mig, så jeg bygger noget, så vi er sammen, men hver for sig (...). (Josefine)

En anden kvinde, Lone, fortæller meget konkret, hvordan arkitektens hjælp har været helt afgørende i forhold til at skabe rum for privatliv til både Lone og Lones teenagedatter, som er flyttet ind i en bolig med meget begrænset plads. Lone, der sover i et rum, der både indeholder køkken og en lille stue, fortæller:

Og som man kan se på plantegningen, så er der ikke rigtigt en dør [ind til det rum, hvor datteren har sit værelse]. Så sammen med arkitekten har vi snakket om at få lavet et smalt klædeskab her, og hvor den ene bliver hægtet op og kommer på hjul, så det bliver en 'sliding door', så vi får det udnyttet så praktisk som muligt, så vi kan have meget tøj. [...] Og det [klædeskabet] bliver så en væg, sådan så hun [datter] får sit eget privatliv, og jeg får det privatliv, jeg nu kan få. (Lone)

Privatliv, som en væsentlig del af følelsen af hjemlighed, ses også afspejlet i det forhold, at flere af de interviewede kvinder fremhæver gardiner som en meget vigtig ting at få på plads i den nye bolig. Mens dette for nogle af kvinderne handler om rent praktiske forhold, fx at gardiner er vigtige i forhold til at skærme for sollys, handler det for andre af kvinderne i højere grad om tryghed, fx nævner et par kvinder, at gardiner er vigtige i forhold til at kunne skærme sig fra naboer og andre, der ellers vil kunne kigge ind i hjemmet.

Sikkerhed og tryghed

Ses der på tværs af interviewene med kvinderne, fremstår tryghed som en central tematik i kvindernes fortællinger. Flertallet af kvinderne er således generelt optaget af et spørgsmål om sikkerhed, og hvordan de kan komme til at føle sig trygge i den nye bolig. For flere af kvinderne betyder det, at de har foretrukket en bolig, som ikke ligger i gadeplan, og hvor der er en dørtelefon. En af disse kvinder er Jennifer, som fortæller:

Altså, den her bolig, den er sådan, der er sådan en dørtelefon, sådan så alle ikke bare kan komme ind. Det er meget rart, synes jeg egentlig. Og så ligger det lidt oppe [fra gadeplan, red.], uden at være for meget oppe. Så på den

måde er det også ... Men jeg har det sådan, at jeg låser døren om aftenen, og jeg slår dørtelefonen fra, fordi tanken om, at der er nogen, der ringer på uden, at jeg ved, hvem det skulle være, det – puha! Så er det nemmere bare at slå den fra, så det ikke sker. (Jennifer)

Selvom disse generelle forhold omkring boligen – om den fx ligger i gadeplan eller har en dørtelefon – ikke relaterer til selve indretningsstøtten, er det tydeligt i interviewene, at for kvinderne er behovet for tryghed i hjemmet også en meget væsentlig dimension i forhold til deres bolig. At tryghed har stor betydning for en følelse af hjemlighed italesættes meget tydeligt af Elvira, som fremhæver, at netop følelsen af tryghed er det, der gør en bolig til et hjem:

Bolig, det er, hvor man bare er, hvor man går og sover. Og hjem, det er mig, det er pigerne, det er, hvor vi hygger os, hvor vi føler os trygge. Apropos det her med trygheden, ikke? Og ja, det er dér, vi skal have vores hverdag op at køre. [...] Vi har en dørtelefon. Jeg ønsker mig en rigtig dejlig dør, jeg synes, den dør, vi har, den er gammel, det er en løs en. Men jeg mener for mig, det er trygheden. Men jeg har haft en god kontakt med naboerne, jeg har sagt: "Hej, jeg er den nye", så kommer der også en form for tryghed hos mig. Og jeg spørger også dem: "Hvordan er det at bo her?". Så tryghed har en førsteplads. (Elvira)

Ejerskab og selvbestemmelse

I tillæg til privatliv og tryghed fremstår også ejerskab og selvbestemmelse som et væsentligt tema i kvindernes oplevelser af og fortællinger om hjemskabelse efter et krise-centerophold. Således fremhæver flere, at det har været meget positivt, men til tider også både overvældende og svært, at skulle indrette og skabe et eget hjem. At processen for flere af kvinderne har været udfordrende, hænger ofte sammen med, at kvinderne, som følge af – i en længerevarende periode – at være blevet udsat for degraderende og truende handlinger fra en voldelig partner, oplever at tvivle på egne evner og holdninger. En af de kvinder, der sætter ord på dette, er Susanne, som fortæller:

Det [forholdet til ekspartner] har været meget styret af kontrol, også af hvad jeg købte. Så det dér med at skulle øve sig i at gå ud og købe noget uden at gå i panik eller være bange for at få skældud, når jeg kommer hjem og sådan noget, det tænker jeg, at altså, det er det her [forløbet] også med til. Jeg har jo fandeme ikke taget en selvstændig beslutning om noget, der skulle købes de sidste 15 år, tror jeg. Jeg har altid skullet spørge om lov: "Er det okay, at jeg køber mandler i dag?". Og hvis jeg havde købt dem og ikke havde fået lov på forhånd, så brød helvede jo løs. Så det er rigtig svært for mig at gå ud at købe noget [til hjemmet], uden at min krybdyrshjerne fortæller mig, at det er farligt, så det er faktisk lige så meget også, at jeg skal presse mig selv lidt i forhold til, at jeg skal lære, at det er ikke farligt. Jeg er ikke i krig, når jeg køber. Ja, så dét, og så det dér med at få stabled et hjem på benene på egen hånd, uden at han [eksmand] er en del af det, og jeg ikke er afhængig af ham og hans hjælp til at, ja, det bliver bare rigtig rart at bevise over for sig selv, ja. (Susanne)

Som uddraget fra interviewet med Susanne viser, kan det altså, for kvinder, der har været udsat for partnervold, være meget uvant at skulle træffe egne, selvstændige beslutninger. Fordi perioden frem til bruddet med den voldelige partner for flere af interviewpersonerne har været karakteriseret ved et fravær af selvbestemmelse, fremstår det for en del af kvinderne som en tilvænningsproces selv at skulle bestemme, hvilket bl.a. kommer til udtryk i forhold til kvindernes indretning af den nye bolig. Her tegner der sig et billede af, at arkitekternes støtte og tilstedeværelse mindsker den usikkerhed i forhold til at give sig i kast med opgaven med at skabe et godt og velfungerende hjem, som flere af de interviewede kvinder har oplevet. Yasmin fortæller:

Altså, jeg har gjort alt. Jeg prøver, og så går det bare! Nogle, de vil gerne hjælpe mig med at sætte gardinerne på plads, og det er også fint nok. Jeg prøver at se, om nogle af mine veninders mænd, de kan. Og hvis de ikke har tid til mig, så prøver jeg bare selv, mig og min veninde. Der skal bare være én, der hjælper med at måle. Og så, det skal nok gå. Jeg vil ikke gå i stå, jeg vil ikke sådan være i stå og sige: "Nej, jeg kan ikke! Nej, jeg vil ikke". Så jeg prøver bare og håber, at det går. Også mig og min arkitekt, hun vil meget gerne hjælpe, så måske mig og hende sammen. Og min veninde. Kvinder er stærke! Ja. Det skal nok gå, altså. (Yasmin)

Som citatet fra Yasmin illustrerer, bidrager indsatsen i høj grad til, at kvinderne efter krisecenteropholdet får en øget tro på egne evner og – bl.a. fordi der er en arkitekt at støtte sig til – går mindre usikkert og tvivlende til indretningsopgaven. De interview, vi har gennemført med arkitekter i indsatsen, vidner om, at flere – netop i forhold til at styrke kvindernes tro på sig selv – oplever at have spillet en vigtig rolle. Den frivillige arkitekt Katrine fortæller:

Så tror jeg da også, at jeg har styrket kvinderne i at tro på sig selv. Fordi de har jo i lang tid været præget af ikke at have den her tro på, at de kan. De er begge to [kvinderne, som Katrine har været frivillig for] vokset rigtig meget med opgaven, og at de faktisk godt kunne det. Den sidste her pralede jo af: "Nu har jeg selv sat gardiner op! Det tog en uge, men de er sat op". Som jeg også sagde til hende: "Du har gjort det selv, og du er selv kommet så langt, så det er bare vigtigt". [...] Det er jo dem, der er ved at finde deres personlighed frem igen og deres meninger og holdninger, og det [forløbet] er jo en styrkelse af dét, og en forståelse af, at de også godt kan. Det er jo ligesom det, man som frivillig er med til at kanalisere, ikke, ved også at sige: "Det, du siger, er faktisk også fagligt relevant her. Og hvis du gerne vil have et helt sort hjem, så må du altså godt det". Jeg har også mange gange skullet sige til dem, hvor de siger: "Må jeg godt bruge pengene [gavekortet] på det?". Hvor jeg siger: "Ja. Du må bruge pengene på det hele. Vi skal bare søge om at få gavekortet, men du må i princippet bruge det på alt. Så selvfølgelig må du da bruge det på den dér fjerboa, eller hvad det kan være, hvis det giver jer værdi, så er det da det, vi gør". Så det er også det dér med at bekræfte dem i, at deres valg er helt i orden. (Katrine, frivillig arkitekt)

I lighed med Katrine tegner flere af de øvrige arkitekters fortællinger et billede af, at de som frivillige – bl.a. ved at bekræfte kvinderne i deres valg og lade kvindernes meninger,

ønsker og behov være retningsgivende for forløbene – har understøttet kvindernes evne til at være selvbestemmende og agere selvstændigt. Indsatsen lader dermed, på et mere generelt plan, til at hjælpe tidligere voldsudsatte kvinder med at tage kontrollen over deres eget liv tilbage. Netop dette er også blevet omtalt af en af de interviewede krise-centermedarbejdere. Henriette fortæller:

Og så tænker jeg, at der en rigtig stor støtte i at finde sig selv, faktisk at blive hjulpet tilbage til: "Så nu er det mit hjem, jeg indretter, hvad har jeg lyst til?". Det er der jo en kæmpe støtte til i det her projekt, at få sig selv og sine børn sat lidt i førersædet igen, [...] professionelt guidet. (Henriette, krisecentermedarbejder)

For flere af de interviewede kvinder sammenflettes erfaringer af at være i kontrol og af at være selvbestemmende med oplevelser af ejerskab. Eksempelvis udtaler Josefine:

For det første, så får jeg sådan en stolthed af det, jeg har lavet selv – det giver mig en god selvfølelse – og så ved jeg, at det er mig, der har lavet det, og at det er mit. Så jeg har været modig med farverne. Jeg har aldrig haft farver på væggene før, jeg har altid haft hvidt – men nu har jeg valgt ferskenfarvede, nej koralfarvede, gardiner. Det har jeg aldrig haft før, sådan en kraftig farve, men det var fordi, jeg følte: Ny lejlighed, nyt liv, ny mig! Så jeg tænkte, at jeg skulle gøre tingene lidt anderledes. Og jeg er meget tilfreds med det! Det gør mig glad, faktisk. (Josefine)

På samme måde som Josefine giver en del af de øvrige kvinder udtryk for, at de, netop ved at indrette sig på en anden måde end i deres tidligere bolig, rumligt og fysisk markerer en overgang til et nyt og forhåbentlig bedre liv. For flertallet af kvinderne fremstår indsatsen i den forbindelse afgørende, idet den arkitektfaglige hjælp ofte italesættes som væsentlig for, at kvinderne har været mere modige, hvad angår indretningsløsninger og farvevalg i den nye bolig. Med andre ord tegner der sig et billede af, at kvinderne, med arkitekternes hjælp og ved at udføre praktiske opgaver i forbindelse med indretningen, gradvist indtager deres nye bolig og gør den til deres hjem. Samlet vidner kvindernes fortællinger således om, at selvbestemmelse, og det at have og være i kontrol i de hjemlige rammer, er afgørende for oplevelsen af at have et hjem. På den måde er det tydeligt, at rækkevidden af indsatsen går ud over det rent bolig- og indretningsmæssige, og at indsatsen også er med til at skabe følelser af handlekraft og selvhjulpethed. Derved bidrager indsatsen generelt til at skabe følelser af empowerment blandt kvinderne, hvilket kan være med til at styrke forudsætningerne for at komme ind i tilværelsen igen og få skabt et nyt hverdagsliv efter opholdet på krisecenteret og den vanskelige periode i deres liv, der lå forud for opholdet.

Hjemskabelse – et stykke ad vejen eller helt i mål

Som fremhævet indledningsvist i dette kapitel er det generelle billede, at de kvinder, der har været en del af indsatsen, er meget tilfredse med deres forløb, og flertallet angiver – baseret på besvarelser af det opfølgende spørgeskema – at indsatsen i høj grad har levet op til deres forventninger. De kvalitative interview tegner dog et billede af, at ikke alle oplever at nå helt i mål med indretningen af det nye hjem på det antal møder, de har med den frivillige arkitekt.

For de kvinder, der oplever ikke at komme helt i mål med hjemskabelsen, er det særligt de mere personlige detaljer i det nye hjem, der ikke når at komme helt på plads inden forløbets afslutning. Ved det opfølgende interview fortæller Rina eksempelvis:

Så jeg er jo slet ikke tæt på [at være færdig med indretningen af hjemmet]. [...] Så mangler det jo lidt personlighed [...]. Jeg mangler billeder af min datter, jeg mangler billeder af min mor, som jeg ikke har set, som er død, og jeg ikke har set i rigtig mange år. Så engang imellem, at man lige kunne få et smil, for at se, ja, hendes ansigt. Jeg mangler meget personligt. Det går mig rigtig meget på.
(Rina)

Også Rie fortæller ved det opfølgende interview, at hun endnu mangler at skabe mere personlighed i hjemmet med billeder og lignende. Derudover gælder det for Rie, som for en del af de øvrige kvinder, vi har interviewet, at børnenes værelser er blevet prioriteret højt i forløbet. For flere kvinder betyder det, at deres eget soveværelse/soveområde ikke er kommet helt på plads ved forløbets afslutning. Rie fortæller:

Drengenes værelse fungerer betydeligt bedre end soveværelset. [...] Så mit soveværelse er ikke helt færdigt [...]. Jeg ville måske gerne have noget op på væggene, og det må selvfølgelig også godt være pænt, så det kan godt være, at det ender med at blive plakaterne. Noget, som jeg kan kigge på. Og jeg gad også godt at have råd til en ordentlig seng, fordi det er sådan en gammel sovesofa, jeg sover på. Så på længere sigt. (Rie)

Oplevelsen af, at ikke alle kvinderne nødvendigvis når helt i mål med hjemskabelsesprocessen, omtales også af flere af de interviewede arkitekter. Jeanette fortæller følgende om sin oplevelse af det forløb, hun har haft med en kvinde:

Men man kan jo nærmest sige, at projektet hedder 'Fra Bolig til Hjem', men vi var i gang med at skabe en bolig. Vi nåede simpelthen ikke til den dér finjustering, som jo netop var den, som vi havde snakket om, at vi skulle hjælpe dem med, altså det dér med: Hvad er det, der er forskellen på, at det rent faktisk bare fungerer og til, at det bliver et hyggeligt hjem. Der var vi ikke, vel? (Jeanette, frivillig arkitekt)

Når nogle af de frivillige arkitekter, som Jeanette, ikke oplever at komme helt i mål med at skabe et hjem til kvinden og hendes børn, hænger det, ifølge disse arkitekter, typisk sammen med, at de boliger, som kvinderne tilbydes, i nogle tilfælde er af relativt dårlig beskaffenhed. Arkitekternes oplevelser og erfaringer tegner et billede af, at den centrale opgave i disse forløb ikke bliver at skabe et hjem, men at gøre boligen beboelig for familien, eksempelvis ved at male, rengøre for skimmelsvamp og lignende. Selvom opgaven således kan blive en anden, er det samlede indtryk fra interviewene med arkitekterne, at rollen som frivillig også i disse forløb opleves som meget meningsfuld.

I forlængelse af ovenstående er det væsentligt at fremhæve, at også for de kvinder, der ikke når helt i mål med indretningen af den nye bolig er det generelle billede, at indsatsen har en meget positiv betydning for hjemskabelsesprocessen. At det er tilfældet, skyldes bl.a., at indsatsen, herunder den arkitektfaglige hjælp, af flere kvinder italesættes som

en katalysator for hjemskabelsen, som ellers i udgangspunktet ofte omtales som uoverskuelig og vanskelig at komme i gang med på egen hånd. Jennifer fortæller eksempelvis:

Lige, da hun [arkitekt] kom, der havde jeg det sådan lidt: "Hvad vil jeg egentlig have lavet? Og uh, det ved jeg ikke helt og måske ...". Men et par timer efter, at hun var taget hjem, der gik mit hoved fuldstændig i gang. Jeg fik alle mulige idéer: "Det kunne også være sådan, og det kunne også være sådan". (Jennifer)

I lighed med Jennifer giver flere af de øvrige kvinder udtryk for, at arkitektens hjælp har været væsentlig i forhold til igangsættelsen af idéer og tanker om indretning og hjemskabelse. Derudover fremstår det også væsentligt, at der i indsatsen, gennem den arkitektfaglige hjælp, skabes retning i og struktur på kvindernes proces med at skabe et hjem, idet processen ellers for nogle kan være både overvældende og uoverskuelig. Om dette udtaler Susanne:

[...] jeg havde det jo sådan lidt: "Jeg kommer jo aldrig på plads her!". Det var simpelthen så uoverskueligt for mig, hvordan dølen skal jeg ... Og jeg havde det sådan: "Hvordan fanden skal jeg få det her lort indrettet, og bliver det nogensinde hyggeligt? Og altså, kan jeg overhovedet få et hjem hyggeligt? Og kan jeg overhovedet finde ud af at gøre, så jeg kan holde ud at være her?". Så det dér med at få hjælp til det og få noget struktur på: "Så tager vi det her ...". (Susanne)

Oplevelsen af ikke at nå helt i mål med hjemskabelsen er dog langt fra gældende for alle de kvinder, vi har interviewet. Ved det opfølgende interview er der også nogle af kvinderne, der giver udtryk for en følelse af at være kommet helt i mål med skabelsen af et nyt hjem. Det gælder fx Lone, der om udbyttet af det samlede forløb fortæller:

Jamen, det [udbyttet] er, at vi har et hjem. Vi har et helt hjem. Vi har de ting, vi skal bruge til, at vores hverdag bare kører. Det er det fedeste, fordi ellers havde vi måske siddet med nogle enkle ting og ikke haft det hele og så skulle købe i etaper hele tiden og små ting. Nu er jeg god til at klunse, men alligevel, det er jo ikke alt, man kan klunse, jo. (Lone)

Samlet vidner kvindernes fortællinger om, at flertallet – uagtet om de når et stykke ad vejen eller helt i mål med indretningen af den nye bolig – oplever et væsentligt udbytte af forløbet og samarbejdet med den frivillige arkitekt, når det kommer til processen med at skulle skabe et hjem i den nye bolig.

7.3 Krisecentermedarbejderes vurdering af kvindernes udbytte af indsatsen

Blandt de krisecentermedarbejdere, der har medvirket i fokusgruppeinterviewet, er der enighed om, at kvinderne har stort udbytte af indsatsen. De oplever i de tilfælde, hvor der fortsat er kontakt efter udflytning fra krisecenteret, at kvinderne fortæller positivt om forløbet og deres møde med den frivillige arkitekt. Krisecentermedarbejdernes vurdering er, at indsatsen understøtter kvinden i hjemskabelsesprocessen og dermed letter overgangen fra krisecenter til egen bolig. At der ifølge krisecentermedarbejderne er

et stort udbytte af indsatsen, kommer desuden til udtryk ved, at krisecentermedarbejderne oplever væsentlig forskel på gruppen af kvinder, der er opstartet i et 'Fra Bolig til Hjem'-forløb, og gruppen af kvinder, der ikke har modtaget denne støtte, i tiden efter udflytning fra krisecenter. En af krisecentermedarbejderne fortæller:

Jeg synes også, det [indsatsen] har været en ressource. Vi har brugt mindre ressourcer på udflytning af de kvinder, der har fået det af Røde Kors. Vi har sådan kunnet mærke, at Røde Kors var inde over, og vi har kunnet læne os tilbage, hvor vi tit har været inde over: "Hvad med den sofa? Prøv at stille den dér", nu var der nogle andre, der tænkte den tanke. Så det har også været rigtig fint. [...] Dem, der har fået det her tilbudt, de ringer ikke til os, når de lige er flyttet, hvor de nogle gange godt kunne ringe og sige: "Ej Marianne, og hvad skal jeg gøre?" Det har de ikke gjort. Altså, jeg tror, nu har de en arkitekt, de kan snakke med det om. Også det dér med: "Hvad med viceværten og sådan noget". Jeg har bare tænkt, at dem, der ikke får det [indsatsen], de ringer mere ind og spørger om noget. (Marianne, krisecentermedarbejder)

Medarbejderne giver således udtryk for, at indsatsen ikke blot har væsentlig betydning for selve processen med hjemskabelsen, men at indsatsen også er med til generelt at reducere kvindernes støttebehov, hvilket også for krisecentermedarbejderne er med til at frigive ressourcer i en travl hverdag på krisecentrene. Netop fordi krisecentermedarbejderne oplever både et stort behov for indsatsen og et stort udbytte af den, ser krisecentermedarbejderne også potentiale i at udvide indsatsens målgruppe. Herom udtaler Berit:

Jeg synes jo, der et behov hos alle, altså hele målgruppen af kvinder på krisecenter. Og der er jo altid nogle sårbarheder i det dér med at stå uden for denne her målgruppe. [...] Så jeg synes, der er stort potentiale i forhold til at tænke tanker om: "Hvordan kan man favne hele gruppen af kvinder på krisecenter?", "Og hvad er det, der skal til?". Altså fordi, hvordan kan man kommunikere omkring boligindretning, hvis ikke det er det danske sprog, der skal fylde mest? Altså, hvordan kan man så lege med nogle tanker, hvor sproget ikke bliver det vigtigste i den proces. Jeg er med på, at det er bekosteligt at tage tolke ind, men man må kunne tænke kreativt, og det samme i forhold til, hvis sikkerheden er en udfordring. Dels blive klogere på, altså, at vi er inde og vurdere: Hvad er det for en sikkerhed, vi vurderer på? Er det risikoen for, at hun bliver udsat for ny vold? Er det risikoen for, at hun bliver opsøgt i eget hjem? Og hvis den er til stede, hvad er det så for en sikkerhedsplan? Altså jeg synes, der er potentiale for at udvikle til at kunne favne nogle flere. Også fordi, at de kvinder, der ryger uden for målgruppen, det er bare dem, der altid ryger uden for, altså det er de samme kvinder, der bliver ved med at ryge mellem stolene på mange tilbud. (Berit, krisecentermedarbejder)

Som citatet viser, er vurderingen blandt krisecentermedarbejderne, at også andre kvinder end de, der på nuværende tidspunkt er i målgruppen for indsatsen, kan have udbytte af indsatsen. I den forbindelse finder krisecentermedarbejderne det oplagt at rekruttere frivillige til indsatsen, der taler udvalgte fremmedsprog, for dermed at kunne udvide målgruppen til også at inkludere kvinder med begrænsede dansk kundskaber.

Foruden kvinder med begrænsede dansk kundskaber omtaler krisecentermedarbejderne en forhåbning om at kunne udvide målgruppen til også at omfatte kvinder uden børn, der efter medarbejdernes vurdering ligeledes kunne have gavn af indsatsen. Ulla og Merete fortæller:

Men det har helt klart været et stort ønske fra vores side, hvis det kunne udvides i forhold til de enlige [kvinder uden børn]. (Ulla, krisecentermedarbejder)

Vi har også ofte haft kvinder uden børn, hvor jeg har tænkt, at det kunne have været rigtig dejligt at kunne tilbyde dem, ja, at søge det [Fra Bolig til Hjem] sammen med dem – det er da helt klart. (Merete, krisecentermedarbejder)

7.4 Qnet – Røde Kors' tilbud til voldsudsatte kvinder og børn

Som beskrevet i kapitel 3 tilbydes kvinder i 'Fra Bolig til Hjem' at deltage i Røde Kors' eksisterende psykosociale tilbud Qnet, som er målrettet kvinder og børn, der har været udsat for vold i en nær relation. Som tidligere nævnt får alle kvinder i 'Fra Bolig til Hjem' tilbud om deltagelse i Qnet ved indretningsforløbets afslutning, da det har været en erfaring fra projektet, at det er mest hensigtsmæssigt ikke at sætte to indsatsforløb i gang sideløbende for kvinderne.

I både opstartsinterview og opfølgende interview har vi spurgt kvinderne om kendskab til og eventuel deltagelse i Qnet. Ses der på kendskabet til Qnet blandt de interviewede kvinder er billedet varierende. Således fortæller nogle, at de kender til tilbuddet, mens andre giver udtryk for ikke at have fået information om det. Det varierende kendskab til Qnet kan hænge sammen med, at ikke alle kvinder ved tidspunkt for gennemførelse af det opfølgende interview har fået tilbud om deltagelse i Qnet.

Der er ikke foretaget registreringer af, om – og i givet fald, hvor mange – der har benyttet sig af Q-net, men på tidspunkt for det opfølgende interview havde ingen af de interviewede kvinder erfaringer med deltagelse i Qnet. Af den grund har vi i stedet spurgt til kvindernes tanker om på sigt at gøre brug af tilbuddet. Mens nogle fortæller, at de gerne vil være en del af Qnet, fortæller andre, at de ikke ønsker det. Blandt de førstnævnte kvinder er Rina og Yasmin, som fortæller:

Ej, hvor skønt, det har jeg faktisk hørt om. [...] Og det har jeg faktisk overvejet. Det kunne være rigtig hyggeligt. Jeg er typen der, jeg har ikke så meget penge til at rejse og sådan noget, så jo flere oplevelser som mig og [datter] kan få, jo mere oplevelser, jo mere mennesker, som kender os, hvordan det har været. Så det kunne være rigtig rart. (Rina)

Jo, jeg vil gerne prøve at se [læse mere om Qnet]. Måske møde nogle, som vi bliver gode venner sammen med. Eller det er noget for mig at gå ud og hygge og nogle gange drikke en kop kaffe. Eller julefester eller julehygge eller et eller andet til sommer. Det kunne jeg godt tænke mig. (Yasmin)

Som uddragene illustrerer, hænger et ønske om deltagelse i Qnet typisk sammen med lyst til samvær med andre og deltagelse i fællesaktiviteter. Indtrykket fra interviewene

er, at kvinderne gennem Qnet håber at få gode oplevelser, der kan være med til at skabe indhold i hverdagen – for både kvinden selv og for hendes børn.

Som nævnt er der blandt de interviewede også kvinder, som ikke ønsker at blive en del af Qnet. Elvira og Tine fortæller følgende om årsager hertil:

Jeg vil lige finde mig tilrette i det her nu. Lige falde tilpas. Så jeg synes, det er rigeligt, med hvad jeg har lige nu. (Elvira)

Ja, der tænker jeg nok nej [i forhold til deltagelse i Qnet]. Fordi det kunne jeg jo også mærke derude [på krisecenteret], hvor jeg måske bare er meget afklaret om, hvad jeg vil. Og det hele tiden at høre på andres [voldsudsatte kvinders] ting, det fylder meget, når man et eller andet sted bare gerne vil videre og få det bedste ud af det, der er nu. Så det tror jeg faktisk ikke, at jeg har nogen interesse i at skulle have en helt masse væltende ind, over hovedet, af andres ting. Det tror jeg ikke. Nej. (Tine)

Som Elviras udtalelse indikerer, kan et begrænset overskud – og en lyst til at falde til ro og på plads i de nye og uvante rammer – være en årsag til, at nogle kvinder takker nej til at deltage i Qnet. For andres vedkommende, som det er tilfældet for Tine, kan manglende lyst til at blive en del af Qnet hænge sammen med et ønske om at lægge fortiden bag sig og starte på et nyt kapitel.

7.5 Opsamling

Kvinderne oplever et stort udbytte af indsatsen, og langt hovedparten vurderer, at indretningsstøtten enten i høj grad eller i meget høj grad har været medvirkende til, at både de selv og deres børn trives bedre i deres hjem. Kapitlets opgørelser viser dermed, at en række mål og succeskriterier, der er sat for indsatsen, er opfyldt. Både kvinder og krisecentermedarbejdere vurderer støtten fra de frivillige arkitekter som meget afgørende. Oplevelsen er, at arkitekternes hjælp og støtte er med til at gøre hjemskabelsesprocessen mere overskuelig. Desuden oplever kvinderne, at de frivillige arkitekter er med til at dække det fortsatte behov for støtte og sparring, som kan opleves i tiden efter udflytning fra krisecenter.

Ses der på kvindernes betragtninger om hjem og hjemlighed, fremstår særligt et ønske om privatliv, behov for sikkerhed og tryghed samt oplevelser og erfaringer i relation til ejerskab og selvbestemmelse som væsentlige tematikker. Således er indtrykket, at hjemlighed er en mangefacetteret størrelse med bl.a. fysiske, følelsesmæssige og rumlige dimensioner.

De interviewede krisecentermedarbejdere oplever også et stort udbytte af indsatsen for kvinderne og vurderingen er, at indsatsen understøtter familiernes hjemskabelsesproces og dermed letter overgangen fra krisecenter til egen bolig. Krisecentermedarbejderne ser potentiale i at udvide målgruppen for indsatsen, således at også kvinder med begrænsede danskundskaber og kvinder uden børn kan tilbydes et 'Fra Bolig til Hjem'-forløb.

Litteratur

- Danner (2011). *Sådan arbejder vi – Metoder og praksis i Danners rådgivning og krisecenter*. København: Danner.
- Danmarks Statistik (2021). *Kvindekrisecentre 2020*. Nyt fra Danmarks Statistik, 2021, Nr. 351.
- Deloitte (2019). *Evaluering af CTI for kvinder på krisecenter. Evaluering*. København: Deloitte.
- Gram-Hansen, K. & Bech-Danielsen, C. (2007). Skilsmisse og bolig – hvor flytter hjemfølelsen hen? *Dansk Sociologi*. Nr. 4/18 årg.
- IKEA (2018). *Beyond Four Walls: A New Era of Life at Home*.
- IKEA (2021). *The Life at Home Report 2021: Balance Starts at Home*.
- Madsen, I.W. & Thønnings, S.W. (2019). *Forundersøgelse. Fra bolig til hjem*. København: Røde Kors.
- Oldrup, H.H., Høst, A., Nielsen, A.A. & Boje-Kovacs, B. (2013). *Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Ottosen, M.H., & Østergaard, S.V. (2018). *Psykisk partnervold. En kvantitativ kortlægning*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Turner, S., Følner, B., & Bjerregaard, A.H. (2021). *Barrierer og hjælpebehov for at kunne forlade en voldelig relation – En undersøgelse blandt 862 voldsudsatte kvinder i Danmark*. København: Als Research.
- Vacher, M. (2008). *Hjem er noget man gør*. København: Center for Boligforskning.
- Winther, I.W. (2006). *Hjemlighed - Kulturfænomenologiske studier*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.
- Winther, I.W. (2012). Hjemmet. I M. Raunkiær & M. Holen (Eds.), *Primærsektor – Det nære sundhedsvæsen*, s. 87–105.

VIVÉ

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD